

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

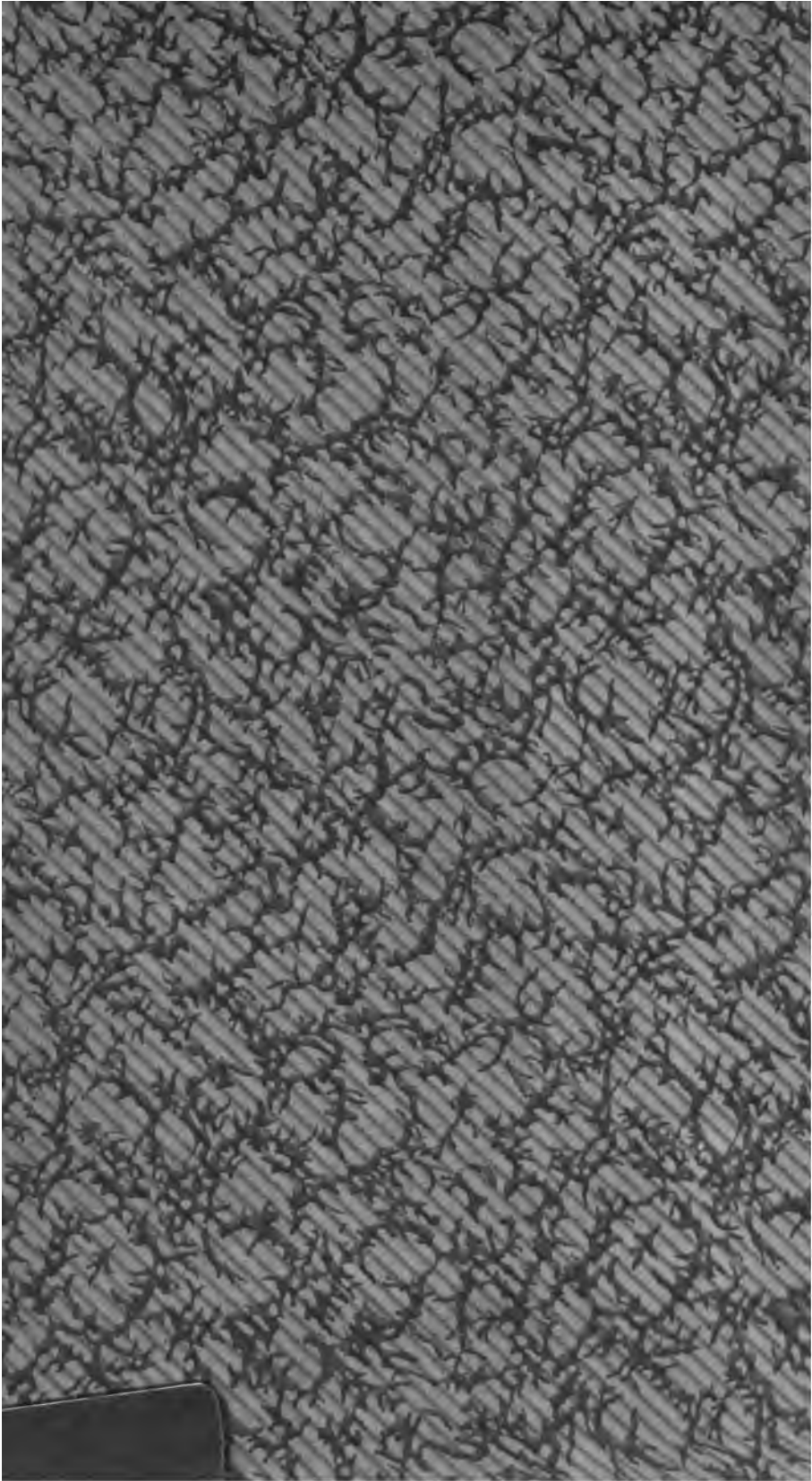
We also ask that you:

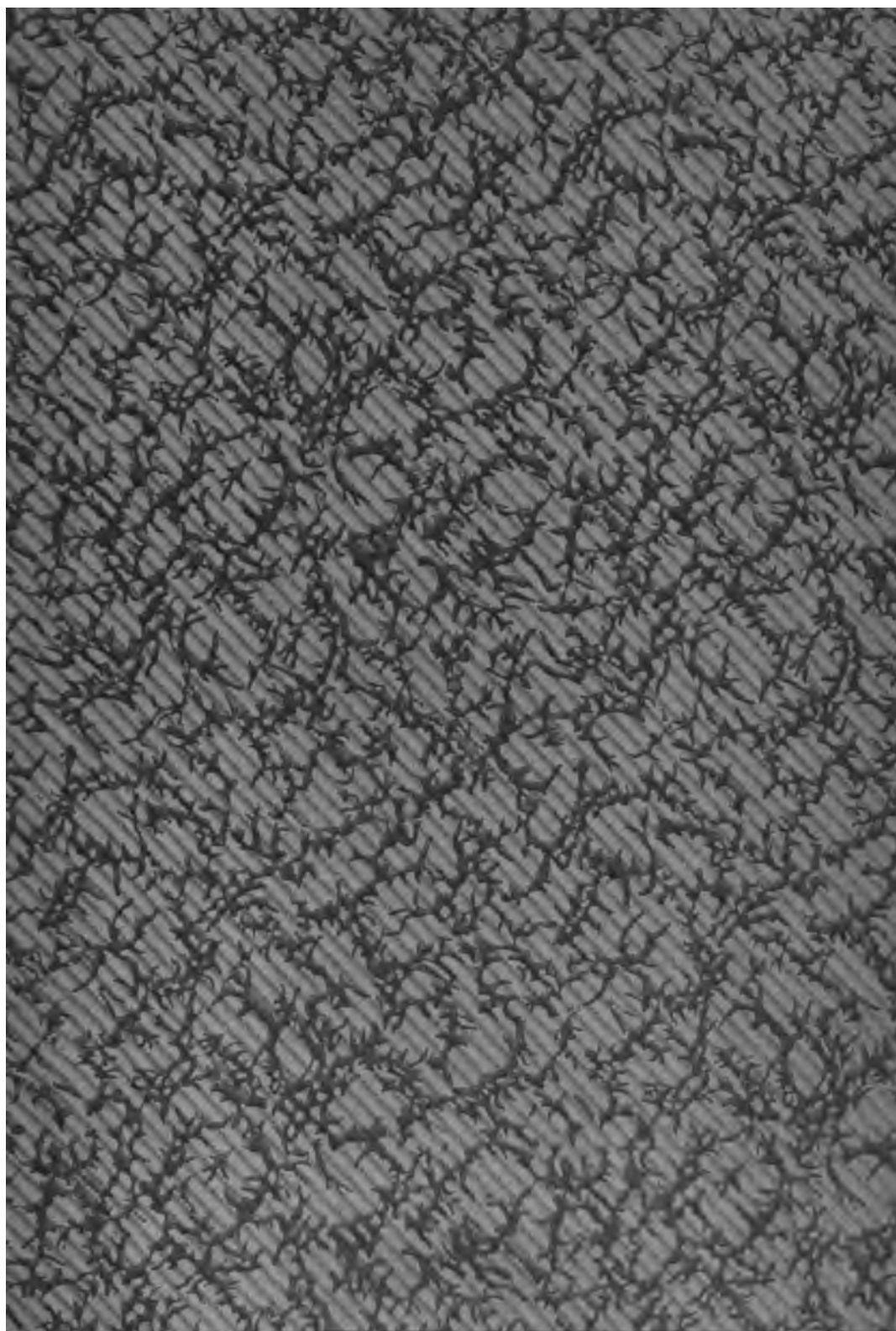
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B 1,215,421

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΣΙΔΒΕΣΤΡΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΩΜΗΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՈՒՑ

ՍՐԲՈՅՆ ՍԻՂՐԵՍՏՐՈՍԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ

Հ Ռ Ո Վ Մ Ա Յ

Թ ա Ր Գ մ ա ն Է ա Ն

ԱՐԱՍՈՒՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՋՈՐԱՓՈՐԵՑԻՈՑ

Թ ա Ր Գ մ ա ն Է

Հ Ր ա տ ա Ր ա կ ու Թ ի Ն

ՄԵՍՐՈՊ Վ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Միսրանի Ս. Էջմիածնի.

ՏՊԱՐԱՆ ՄՈՒՐ ԱԹՈՒՆՑ ՍՐԲՈՑ ԷՎՄԻԱԺՆՈՒ

1896 — ՌԵՒԻՆ

ՅԵԱՔԷ ԲԱՆ ԶՈՒՔՈՒՏԱԾՆ ԱՄ Ի ՔԱՐԳՄԱՆԵԼՈՑ ՓՆԼՈՎՆԻ ԶԻՒՐԻ ԶԱՅԻ
ՅԱ(Ս)ԿՐԱՑԱՑ ԶԵԿԵՂՆԵԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒՔԻԻՆ. ՔԱՐԳՄԱՆԵԱԿ ԷՐ ԱԲԱՍՈՂԻՆ ԳՐԴԳՈՐԻ
ԶՈՐԱՓՈՐՇԻՈՑ ՔԱՐԳՄԱՆԻ ԸՆԴ ՓԱՌԱՒՈՐՍ ՕՒՇԵԼՈՑ. ՆԵՐՍԷՅԻ ԻՇԵՆԱՆԻՆ
ՓԵՄԱՑԻՆ ԿԱՄՄԱՐԱԿԱՆԱՑ ԶԻՒՐ ՊԱՏՄՈՒՔԵԱՆ ՎԱՐՈՒՑ ՍՐԻՈՑՆ ՍԻՂԵՍՏՐՈՍԻ
ԵՊԱՄԻՊՈՍԻՆ ՀՈՂՎՄԱՑ ԵՒ ԿԱՑԻ Ի ՔԱՐՏԻՈՒ. ԱՆՁԻ ՊԱՏԵԱԶ ՀԱՄԱՐՆԵԱԿ ԱՌ ԴՄԻՆ
ԳՐՈՑ ԳՐԵԼ:

ՊԼՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԵՐՈՒՑ

ՍՐԲՈՅՆ ՍԻՂՐԵՍՏՐՈՍԻ

Հ Ռ Ո Վ Մ Ա Յ Ե Պ Ի Ս Կ Ո Պ Ո Ս Ի Ն

Իւսէրիոս Պամփիղեայն՝ զեկեղեցականն հոմագրելով զպատմութիւն, կրկնակ զայս եթող ստուգել. զոր աւրինակ և յայդն հոմագրութիւն արտաճառեաց: Վառն զի և ի տասնեակն * բանս զչարչարանս ճգնազգեստաց փոքր ինչ նուազ որ յամենայն կողմունս գաւառաց, մարտիրոսաց ասեմ, եպիսկոպոսանց խոստովանողաց՝ Քրիստոսի. և ոչ միայն արանց այլ և կանանց, և միշտ կուսանաց, որք այրական զնոյն ասել արիական քաջութեամբ, յաղագս Որդւոյն Աստուծոյ կենդանւոյ՝ ճգնեցան վերնագրեաց: Սա միայն յեղելոցն եպիսկոպոսանց յառաքելոյն Պետրոսէ և զորոց ըստ կարգի ըստ իւրաքանչիւր դիպուածոց զգործան արտապատմեաց:

ա. Բն. ունի. ενδεκα, ραυς սիսալէ, պէտք է լինի են δεκα

բ. Բն. τῶν μαρτύρων

գ. Բն. διὰ τὸν δεσποτικὸν Χριστὸν յաղագս ճեառն Ջրիտոսի.

I Այս յառաջաբանը չկայ Մաղարիեան յուճարէն ամենահին օրինակի մէջ:

Այսօրիկ յայտ է քաղաքաց որչափ ըստ առաքելականն
 աթոռոց զքաւչապետութիւնն՝ առ ընդունողաց. այս է
 մեծին քաղաքի բոլոր քաղաքաց Հռովմայ Աղէքսանդ-
 րացւոց, Եփեսոսի և Երուսաղէմի: Բ Առ ի թուոյ ապա
 այսօրիկ եպիսկոպոսանց մինչև ցընքեանն ժամանակս
 նախասացեալ գայր Հեղինականաւն համագրեաց լեզուաւ:
 Իսկ այժմ՝ վասն մեծի քաղաքին Հռովմայ հրամա-
 յեաց ինձ ճառել, այսինքն զսրբոյն Սիղբեստրոսի, տէր

ա. տիւն արխեթաօնոյ
 ք. Վերջի երկու անուան տեղ քն. ունի Լնտիոքիայ:

[ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԱՅԱՅ]

(ԸՍՏ ՀՌՈՎՄԱՅԵՑԻՈՑ ԵԱՀԱՆԳԻՆ. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ ԵՒ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ
 ԵՒ ՈՐՔ Ի ԵՈՅՆ ՅԱՐՄԱՐԻՆ ՍՐԲՈՑ ԵՒ ԱԵՍՐԲՈՑ. ԳՈՐԾՔ ԵՒ
 ԲԱՆՔ ԶՈՐՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԲԱՅԱՅԱՅԷ):

Յառաջարանութիւն յոկրատայ պատմագրիս.

Սկիզբն ի սրբոյն Սեղբեստրոսի՝ պատմութեանս Բ արա-
 ցուք, որ կոչեցաւ յաթոռ հայրապետութեան Պետրոսի և
 Պօղոսի մեծ: քաղաքին Հռովմայ, որ յոլովս ունի պատմու-
 թիւնս. որ և զառաքելոցն վերագրեաց զվկայութեանց նահա-

ա. Ա՛ Սեղբեստրոսէ. ք. Բ. պատմութեան գ. Դ. մեծի. դ. Դ.
 Սար. ի Հռովմ. զնորա առաքինութիւնս այլ զհայրապետաց.

Ի Սեալ է այս վերնագիրը. որովհետև Սեղբեստրոսի վարքը
 Սոկրատի գործը չէ, բայց սեալը բացատրուած է նրանով որ Սոկրատի
 պատմութիւնը համառօտողը միացրել է Սեղբեստրոսի վարքը նրա հետ
 եւ մի գործ շինել.

իմ սրբական և երանեալ հայր, աղաչեմ զձեզ զի
բարեմտիցէք առ իս զՏէրն Քրիստոս զուզաւորիլ ինձ.
մի զուցէ յունկնդրութեան խոտորելով սաստէ ընդ
ամբարտաւանութեան անգայց վտանգիւ: Քանզի քաջ
գիտեմ՝ որպէս զի ամենայն պարսաւանաց պատճառ և
զրպարտութեան տրամափախուստ ձերոյդ մակազրեցի
բարեխաւսութեան. իսկ եթէ ոք յաղթեցէ իմոյս աշ-
խատութեան, պարսաւ իմոյս վարկեալ յանդգնու-
թեան, քանզի որպէս ասացաւ ամենայն պարսաւանաց
փախուստ ձերոյդ յիրաւի վերնագրեցի բարիախաւսու-
թեան:

Սիդրեստրոս ի Գ մանկութեանն Անկիւրոնի Զ երիցու

ա. Քս. ունի. Σιδροστρος կոչական անունը, որով հեղինակը դիմում է
Սիդրեստրոսին

բ. Քս. σὸ οὐδας դու գիտես.

գ. Քս. աւել ունի μακάριος երանելի:

դ. Քս. Կիրինայ. Κυρινη

տակութիւնս, և զհայրապետաց, և զվկայից, և զխոստովանո-
ղաց, զարանց և զկանանց, որք արիացան ընդդէմ հալածչացն
յաղագս ի Քրիստոս հաւատոցն, Բոր և յայլ քաղաքս և Գ յա-
կանաւորս յայտնի է, յԱղէքսանդր, և յԱնտիոք, և յԵփե-
սոս, և յԵրուսաղէմ, և ի Կոստանդնուպօլիս: Վասնորոյ զնոյն
ինքն զերանելին զայրն՝ Աստուծոյ բարեխօս ունելով առ Յէր,
նչ վարկպարազի յարդարել զպատմութիւնս, այլ ստուգու-
թեամբ և ճշմարտութեամբ ի Հոգւոյն Սրբոյ առաջնորդել ինձ
ըստ իմում ե կարի կարգեցից զպատմութիւնս որքան իցէ օգ-
տակարագոյնս՝ :

ա. Սար. Դ. յաղագս Ջրիստոսի. բ. Ա՛ հաւատոյն. գ. Դ. Սար. եւ.
զ. Սար. Դ. այրն. ե Սար. ըստ իմումս. զ. Ա՛ օգտակարագոյն.

առնէր սպառազորութիւն, զորոյ և զբանս և զաւրինակօ
վարուցն յինքն զանձեալ, զորով նորահասակ զբոլոր
ընքեանն հոգւոյ լնոյր զփոյթ: Ուստի եկաւորեալ յԱն-
տիոքայ սրբոյն Տիմոթեայ՝ առն երկիւղածի: ՂՏէրն
Քրիստոս համարձակապէս քարոզելով, ի ժամանակս հա-
ածանացն պատուասիրապէս ընկալաւ. զոր և նոյն իով
լքաւչապեաքն Պ առնել զանդիտացին: Բայց Սիդրեսարոս-
ոջ միայն խնդայր զնա ընդունելով, այլ նաև զբոլորն
երկիւղ բացամերժեալ, զվարս առնն և զքարոզութիւն
բազում դրուատեաւք բոլորից զեկուցանէր:

Այսպէս թ Տիմոթէոս ¹ զտարի և զամիսս ինչ ըզ-

ա. Մն եթεζ

բ. Մն εγιοζ սուրբն.

1 Տես Ջենոք Գլակ. երկրորդ պատճէն Թղթոն Ս. Գրեգորի:

91. Ա.

Սեղբեստրոսի սրբոյ յառաջանայ ի կարգս սարկաւազութեան, քա-
հանայութեան, քահանայապետութեան:

Ի ա մանկութենէ տիոց սգաստացեալ Սեղբեստրոս ի սէրն
Աստուծոյ, ետայր հոգւով ուղղափառ հաւատով և անարատ
վարուք, և յառաջանայր ի հանդէս բարեպաշտութեան հա-
նապազ, Ընդ ժամանակսն ընդ այնոսիկ հալածեալ լինէր Յի-
մոթէոս հայրապետն Անտիոքայ յամպարշտաց, Բ և փախըս-
տեա լիեալ (զայր հասանէր ի Հռովմ. և ի մտանելն հանդիպի)
Սեղբեստրոսի և հարցեալ ² զպատճառս զալստեանն՝ պա-
տուասիրաբար ընդունէր անդ յիւր ³ բնակարանն և առանց եր-
կիւղի զվարս նորա և զքարոզութիւն Աւետարանին բազում
դրուատեաք զեկուցանէր ամենեցուն: Եւ այսպէս զտարի ~~մեծ~~

ա. Դ. Սար. իսկ. բ. Դ. Սար. յամբարշտացն. գ. Դ. Սար. Եզ
եհարց. դ. Դ. Սար. ընդունէր յիւր բնակութիւնն.

Ճշմարտութիւնն ֆրիստոօի ուսուցանելով, և բազում ժողովուրդս առ ի մոլորութենէն դարձուցտնելով, ըմբռնեալ առ ի Տարկինոսէ Եպարքոսէ քաղաքին առաջի բոլորից, և դժուարութեամբ բանտի տանջեալ,՝ սակրս ոչ կամելոյ կռոցն զոհել. երիցս ան(գ)ամ տանջեալ և ծանրագունիւք չարչարանաւք վտանգեալ, յետոյ զլխատեցաւ: Զորոյ զսուրբ մարմինն ի մէջ զիշերի՝՝ զազտաբար յափշտակեալ և առ յինքեանն բնակարան տարեալ. և անդ զերբական եպիսկոպոսն՝ զկոչեցեալն Միղղիսոզին ժուժկալեալ, հսկեցին հանդերձ բոլոր երիցամբք և սարկաւազաւք. զգիշերն ամենայն

ա. Ակայ բնագրի մէջ. Եւ բազում ժողովուրդս . . . տանջեալ . . .
բ. Բն. անլ ունի. Σιλβεστρος

և վեց ամիս զճշմարտութիւն՝ հաւատոց և վարուց ուսուցանէր ժողովրդեանն (կամօք հայրապետին Լուովմայ Մեղիդեայ, Բ) և զբազումս դարձուցանէր ի մոլորութենէ յաստուածպաշտութիւն երանելին Տիմոթէոս:

Յայտոսիկ չարացեալ չարն, էարկ ի միտս եպարքոսի քաղաքին սպանանել զերանելի այրն Աստուծոյ զՏիմոթէոս. և ըմբռնեալ արկանէր ի բանտ, և ի տանջանս սաստիկս յաշտօս ի Քրիստոս՝ հաւատոցն. որում ոչ հաւանեալ կամաց քանաւորին. թողուլ զԱստուած և պաշտել զկուռս, սրով զգլուխն հատեալ, (և այսպէս բարի վկայութեամբ փոխեցաւ յաշխարհէ): Զորոյ զսուրբ մարմինն յափշտակեալ ի գիշերի Սեղբեստրոսի ի ծածուկ յիւր ապարանսն տանէր, և ազդեանէր սուրբ հայրապետին Մեղեանեայ.՝ որ վաղվաղակի հա-

ա. Դ. Սար. Ճշմարտութիւն. բ. Դ. Սար. Մելիտեայ. գ. Դ. Սար. Քրիստոսի. զ. Դ. Սար. եւ այսպէս փոխեցաւ յաշխարհէս, զորոյ զմարմինն. ե. Դ. Սար. Միլիտեայ.

տարանական առ քեզ բարբառեցից զձայն. յայսմ գի-
 շերի անձն քո բարձեալ լինի ի քէն, զի ծանիցես զՏի-
 մութէոս զոր տանջեցերն, ոչ պիղծ որպէս դուդ ասես,
 այլ Քրիստոսի գոլով ծառայ: Լուեալ ապա Տարկիւ-
 նոսի ծանրագոյն շղթայիւք հրամայեաց կապեալ զնս
 և ի ներքսագոյն բանդ արգելուլ: Սիղբեստրոս ի բան-
 տին, որպէս ասացի, եղեալ և Տառկիւնոսի յասացեալ
 Սիմատի՞ ճաշելով, յԱստուծոյ եր(և)եցաւ վրէժ: Քսնզի
 ուտելով նորա, ոսկր ձկան ի քիմս նորա կառեաւ. և ոչ
 մի կախարգութիւն կամ արուեստ բժշկութեան կարաց
 բացաձգել: Այլ ի ժամէ ճաշոյն մենչև ի մէջ գիշերին
 դժնդակ ցաւաւք ըմբռնեալ զոգին բացախլեաց, ըստ
 բանի սրբոյն Սիղբեստրոսի. որպէս զի ըստ նմին ժամա-
 նակի ժամոյն Տարկիւնոսի առ ի տանէն հանդերձ բա-
 զում սգով ի թաղումնն ելանել:

ա. ԵՓ Տիրատ

Նմին օրինակի կորիցես. Իսկ Սեղբեստրոս ասեր զաւետարա-
 նական բանն առ նա. յայսմ գիշերի զոգիդ ի քէն ի բաց պա-
 հանջեն, փոխանակ զի զսուրբն Աստուծոյ պիղծ ասացեր, և
 սպառնալիքդ ունայն՞ լիցին: Եւս առաւել բարկացեալ ընդ
 համարձակագոյն պատասխանիսն՞ նորա, հրամայեաց արկանել
 զերանելին ի ներքին բանտն, (և զոտոս նորա պնդել՞ ի կոճեղ),
 և ինքն զնաց ի ճաշ՝ (զի վաղիւն դատեսցէ.) Եւ մինչդեռ ու-
 տէին զձուկնն ըստ սովորութեանն, ոսկր ինչ կառուցեալ ի քիմս
 եպարքոսին և վտանգեալ լինէր, և ուտեք օգնականութիւն
 ոչ գտանէր ի բժշկաց, և տագնապեալ սաստիկ յոյժ ի մէջ
 գիշերին աւանդեաց զհոգին ըստ բանի սրբոյն Սեղբեստրոսի.
 Եւ յայտնի եղև այս ամենեցուն, և անկաւ ահ ի վերա՛
 անաստուածիցն: Իսկ ժողովք հաւատացելոցն խրախուսեալք

ա. Ա՛ եւ սպառնալիցն է յունայն. բ. Դ. Սադ. Բարկացեալ դա՛
 տաւորն ընդ համարձակութիւն սրբոյն եւ ընդ պատասխանիսն. գ. Ա
 պնդեալ.

Իսկ Աղղբատրոս առ ի քրիստոսաստէր ժողովքը՝ դենէն բացահանեալ ի բանտէն, և հանդերձ բազում ուրախութեամբ առ ի առն սրբոյ եպիսկոպոսին երթալ՝ քրիստոնէիցն ապայ մեծի ուրախութեամբ պատճառս շնորհելով, իսկ կռակաշարիցն՝ ամաւթ նախատանայ ի վերայ բերելով: Աղաչէին զնա յայնժամ որչափ որք Տարկիւնոսին հրամանաւ թշնամանս նմա ի վերայ բերէին ամենէքեան, և յոսս նորա բուռն հարեալ մարդէին զսուրբն. աղաւթել վառն նոցա զի մի ըստ նմանութեան ձորա և նոցա հասանէ դատաստան: Այնպիսի ապա շնորհս պարգևեաց նմա Աստուած, որպէս զի՝ և առ ի քրիստոնէից նմա առաւել և ի հեթանոսաց սիրիլ: Երեսնամեայ աճայ ամաց էր, յորժամ ի սրբոյն Մեղիտիարէ ի սարկաւազութեանն նախաձեռնարկեցաւ պա-

յԱստուած, զիմեցին ի բանտն, և յափշտակեցին զայրն Աստուծոյ. և ոչ որ ընդդիմանայր, այլ ամենքեան ահիւ ըմբռնեալք՝ փառաւորէին զԱստուածն քրիստոնէից, և յաւելուին ի հաւատան հանապազ, եւ շնորհս՝ տուաւ յԱստուծոյ Սեղբեստրոսի, որ ամենքեան ակնածէին և հաւանէին նորա վարդապետութեանն և խրատուցն: Բ Ասանորոյ տեսեալ զյառաջադիմութիւնն նորա հայրապետին Լուովայ, վերակոչէ զնա ի կարգ սարկաւազութեան, (և ի սպասաւորութիւն՝ սրբոյ սեզանոյն, և փրկական խորհրդեանն և եկեղեցոյն Աստուծոյ, որ և քան զամենեսեան երևելի լինէր ի բարեպաշտութեանն: Եւ յայսմ կարգի հաճոյ եղեալ յԱստուծոյ՝ ամս ինչ, գործեալ վերակոչեն ի քահանայութիւն ազգեցութեամբ սուրբ հոգւոյն. գործ Աստուծոյ շնորհի լիեալ՝ ըստ երկնային կոչմանն, այլ ոչ երկրային և ի մարդկանէ բռնասքօսեալ. այսպէս

ա. Դ. Սար. Գանապազաւր. եւ շնորհ տուան յաստուծոյ սրբոյն.
բ. Դ. Սար. խրատուն. գ. Սար շիր. դ. Ա՛ աստուծոյ.

աիւ ամենայնն ապա պատուով ուրախացեալ, ^ա և բարեվայելչացեալ քան զբոլոր վիճակաւորսն: Վասն զի ամբարտաւանութիւն և մարդահաճոյութիւն առ ի նորա վարս անդի գտանել ոչ ուրեք կարացին. այլ հեզ և բարեկամ և բարեխորհուրդ գոյով, և երկնայնոցն զարգարեալ սովորութեամբք զինքն բողբոջ ցուցանէր. վասն զի գոյր տեսեամբ հրեշտակական բանիւ պաշտօնապայծառացեալ, ^բ գործով սուրբ, մարմնով արտափայլեալ, սարսիւք անձառ, խորհրդակցութեամբ մեծ, հաւատով օւղիզ, յուսով համբերողական, սիրով անկեղծաւոր: Այլ վասն զի զբոլորսն նորա զուղղութիւնսն ոչ եմ բաւական տեսել, առ ի մասնաւորականսն նորա գործեցեալս զարձուցից զբանսս:

Արքայն Միղղիապոսի եպիսկոպոսի առ Աստուած զգնացս առնելով, ամենեքին ի միասին երկիւղած վիճա-

ա. *Չկայ ընտրի մէջ ո՛ն առ ի քրիստոնէից . . . ուրախացեալս*
բ. *Մս. Յալմպոս*

ի Քրիստոսի ընծայէր ի քահանայութիւն վիճակս որպէս և վայել էր) Եւ գերազանցեալ և վայելչացեալ այրն՝ ճանաչիւր ի ժառանգաւորս եկեղեցւոյն Հռովմայ. վերագոյն ըստ արդարութեան աւեաարանին յառաջանայր յամենայնի՝ պինդ հաւատով, և վարուքն ^ա և ս պնդագոյն. ^բ բարեխորհ, ողջախոհ, սուրբ, մեկնեալ յամենայն իրաց չարաց, հեզաբարուք ^գ և խոնարհ սրտիւ, երկայնամիտ և մարդասէր, ահաւոր մեղուցելոցն, հրեշտակական դէմք, հրեշտակական ևս շարժմամբ և բորբառով, և յամենայնի զսրբոցն ունէր զնմանութիւն, որոց աշակերտեալն էր զճշմարտութիւնն ի Քրիստոս Յիսուս:

Յայտոսիկ լինէր վախճան հայրապետին Մեղիտեայ, և

ա. *Դ. Սար. Եւ առաքինն չարութ. բ. Դ. Սար. չիք. գ. Սար. հեզ*

կաւորք, ա և հաւատարիմ ժողովուրդք մեծաւ ձայնիւ վերակոչէին. Սիդրեստրոս պարտի առ պատիւ եպիսկոպոսութեան ձեռնադրիլ: Իսկ նորա հրատարելով և զիւրոյ հասակին նորութիւն առաջի արկանելով, և անարժան զինքն կոչելով: Որչափ նա հրատարէր, այնչափ ա՛ռաւել ևս վերագոչէին արժանի զնա գոլ. և զի՛նչ ահա պէտք զբազումս ասել, Աստուծոյ հաճոյութեամբ լինի եպիսկոպոս: Եւ հանապազորդ վարդապետութեամբ սա զժողովուրդն խրատէր, որպէս զի յոլովից բազմութեան լքանել և ուրանալ զկռապաշտութեանն զընդունայնութիւն, և առնթանալ և ծառայիլ Տեառն մերոյ և Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի:

Յայնմ ժամանակի ԱրտոնինոսԲ եպիսկոպոս Պամփիլեայ կայր ի թագաւորեալն Գ չոովմ. այսորիկ վասն իբր զի երկրպագել նմա ուր ուրեք կան առսքեալքն

- ա. Բն. օ՛ւ κληρικεῖ.
բ. Բն. մէջ Εὐφρόσυνος է.
գ. Բն. Բն. չկայ այդ բառք.

ամենայն ժառանգաւորք եկեղեցւոյն Հռովմայ և ժողովուրդք՝ քրիստոնէից զՍեդրեստրոս առ ձայնէին ի վերակացութիւն. արժանաւոր գոլով վեհագոյն աթոռոյն հայրապետութեանն այնորիկ Հռովմայ: Իսկ նա անարժան զինքն վարկանէր, և բազում պատճառս զընքեան տկարութեան՝ առաջի արկանէր, Գ (և հառաչէր, և լայր, և ասէր, Զի՛նչ է այս տրտմագին խնդութիւնս, յոր՞ քարշէք զմեղապարսս՝ ի մեծութիւն ահաւորացն սպասաւորել ամբաւութեանցն, որում՞ չեմ բաւական:) Եւ զօրանային բարբառք բազմութեան, ոչ թուլանալ ի կողմանէն եպիսկոպոսացն զսուրբն Աստուծոյ. յորս էր Անտո-

ա. Ն. ժողովուրդ. բ. Ն. զինքեան կարօտութեանն. գ. Սար. Դ. զնէր նոցա. դ. Դ. Սար. որ. ե. Է.՝ զմեղաւորս. զ. Դ. յորում.

Պետրոս և Պաւղոս « իբր զոր ի մանկութեանն խոստացեալդ, զայն ծեր և եպիսկոպոս գոլով կատարեսցէ:

Որ և այսմ շնորհաց արժանացաւ, որպէս զի զամենայն որ զինչ և է հիւանդութեամբ ըմբռնեալ ոք երևել առ ի նմանէ բժշկութեան հասանել. և զղիւահարս յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ողջացուցանել: Քանզի էր Աստուծոյ մարդ, և շատ ինչ յաղագս անուան նորա կրեալ սա. յորժամ զՏեառնն Քրիստոսի կատարէր զխորհուրդ, զանարիւնն ասեմ զպատարագ, կողոբ՞ ունէր, զոր առաքելոյն ասէր 4

ա. առաքեալների անունը չկայ քն. մէջ.

բ. Քս. Κολόβιον

գ. Քս. τοῦ ἀδελφοῦ Κυρίου δεσπνῶν ἐղբορ.

նինոս՝ Պամփիլիա « եպիսկոպոսն ընդ այլ եպիսկոպոսանս այր ծեր և սքանչելի, և ունէր շնորհս՞ բժշկութեան և դևս՞ հալածէր. որ եկեալ էր հաւատով՞ առ սուրբ առաքելոցն ուխտս: (Եւ սա յազգմանէ սուրբ հոգւոյն. արժանի գոլ շնորիգ յոր վերակոչեցաքդ, զայրդ Աստուծոյ. զայս ասէր և յաւելոյր զինքն ի նոսա.) Գոչեն զՍեղբեստրոս ի գլխաւորութիւն վերակացութեան (վհագոյն եկեղեցւոյն) Լուովմայ, (և նստեցուցանեն ի սուրբ աթոռ առաքելոցն, և կատարեն ի վերայ նորա զկարգ պաշտամանն շնորհացն՝ ահաւոր և սքանչելապէս) որ զարհուրեցուցանէր զմերձաւորս և զխորհրդածուս սուրբ կոչմանն: Այսպէս ընծայեցաւ ի Քրիստոս հովիւ բանաւոր հօտին ի փառս Աստուծոյ մերոյ.)

ա. Ն. Պամփիլիայ. բ. Ա՛ զշնորհս. գ. Սար. Դ. զդեւ. դ. Սար. Զրիստոսի. ե. Դ. Սար. պաշտմանն Սար. ՝ Ահաւոր եւ սքանչելապէս. . . երբորդութեան կատարէր, զվիճակաւորսն... չիք: Այս մտծ հատուածը Սարգսեանը առնելով Վենեկի Ա. եւ Բ. օրինակներից, զնոսէ ծանօթութեան մէջ:

Յակովբայ, քայն զգենոյր որպէս զսուրբն և մատուցաներ զպատարագն: Պարա է ասելով զգնածագուշտին հանդերձեալ զպատարագ Աստուծոյ այսպէս մատուցանել, ոչ միայն զանձն հանդերձ մարմնով մաքուր ունել, այլ և զգեստ սպիտակ զգենուլ: Աստուսա քահանայք Հռովմայեցւոց քաղաքին մենչե ցայժմ կողոբաւք պիտանանան. այլ վասն զի ի բազմացն մերկ էր դազմա տիկոն՝ զէպ եղև զնա անուանել. որպէս զի զվիճակաւորսն կողոբն յամենայն աշխարհական իրագործութեանց պարապեալ կազմեցէ: Եւ աղաւթից ժուժկալեալ նախկի Սիղբեստրոս աւրինադրեաց, ասելով զառ ի սաղմոսին գրեալ. Պարապեցէք և ծաներո՛ւք, զի ես եմ Աստուած. և զառաքելականն զայն զպատուէր. Եթէ ոչ ուրուք զինուորել շաղի ընդ աշխարհիս զի զաւրավարին հաճոյ լիցի:

Աստուստ զէպ եղև առ ի դպրացն բաց ածել

ա. θαλάττικα μανικελλια

ԳԼ. Բ.

Նոյնոյ Սեղբեստրոսի վարուց եւ առաքինութեանցն:

Ապա այնուհետև սկիզբն արարեալ առաւելութեան կարգաց և կրօնից, ճգնէր և ուսուցանէր զժողովուրդս՝ ի գիտութիւն ճշմարտութեան հաւատոց և վարուց ըստ աւետարանին. և բազմաց լինէր պատճառք փրկութեան: Եւ յորժամ զպատարագն մատուցանէր. զարիւն ասեմ՝ առ ի Քրիստոս խորհուրդն փրկութեան՝ ազգի մարդկան, զգենոյր զկողորս առաքելոյն Յակովբայ, ահիւ և դողութեամբ արտասուօք խառնեալ ի վերագոյնսն լիեալ առաւել քան զմեր բանս եցոյց խորհրդածութեան՝ որ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեան

ա. Դ. զժողովուրդն. ք Ա՛ փրկական.

Թերևս զշարաթուան փոխ անուանակոչութիւնս զառ ի հեթանոսացն անուանեցելոց աւուրցն. նախ և առաջին զԱրեգական, զԼուսնի, Արեօսի, Ափրոդիտի, Արոնի: Սուրբն Սիդրեսարոս փոխ անուանակոչեաց զԼուսոյ ահա զաւր Երկշարաթի, իսկ զԱրեօսին Երեքշարաթի, և զԱրոնին Հինգշարաթի, իսկ զԱփրոդիտին Ուրբաթ, և զԱրոնին առ ի հին կտակարանաց շարաթ. բայց զԱրեգական որպէս տիրականաւն զարդարեալ յարութեամբ՝ Արակէ կոչեաց, և իմանալին լուսոյ առաջնորդ զնա կարգեաց: Քանզի յայնմ աւուր ասաց Աստուած. եղիցի լոյս, և եղև լոյս: Ընդդիմասացութիւն ոչ փոքր լինէր արեմտեաց և արևելեացն կողմանց. քանզի արեմտեացն ի Նաբաթու, որ և արևելեացն հաճելի երևեցաւ Հրէական ճաշելով սովորութեամբս:

ա. Բն. մէջ կան երկու անուն եւ. Երսո՞, Աւօ՞ ճերմնայ եւ Դիոսօ (Ջեյսի):

բ. Բն. անել ունի. «ճերմոսին չորեքշարթի»:

կատարէր, Եւ զվիճակաւորսն այնպէս յարդարէր ՝ ի խորհրդածութեանն պաշտօն, և և կողորս զգենուլ, և ամբառնալ զմիտան Գ ի վեր առանց ամենայն վնասուց հոգևով բերեալ, վերնայնոց դասուց Գ նմանեալ, և այնպէս յաստուածայինոն լինել հոգևորապէս ի Քրիստոս Յիսուս ի Յէր մեր, Զի այնպէս կարացուք կալ առաջի Քրիստոսի, (նա և զժողովուրդն նոյնպէս խրատէր և ուսուցանէր. ահիւ և սրբութեամբ և առանց ամենայն սխալանաց մերձանալ ի մարմին և յարիւնն Քրիստոսի կենսարբերին. որ լուստուորէ և վերստին նորոգէ հաւատով զմերձեցեալսն.) Բազում և այլ միութարութեամբ

ա. Սար. կատարէր. բ. Դ. Սար. պաշտմանն եւ կողորս Գ. Դ. Սար. միտս. դ. Դ. Սար. դասուցն ե. Սար. դողութեամբս:

Իսկ սուրբն Սիդրեսարոս հրամայեաց ի շաբաթու պահել և հինգշաբաթոջ, ասելով. Շաբաթու սակո Տեառն ի Թաղման լինելոյ ամենայն աշակերտացն պահել. այսորիկ վասն պարտ գոլ ի շաբաթու պահել իւրաքանչիւր ումեք որ կարողն է, այլ ոչ որ ոչ կարէ. քանզի Աստուած ի վեր քան զկարողութիւնն ոչ պահանջէ. իսկ ի յաւուրն հինգշաբաթու՝ վասն զի ի նմա Տէրն Քրիստոս ըմբռնեցաւ. առ այսաւրիկ զի և սուրբն աւծութիւնը այսմ յաւուր կազմի, և զի յայնմ աւուր մարմնոյ նորա սկսանիւք հաղորդել. յայնմ աւուր և որք յապաշխարութեան նեղեալք են թողութեան արժանանան մեղաց. յայնմ աւուր և կապանիք բանտից արձակին. Եւ արդ զայս սուղ ինչ ի բազմաց զնորա վարդապետութեան առաջի եդաք զբանս:

Բայց և ի սքանչելեացն զոր ի ձեռն նորա Աստուած ի փառս անուան իւրոյ արար, ճառեցողք աստուատ: Վիշապ էր մեծ յոյժ ի Տարսոն ք լերինն, յորում

ա. Բն. ունի. Եւ ի հինգշաբաթու՞ ոչ պահել :

բ. Բն. τὸ ἄγιον χρίσμα τοῦ μύρου

գ. Բն. ἐν τῷ Ταρσεῖφ ὄρει, ἐνθα τε Κοπετώλιον ἔδρυται Թայնի է որ արն վիշապի պատմութիւնը կայ նաեւ Դաշանց Թղթի մէջ: Դարձեալ էր վիշապ մի մեծ վասսակար ի Կապի ոռլին, զոր խորտակեաց նշանաւ խաչին Քրիստոսի սուրբն Սեդրեսարոս եւ արգել զնա յոր՛ իւր:

աւսուցանէր ըստ աւետարանին Քրիստոսի, և յուր վ եցոյց Տէր նշան ի ձեռս նորա:

ԳԼ. Գ.

Նոյնոյ սրոյ Սեդրեսարոսի աղօթիւք վիշապ սպանանելու:

Էր վիշապ մի մեծ ի Տարսովնի ք լերինն, յայրի մի որ-
ա. Դ. Սար. Տարսոն ի լերինն ի յայրի. Կ. Տարսոնի.

և տաճար գոյր նմա, և կերակուր միանգամ յամենանն կախարդք ոմանք հանդերձ կուսանուաք մոգարուեստեալք, որպէս առ ի նոսին իսկ ի սանտարամետս իջեալք, դաշինս ոմանց ուխտից պղծոց կատարելով ստորաբերին: Այն ապա վիշապ յանկարծակի ելանելով արտաքս ահա ոչ գայր, բայց զդրացիսն ամենայն մահադգեաց հաշմամբ ստորահիւծեալ մաշէր, որպէս զի և զամենայն Հռովմայեցւոցն քաղաքի զաւղս ապականագործեալ, և աստուստ ահա մահացու հիւանդութիւն զբազումս ապականէր, և մանաւանդ զսոյայս:

Իսկ ապա սուրբն Սիդբեստրոս ունելով ընդ հե՛լանոսն յաղագս ճշմարիտ հաւատոյ ընդիմասացութիւն, ահա յայտոսիկ առ ի վիճարանութենէն եկն, ասելով նմա հակառակամարտիցն: Իջ առ վիշապն, և արա նմա յանուն Աստուծոյ քո գոնեա տարի մի դադարել առ ի սատակմանէ մարդկան, զի հաւատասցուք ի Քրիստոսն քո, զոր ասես Աստուած է անուանեալ զաւրութիւն: Իսկ սուրբն Սիդբեստրոս ասաց. Քրիստոսն իմ աստուածեան զաւրութիւն ունելով, մեծ և անյաղթելի արժանաւորեսցէ ցուցանել և յայսմ մասին զինքեանն ամենազաւր զաւրութիւն, իսկ ձերդ անհաւատութիւն և այլ ինչ առ այդ գտանէ, որն որ այն աստուածութեան ոչ ելբէք ընդդիմանայ, իսկ ձերոյդ անհաւատութիւն պատերազմի:

Չացեալ և դուռն այրին պղնձի. ի դիւթաց՝ և ի կախարդաց՝ ի հնարից սատանայի կազմեալս, և զոհս ի կուսանաց ընդունէր նոյն ինքն սատանայ ի ձեռն վիշապին: Նա և բազում վնասս մերձաւորացն առնէր, որք եկեալ աղաչէին զսուրբն Աստուծոյ այլահաւատքն և ասէին. Եթէ իցէ կարող Քրիստոսն

ա. Սար. Դ. ի ղիաց ք. Դ. Սար. կազմեալ:

Ֆայնժամ զուգադռնեալ սուրբն՝ զհոգեւորական արսն, հանդերձ լրմամբ բոլոր եկեղեցւոյն պահս երեք-աւրեա քարոզեաց. և աղաւթիւք ժուժկալեալք աղաչէին զՏէրն Քրիստոս. զի արժանաւորեցաւսցէ փրկութեան մարդկան, որպէս յամենայն ժամ և այժմ նախախնամել և տալ իւրովք անուամբ զյաղթութիւն: Երբորո ղի ապա աւուրն սահմանելոյ պահոցն կատարելով, երեւեցաւ սուրբ առաքեալն Պետրոս տեսլեամբ Սիդրետարոսի ասելով. Առ ընդ քեզ ինքեան զԹէոգորոս և զՌիւնիւսիոս և զՓիլիկիսուս թ երիցունս, և զՆորատոն և զՀոմանոս 9 սարկաւազունս, և ի նայն և ի նմին մտի յա-

ա. Ռ. ունի .զսուրբս ևւ . . .
բ. Ռ. Φιλιππίσιμος
գ. Ռ. και Ίωαννης Νομάνου.

քոյ խտփանել զվնաս վիշապին, զի տեսցուք և հաւատացուք: Ասէ սուրբն. Եւ յայսմ ցուցից ձեզ զզօրութիւն Քրիստոսի Աստուծոյն մերոյ, և որք խնդրեն և ի նմանէ, լինի պարգևատու: Եւ քարոզեաց պահս և աղօթս երեքօրեայ վասն խնդրոյն այնորիկ ժողովուրդն Աստուծոյ: Եւ ի կատարել աւուրցն այնոցիկ երևեցան ի տեսլեան՝ առաքեալքն հայրապետին Պետրոս (և Պօղոս) և ասեն. Մատոյ զանարիւն պատարագն սուրբ, և յետ այնորիկ առցես զԹէոգորոս և զՌիւնիւսիոս քահանայ Քրիստոսի, 9 և զՀոմանոս 9 սարկաւազ. և գնացէք յորջ 9 վիշապին. և մեք ընդ ձեզ, և յարժամ հուպ լինիցիս ի դուռն այրին, դիցես զդուռնն՝ և արկցես զաին և փակեսցես և ասացես. Այսպէս ասէ առաքեալն՝ Քրիս-

տ. Սար. ի տեսլեանն. բ. Դ. Սար. քահանայն Աստուծոյ. գ. Ա՞ զՀոմանոս. դ. Դ. ի յորջ Ե. Ա՞ դուռս. զ. Դ. Սար. ասեն առաքեալքն.

առջ քան զձեր առ վիշապն իջանել: մատոյ Աստուծոյ զանարիւնն պատարագ: և յետ այնորիկ առցես կատի: նար, ապա է փակս: Բ և զտցես քարայր յորում վիշապըն է: ուր գոն դրուէք այդնձիք: Իսկ ապա յետ իջանելոյն ձեր, և կարդալոյն զանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ձգեսցես առ քեզ ինքն զդրուեսն, և յաւղմանեական մուծցես զշղթայս կատինարին, և փակեալ ասացես. Այսպէս ասէ առաքեալն Քրիստոսի. այս դրուէք ոչ բացցին մինչև ցտ(ս)կալի ահեղ աւր դատաստանին. իսկ զբանալին ստորասուզեայ ուր և կամեսցիս:

Յայնժամ հեթանոսքն իջանելով սրբոյն Աղդեսուարոսի, կարծեցին երկիւղ ինչ կամ զանգիտութիւն լինել: Այսպէս ապա վստահացեալ և աներկիւղ եղեալ, եէջ զամենայն հրամայեալսն նմա առաքելոյն Պետրոսէ կատարեաց: Եւ ազատեցաւ քաղաքն ամենայն առ ի մահուանէ վիշապին յաւրէ յայնմանէ: Իսկ անցելոյ ապա միոյ կամ երկուց ամաց, Գ որք վիշապին եղելոց

ա. Բն. κατιαν

բ. Բն. շկայ. այս է փակս.

գ. Բն. ունի. μτηός ανηου.

առսի. մի բացցի դուռս՝ այս մինչև յահաւոր գալուստն Բ Գրիստոսի. Եւ արար որպէս և հրամայեցաւ նմա ի տեսեանն, և խափանեցան այնուհետև նուէրք և զոհք դիւականք, և վնասք մերձակայիցն, Եւ ծանուցեալ՞ ամենեցուն փառաւոր առնէին զԱստուծոյ, և յաւելաւ ժողովուրդ բազում ի Տէր, և հաւատային յԱստուծ օրբատօրէ և մկրտէին. և բան վարգապետութեան սրբոյն աճէր և զօրանայր առ ամենեւեան:

ա. Սար. Ն. զըռուն. բ. Սար. Դ. միւշեւ ցար գալտեան. գ. Դ. Սար. թնեալ ամենեցուն փառաւորեցին:

սպասաւորաց ծանուցեալ՝ թէ ճշմարտապէս պարտեցան և փակեցաւ վիշապն, ընկեցին զընթեանս յոտս սրբոյն Սիղբեստրոսի, և հաւասացեալք ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս մկրտեցան: Եւ էր սուրբն Սիղբեստրոս դարձուցանելով զբազումն առ ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս. և ամենայն եկեղեցիքն ուրախանային, և էր խաղաղութիւն ի քրիստոնեայն: Իսկ սուրբն Սիղբեստրոս փառաւորէր զԱստուած վասն տուելոյ նմա շնորհաց զոր ընկալաւ նա յԱստուծոյ: Թ

Յայնոսիկ՝ ապա ժամանակս՝ կոստաս՝ հայր Մեծին կոստանտինոսի թագաւորի գոլով տակաւին տրիբունոս Բ և զաւրաւոր յոյժ, եկն ի Հռովմայ առ ի պատե-

ա. Ձկայ բնագրի մէջ. Եւ էր սուրբն Սիղբեստրոս . . . յԱստուծոյ: Բ. Բն. տրիբունոս

I Այս մասը Հ. Ս. Բարսեղեանի հրատարակութեան մէջ ունի հետեւեալ վերնագիրը՝ Μαρθύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἀθλοφόρου Ἐδουαγίου Ἀλεξάνδρου ἁγιοῦ ἁποστόλου καὶ ἑταίρου τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡμεῖς ἐπισημαζοῦμεν ὡς ἡμέραν τῆς ἐπισημοῦς τῆς ἁγιοῦ ἁποστόλου καὶ ἑταίρου τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡμεῖς ἐπισημαζοῦμεν ὡς ἡμέραν τῆς ἐπισημοῦς τῆς ἁγιοῦ ἁποστόλου καὶ ἑταίρου τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 556 հնագույն եւ դժուար ընթերցելի օրինակէն է:»

ԳԼ. Դ.

Յաղագս Կոստանդնայ տրիբունի թագաւորեալ ի Հռոմ, եւ զ՛ոստանդիանոս զորդի իւր գտանել, եւ վերաբերելն ի պատիւ պայագաւորութեան:

Ընդ ժամանակս՝ ընդ այնոսիկ Կոս(տաս)՝ տրիբունն՝ գա-

ա. Մար. Դ. ժամանակսն. Բ. Մար. Կոստանդ.

1 Ձեռ. Ա. ունի Կոս բաց տեղ եւ ապա տրիբունն: Նորայրք

զմ Սարմատացոց: Եւ յաղթել և դարձեալ անդ-
ն էջ ի պանտոկեոջ ուրումն, յորում էր աղջիկ մի
յժ գեղեցկակերպ, անունն Հեղինի, նմա տրփացեալ
ստաս, ննջեաց ընդ նմա: Եւ առաւաւտունն յարուցեալ
, նմա զանկողնոյն պարեգաւտ մի ծիրանի. և հասեալ
Հռովմ յաղթութեամբ թագաւորեաց: Եւ առ իւր
ն զդուստրն Մաք(ս)իմիանոսի թագաւորի, յորմէ ունէր
դի անմիտ. և թագաւորն Վոստաս էր տրամեալ և
յժ տխրեալ: Ար և խորհուրդ արարեալ ընդ սիւնկ-
տոսին յաղագս զտանելոյ մանուկ գեղեցկակերպ և

լի և զօրավար, և յաղթող ի պատերազմին՝ Սարմատա-
ոց: Դարձաւ քաղաւմ աւարաւ և երևելի փառօք: Եւ ե-
ալ քաղաքն ի պանտոկի մի և տեսեալ աղջիկ մի գեղե-
կի իմաստուն, կամեցաւ ննջել ընդ նմա ի գիշերին: Եւ յա-
ւցեալ առաւօտունն ետ նմա ձեռագիր և պարեգօա մի ծի-
նի, վասն գիշերոյ անկողնոյն նշան և վարձ նմին: Եւ ինքն
աց զճանապարհ իւր. և հասեալ ի Հռովմ թագաւորեաց
յզում և երևելի փառօք: Եւ առ իւր կին զդուստր Մաք-
միանոսի թագաւորին քորմէ եղև որդի անմիտ և անի-
ւատ: Եւ վասն այսորիկ յոյժ տրամէր և տարակուսէր. որ ոչ
դի յետ իւր թագաւորել նմա ի Հռովմ: Եւ արար խոր-

ա. Դ. ի պատերազմի. Ա. պատերազմինս. ք. Ա. Ն. արմատարտօք.
Ա. դարձեալ դ. Դ. Սար. եկն. Ե. Ա. էառ. գ. Դ. Սար. թագաւորի.

Վ օրինակի մէջ ընդունել է «Կոստէ ոմն տրիքուն» եւ տակիս
սոյս ծանօթութիւնը: Զեռագիրն ոմնի Կոս տե տրի քուն ոմն ի վե-
ս տողին ի գրէն է. իսկ տէ ի վերոյ Կոստրի քառի թուի յայլմէ գրէ.
եւ ի լուսանցին գրեալ է տրիքուն: Տես եւ յուկտանէս Ա. 105
աւնու աստի «Վոստամտիանոսի Կեսարի, որչոյ Կոստայ . Եօթ.
34. 343 (Կոստայ սեռական Կոստան դիտ անուան ութ աստ
ս ստ դնի ուղղական»:

իմաստուն բայց որք ածել զնա ի պապաան զի ի ձեռն երանաց իմոց զնա հանեալ սրգի կոչեցից, զոր և փոխանորդ իմոյս բացացուցից թագաւորութեանս: Եւ զայս ասացեալ, ոչ գիտեր զառ ի պռոնկէն ծնեալն մանուկն ի պանդոկոջ առ ի Հեղինեայ, և անուն մանկանն. Առտանտինոս:

Եւ լուեալ սիւնկ(ղի)տոսին զայն առ ի թագաւորէն Առտայ ուրախացեալք ցնծութեամբ, առաքեցին որպէս ի թագաւորէն հռոտիկտորաս՝ ա այս է նախարարս, յարևելս առ ի խնդրել ըստ հրամանաց թագաւորին մանուկ բարեվայելուչ և գեղեցկադիտակ: Եւ գան ահա որեարն ըստ ասացեալ Ղեոփորին, զնոյն ասել պանդոկին՝ այս է ամէնընկալ, յորում ի պատերազմէն Սարմատացւոց գոլով հանդերձ յաղթութեամբ, անդ էջ Առտաս որ երբեմն տրիրուն իսկ յետոյ թագաւոր. և անդ ննջեալ ընդ Հեղինէ ուրումն գեղեցկադիտակ կնոջ, որդի արար ի նմանէ: Եւ ահա նախարարացն տեսեալ զմանուկն Առտանդինոս, հասակաւ

ա. ԲՍ. προτικτοράς հետևեալ քացատրութիւնը. — այս է նախարարութեամբնն է.

Հուրդ ընդ սիւնկղիտոսին՝ որ խորհրդական կոչի, զի գացի մանուկ մի իմաստուն գեղեցիկ յորդեգրութեան. որպէս թէ առ ի յինէն իցէ ծնեալ ժառանգորդ իմոյ թագաւորութեանս: Եւ հաւանեալ նորին կամաց սիւնկղիտոսին, առաքեն վասն խնդրոյն այնորիկ արս իմաստունս և հաւատարիմս: Եւ շրջեալ ի քաղաքս և ի գեօղս, ոչ հաւանէին պատահմանցն. եկին և ի քաղաքի՝ պանդոկին, ուր էր Հեղինեա՞ որդւովն իւրով Առտանդիաւ. և տեսին զմանուկն Առտանդին, կայտառ և գեղեցիկ տեսանելով ի խաղս: Եւ ընթացեալ մանկանն, նստաւ ի վերայ յերիվարի՞ նախարարին և կամէր արշաւանս զնել, և անցին

ա. Դ. Սար. ի քաղաքն ի պանդոկ մի. բ. Ա՝ քեղինէ. գ. Սար. երիվարին. դ. Սար. Դ. առնել.

գորով բարեկայնուչ, հրեռեցան և հարցանէին զմայր նորա Հեղինէ. Ո՛ր է մանուկս այս: Քանզի էր փոյթ յոյժ և վերախաղալով զձեաւքն, մի սմն ի նախարարացն բարկացեալ ապտակեաց զնա ի գլուխն: Եւ տեսեալ մաւրն նորա Հեղինեայ ասէ ցնոսա. Մի զդա ապտափէք, քանզի որդի թագաւորի է: Իսկ նոքա ասացին ցնա. Ո՛րպէս սա որդի թագաւորի է: Եւ պատասխանեալ Հեղինէ ասաց, պատմեալ զամենայն ճշմարտութեամբ, թէ ի կոստայ ծնաւ տակաւին ևս տրիրուն նորա գորով. ցուցեալ և զանկողնոյ նորա զվարձ, զոր ի գիշերին առ ի կոստայ զպարեգաւտն ծիրանիս: Իսկ նախարարացն լուեալ զայս և հաւատացեալ, որպէս զամենայն ճշմարտութեամբ լուան ի նմանէ, յարախութեան եղեալք ասացին. թէ ստուգութեամբ թագաւորի է որդի հեծցի ի բարձրագոյն ձի:

«ապտակեալ» զնա զինուորացն՝ ի վայր ընկեցին՝ ի ձիոյն. Եւ լուեալ Հեղինեա մօր նորա, առաքեաց առ նոսա. թէ զորդի թագաւորի պարս է ձեզ գան հարկանել, Եւ նոքա սքանչացան և ասնն. զիարդ և կամ զինչ օրինակաւ մանուկս է որդի թագաւորի, Իսկ նա պատմեաց զժամանակն և զտարին և զօրն և զժամանակն՝ յղութեան ի Աոստանդեա, զորժամ դարձեալ գայր ի յաղթութեան պատերազմէն, յորս և բարեբախտիկ եղեալ թագաւորեաց, Եւ այս գիր Աոստանդեա թագաւորի՝ և հաւատարիմ նշան ծիրանի պարեգօսս, զոր եցոյց նոցա. Որ և քնքն իսկ թագաւորն տեսեալ զգիրս և զպարեգօսն՝ զիտէ ճշջ-

ա. Դ. Ա՝ ապտակել. բ. Սար. ընկեցեալ. գ. Սար. Դ. զժամ
 յաղթան ի Կոստայ. զ. Դ. Սար. ի Կոստ. և Գ. քարեբախտիկ.
 Եւր. Բարեբախտիկ և զեալ յաղթարտութեամբ. Եւր. Գ. Եւ. 303. Կէց.
 քարեբախտիկ. զ. Սար. Դ. Ա՝ բարեգօսս

Իսկ մանուկն Կոստանտինոս ունելով նիզակ պատերազմական, խաղալով հեծաւ ի ձին: Եւ նոցա տեսեալ զայնքան մանկանն զգերառաւելութիւնն, զարմացան և անկեալք երկիրպագեցին նմա: Իբր զի այնուհետեւ երկիւղիւ և փութով ճանապարհ նոցա առնել հանդերձ ծիրանին պատմուճանաւ: Եւ հասեալք ի Հռոմ՝ ուսեալ թագաւորին Կոստայ, իսկ և իսկ կոչեաց զնոսա: Եւ ածեալք առ ի յաւթարանէն նախարարքն հանդերձ Կոստանտինոսիւ մանկամբն:

Հարցեալ լինէին յաղագս որոյ առաքեցանն մանկան, իսկ նոքա ասացին. Աղաչեմք զքեզ Տէր, զհրամայեալսն մեզ արարաք և ածաք որ և մերձ է, և ուսուցանեմք որպէս զի այս մանուկ առ ի յաստուածայնոց ձերոց երանաց է: Եւ առ ի հաւանիլ բարեպաշտութեանդ ձերոյ, որպէս զի զամենայն ծշմարտութեամբ ուսուցանեմք, ահա և վարձ անկողնոյն զոր շնորհեցէք աղջկան ումեմն որուժանունն Հեղինի, յորմէ և ծնաւ մանուկս այս

մարիտ զասացեալս. և վասն այսորիկ մանուկս յանուն հօր իւրոյ Կոստանդեայ՝ Կոստանդիանոս անուանեցաւ: « Եւ իբրև տուգեաց Բ որդի Կոստանդեայ, անկանէին և երկիրպագանէին մանկանն նախարարքն. և ուրախութեամբ ուրախ եղեն, և շքով և պատուով զարդարեցին զմանուկն, և սպառազինեալ հեծուցին յերիվար Գ ընտիրս, և առեալ զնացին: Եւ զգիրն և զծիրանի պարեգօտն ընդ իւրեանս առին հաւատարիմ վկայ որգւոյ թագաւորին, Եւ եկեալ հասանէին Գ ի Հռոմ, և յանդիման լինալ թագաւորին, պատմէին Ե որ ինչ միանգամ ասացաւ նոցա ի Հեղինեա. և ցուցին զգիրն և զծիրանի պարեգօտն, Գ և առաջի

ա. Սար. Դ. կոչեցաւ Բ. Դ. Սար. ստուգեցին. Ա՞ ստուգեցաւ.
գ. Ա. Դ. Սար. յերիվարք. դ. Սար. Դ. Ա՞ հասեալ. ե. Սար. Դ. Ա՞
պատմն. զ. Ա. պարէգօ տնն.

ի պանդուկը ուրումն ըստ արեւելեաց, յետ բարեբախտագոյն ձեր պատերազմաւ Սարմտացւոցն դարձցի: Իսկ Թագաւորին հաւանեալ մանաւանդ Թէ և ծանուցեալ որպէս զի Ճշմարտապէս էր ամենայն որ ի նախարարացն էր ասացեալ, և ի խնդութեան եղեալ, գիրկս արկ զմանկամբն Աոստանտինոսիւ, և ուսուցեալ նմա զվսամականն զրաւորութիւնն, նախաձեռնեաց զնա ի կայսերական պատիւ:

Կացուցին զմանուկն, Եւ ստուգեալ գիտաց Թէ որդի նորա է, որ և նմանութիւն քուցանէր տեսողաց Թէ որդի Թագաւորին է. և ոչ կարծիս ունել:

Ուրախութեամբ ուրախ լինէր մեծամեծօքն և ամենայն պատուաւորօքն ի վերայ որդոյ իւրոյ Թագաւորն, Բ և գիրկս արկեալ համբուրէր զորդին, և ցնծայր և զուարճանայր յերևումն միանգամայն, և գեղեցկութեան և առգութեան մանկանն, և յիմաստութեան պատասխանին, որք խօսէին առ նա Թագաւորն և սիւնկղիտոսն, բանս հրաճուանաց և հմտութեան: Գ (Եւ տայր զնա յուսումն իմաստութեան, և զարգանայր հասակաւ և իմաստութեամբ և արութեամբ Գ և հաճոյ էր Թագաւորին և ամենայն մեծամեծացն:)

Եւ տեսեալ զառաջագիմութիւն պատանեկին Աոստանդիանոսի Թագաւորին և սիւնկղտոսին, նախաձեռնեն զնա ի կայսերական պատիւ երևելի փառք. և տան նախարարս և գունդ բազում: Ե

ԳԼ. Ծ.

Յաղագս մարտին Հռովմայեցոց ընդ Բիւզանդիան, երեսուս նշանի սրբոյ եւ հրաշից յաղթութեան:

Եւ յետ այսր ամենայնի Գ լինի մարտ ընդ Հռովմէացիսն և

ա. Սար. Դ. զմանութիւն. բ. Ե. ի վերայ որդոյ Թագաւորն. գ. Դ. նմութիւն. դ. Դ. Սար. շիք. ե. Սար. Դ. գունդս բազում. զ. Դ. յետ այսորիկ լինի մարտ պատերազմի.

Յայնմ՝ ժամանակի լինի՝ մարտ պատերազմի առ
Բիւզանդացիս։ Կոստանտինոս կայսր պատանեակ զորով
և առեալ նորմէրս՝ աջ սակաւս, սպառազինի հակառակ
Բիւզանդացւոցն, և բախեալ ընդ նոսա կորոյս նուաճրս
վեց. և ք գարձեալ խառնեալ ընդ նոսա կորոյս նուաճրս
երիս։

Իսկ Բիւզանդացւոցն տեսեալ զնա պարտեալ, գու-
մարեցան դարձեալ տալ պատերազմ առ վաղիւն։ Եւ
Կոստանտինոս կայսր էր տրտմեալ և յոյժ վրդովեալ։
Տեսանէ՞ ապա ի գիշերին յայնմ,՝ յորում ննջէր, տե-

- ա. Մեր Ձեռ, ժամանակ. ելին ի մարտ.
- բ. Ծ. Բիւզանդացիք.
- գ. Ծ. շէք.
- դ. Ծ. տեսանէր.
- ե. Ծ. յայնմիկ յորում ննջէրն,

ա. νοῦμαρα

† Երկրորդ մեծ հատուածը (Առաջին հատուածը տես է. գլ. 3.
էջ 402) ճառընտիրներում պահուած է Սեդաեստրոսի վարքեց, հետե-
ւեալ վերնագրով.

«Ի յիշատակի սուրբ Թագաւորին Կոստանդիանոսի ի Սոկրատայ
պատմութենէ ի չորրորդ գրոց. Յայնմ ժամանակի լինէր մարտ պատե-
րազմի. (Համեմատիր ցուցակ Գէորգ Կաթողիկոսի. Ձեռագիր Թիւ
180. 4) Այդ վերնագիրը ի Սոկրատայ պատմութենէ ի չորրորդ գրոց
անկասկածելի է կացուցանում, որ ճառընտիր ընդօրինակողը իւր ձեռ-
քին ունեցել է մեր ընդարձակ Ձեռագրի նման օրինակ. որի մէջ Սեդա-
եստրոսի վարքը վերջումն էր. իսկ թէ ինչու համար ի չորրորդ գրոց
եւ ոչ յեւթներորդ. կամ յութերորդ, չգիտենք բացատրել»

Երուսաղէմի ճառընտիր Թիւ 1 գլ. ԽԹ. է պատմութիւն սրբայն
Սեդաեստրոսի՝ առնուած է Համալուս կամ Փոքր Սոկրատեց.

ընդ Բիւզանդացիս. Եւ առաջի (Թագաւորն Կոստանդին)՝ զորդին
իւր Կոստանդիանոսը ընդդէմ նոցա ի պատերազմ բազում
զորքս և յաջեալ հարկին Բիւզանդացիքն զզորսն Կոստանդիա-

ա. Սար. Դ. Կոստ. ք. Դ. զԿոստանդին

սիլ ակնբերեալի յերկինս. խաչ վստմական և գերա-
պայծառ ունելով վերնագիր * * յաստեզաց, * այսու
յաղթեայ: իսկ նորա յարուցեալ և յիշեալ զսե-
ւեանն. * ի խնդութեան եզեալ, կոչէ * զքուրմնն Հե-
թանոսաց և հարցանէ քնոսա. թէ որոյ Աստուծոյ է
նշանս այս: Եւ նոքա ասեն, զ Նշանս այս ոչ է որոց
ի վերայ ե երկրի աստուածոց, այլ որ յերկինս և
զոյ Աստուած. քանզի խաչեայն մեծ է քան զբոլորս է
զորս մեքս պաշտեմք: ուստի և արպաւորութիւնն զ քա-

ա. Ծ. զվստմական եւ գերապայծառ ունելով վերնագիր աստեղեա,
այսու յաղթեայ.

բ. Ծ. զտեսիւն յիշեալ.

գ. Ծ. կոչաց.

դ. Ծ. ասացին.

ե. Ծ. ոչ ի վերայ.

զ. Ծ. ի յերկինս.

է. Ծ. մեծ է քան զբոլոր աստուածս զոր մեքս.

ը. Ծ. տպաւորումն.

1. 8ես. Սոկր. Ա. 4. 5. Աստղանշանները Ձեռագրինն է:

նոսի. * Եւ յոյժ արամեալ և տարակուսեալ հոգայր. թէ զի՞ նշ
տրասցէ առ վաղիւ ի պատերազմն: Եւ արամեալ ննջէր, և
անտանէ ի անտեալն գիշերին վերնագիր աստղանշան * խաչի
և քան զի ասէր յուժեմնէ: Զայս նշանս արարեալ առաջի,
յաղթես * պատերազմիդ և այլ * մարտից: Կու ի խնդութե-
նէն զարթեալ, և կոչեաց անդէն վաղվաղակի զքուրմնն Հեթա-
նոսաց. և պատմեաց նոցա զտեսիւն և ասէ ցնոսա. Որոյ Աստու-
ծոյ է նշանս այս, որ ցուցաւ ինձ ի գիշերիս: Կու ասեն. Ոչ է
Քշտնս այս մեր աստուծոցն, * այլ խաչելոյն Քրիստոսի, Աս-
տուծոյն քրիստոնէից: Կոչեաց զքրիստոնէայսն որ էին ի

ա. Ծ. զզօրն Կոստանդեա Նախ. ք. Դ. Սար. աստեղաց նշան-
ք. Դ. Սար. յաղթեցեք. դ. Սար. Դ. եւ յամենայն 4. Սար. Դ. աս-
տուածոց մերոց.

ական յայտ երևակիտ ցուցաւ բարեպաշտութեանդ
ընդ թ յերկինս: Հաւանեալ ապա կայսրն Վոստան-
ինոս առ ք ի քրմացն հեթանոսաց, և ուրախացեալ
վաղվարակի հրամայեաց առնել զաւրինակ խաչին որ
զուսնակ ք երևեցաւ նմա, հանդերձ որ ի նմա * աստե-
Սւ երրորդ անգամ ճակատեալ պատերազմաւ յաղթեաց,
ի Բիւզանտացւոցն առեալ զամենայն տեղիս նոցա և
զբոլոր շրջաբերակն ք գաւառս: 1

- ա. Ծ. ակնբերակի.
- բ. Ծ. քում.
- գ. Ծ. շիք.
- դ. Ծ. որպէս.
- ե. Ծ. գրատրութեամբ.
- զ. Ծ. եւ.
- է. Ծ. շրջապատ գաւառսն.

1 ձառնտիրը պատեղ ընդհատում է. շարունակութեանը տես
2 718

զօրուն և ասէ. Զինչ է նշանիս այս զօրութիւն առ քրիստ
նեայս՝ որ երևեցաւ ինձ, Սւ նոքա ասեն. Այս նշան քրիստ
Աստուծոյ մերոյ երկնաւոր թագաւորին որ ցուցաւ ք
Սա յաղթութեան նշան խաչին քրիստոսի, զի սովաւ ք
թագարեցաւ թշնամին արդարութեան (և լուծաւ բռնու
մահու, և աւետիք յարութեանն հաւատացելոց պարգև
և մեզ զէն տուաւ ի քրիստոսէ. ընդդէմ երևելի և անե
թշնամւոյն. և զայս արարեալ ք առջի քո յաղթեսցես,
տասցես եթէ ճշմարիտ է տեսիլն, և ասացեալքս առ ի
Սւ հաւատաց կայսրն Վոստանդիանոս և հրամայեաց առ
բինակ խաչին, որպէս ցուցաւ ք նմա ի տեսեալնն: 2

- ա. Սար. Դ. նշանս. բ. Սար. Դ. երևեցաւ. գ. Սար. Դ.
- դ. Դ. Սար. երևեցաւ.

Տեսեալ ապա Թագաւորին Մաքսիմիանոսի զկոստանտինոս կայսր առ ի մարտս պատերազմացն քաջացեալ, և բոլոր զաւրութեամբ յաղթեալ և զաւգնականութիւն նորա փախստական արարեալ, կոչէ ի միասին զսիւնկղիւտոսն և զամենայն զաւրազլուխսն, անխորհուրդ խորհուրդս խորհելով հակառակ կոստանտինոսի ի ձեռն որոց ծանեաւ չարեացն վարձահատոյց զբարէգործն

վաղիւն պատերազմ սաստիկ, և հրամայեաց զնշան խաչին կայսրն կոստանդիանոս առաջի իւր և զօրացն մտանել ի մարտն, Եւ իբրև խմբեցաւ մարտն, պարտեցաւ Մաքսիմիանոս և զօրք իւր Բիւզանացիք և օգնականք նոցին, Բ և հարան ի ճակատու անդ՝ բազումք, և առ՝ աւար բազում և զաշխարհն յինքն գրաւեաց և զԲիւզանացիսն, և զմնացեալսն փախստականս արարեալ. դարձաւ խնդութեամբ և պարծանօք նշանի խաչին. Եւ Մաքսամիանոս յաղթահարեալ, և ոչ կարացեալ ընդդէմ կալ. խորհէր նենգութեամբ կորուսանել զյաղթողն կոստանդիանոս կայսր, Իսկ նախահնամութիւնն Աստուծոյ զգացուցանէր նմա, որ գիտէր զնորա զապառնիսն՝ ի հաւաստ, և ոչ ուրեք կարէր վնասել նմա, Թէպէտ խորհէր ի չարութիւն. այլ յամենայնի՛ բարեփառ, և բարեբախտիկ, և յաղթող էրն շնաւ խաչին, Եւ զամենայն հակառակորդս իւր և զամպարիշա Թագաւորսն սատակէր նշանաւ խաչին.

ԳԼ. Զ.

Թէ որպէս Դիոկղետիանոս փեսայեցուցանն զկոստանդիոս:

Եւ տեսեալ Դիոկղետիանոսի ամպարշափ զյաղթող նահտակութիւն կոստանդիանոսի կայսեր, խորհուրդ արարեալ

ա. Դ. Մար. պարտեաւ. ք. Մար. Դ. Բիւզանդացիքն օկնականք չորս. գ. Դ. Մար. անդր. դ. Ա՛ էառ. ե. Մար. Դ. կորուսանել զկոստանդիանոս. զ. Մար. Դ. ապառնիսն.

փորձելով, և փոխանակ պատկի մահ խորհեալ՝ քանզի զչարս և ոչ բարեգործութիւնք հաւանեցուցանեն: Իւսպա Սարգսիմանոսի այս կամ եղև, իսկ Աստուած որ զարքոցն աղաթու բուարոյն քան զանիրաւեյն ձեռնարկագաց երեւեցուցանելով, իսկ և իսկ զգայումն սակօ նենքութեանն պարզեաց: Բայց զի՝ զայսահա ուտեալ կոտանտինոսի զթագուցեալ նենքութեանն գաւաճանութիւն և զանխլացեալ զպատերազմն: Տէրն հովանի ունելով և զԱստուած, Քրիստոսի առնականութեամբ զընդունայն նոցա լուծանէ զխորհուրդ: Իսկ զազրագործին Ռիոկղիտիանոսի ըստ ժամանակին այնմիկ թագաւորելով, տեսեալ զյաղթութիւն բարեպաշտին Կոստանտինոսի, կոչէ զնա առ ինքն լինել ընդ նմա կամեցեալ, և ունել զնա մարտակից առ ամենայն պատերազմունս, և մանաւանդ հակառակ Պաղէստինացւոց աշխարհի և Աղէքսանդրացւոցն քաղաքի և որոց ըստ էղիպատական երկրի՝ չափահաս և հզաւր գոլով և քաջ յոյժ: Իսկ Ռիոկղիտիանոս որպէս մախանաք բերեալ զետեղեր ի ձեռն կարծեաց ինչ: Յայնժամ՝¹ Ռիոկղիտիանոս թագաւոր՝ տեսանելով՝ զկոստանտինոս ի մանկութեանն իւրում և առ ի պատերազմունս փոյթ, և ծանուցեալ թէ այնպէս՝² փառաւոր հակառակ ընդդիմամարտիցն պատերազմողաց՝³ այլ որ ոչ գտանի, փեսայացուցանել

ա. Ծ. Կայսր.

բ. Թ. զթագաւորն Կոստանտինոս զարքաւոր.

գ. Ծ. արևելիկի.

դ. Ծ. ընդդիմամարտից պատերազմողաց.

զնա ի դուստր իւր՝ որ էր միածին նորա կամեցաւ: Եւ արարեալ Ռիոկղիտիանոսի Թագաւորի անջիւման, Թ կոչէ: ի միասին գումարեալ 4 զսիւնկղիտոսն ամենայն և զթշխանս: 4 խորհնցաւ ընդ նոսա յաղագս դատերն իւրոյ Թ Մաքսիմիենայ, ասելով. 4 Արք սիւնկղիտոսիս, պարտ է համարձակութեամբ տուջի ձեր ասել վասն է Կոստանտինոսի կայսեր, որդւոյն Ե Կոստայ Թագաւորին Հռովմայեցւոց. զի այր Թ պատերազմող և զաւրաւոր յամենայն պատերազմունս Թ զաւրաւոր յաղթող և մարտիկ և զամենայն պատերազմունս հնազանդեցուցեալ, կամիմ ահա զնա փեսայացուցանել ի դուստր իմ Մաքսիմիենայ, Թա և ունել զնա մարտակից փոխանակ իմ: 1 Եւ բանս այս հաճոյ

- ա. Թ. դուստր իւր կամեցաւ որ է միածին.
- բ. Թ. Թագաւորի անջիւման.
- գ. Թ. գումարելով.
- դ. Թ. եւ զիշխանսն ամենայն.
- ե. Թ. իւրով.
- զ. Թ. ասելով ընոսա, ով արք.
- է. Թ. յաղագս.
- ը. Թ. որդւոյ.
- թ. Թ. այր է.
- ժ. Թ. յաղթող եւ մարտիկ եւ զամենեսեամ հնազանդեցուցին. արդ կամիմ զնա.
- ժա. Թ. Մաքսիմիենէ, ունել.

1. Տես Եոոր. Բ. 92. 29. . Ընդ նոյն ատուրս լինին հարսանիք եւ Մաքսիմիենայ դստերն Դիոկղիտիանոսի ի Նիկոմիդայ. փեսայանալով նմա Կոստանդիանոսի Կեսարի, որդւոյ Կոստայ Թագաւորին Հռովմայ, որ ոչ էր ի դատերէն Մաքսիմիանոսի, այլ հեղինեայ պառնկէ ծննալ:

Ընդ սիւնկղիտոսին, փեսայեցուցանելով Թ զդուստր իւր Մաքսիմիենայ, որ էր սիրելի հօրն և միածին, զի ոչ ունէր այլ ուստր կամ դուստր բայց ի նմանէ: Եւ հաճոյ եղեալ սիւնկղիտոսին, և ամենայն պատուաւորացն Ռիոկղիտիանոսի Թագաւորի ասելն:

ա. Ն. Դ. Սար. փեսայացուցանել. Ա՛ փեսայացուցանել.

ՕՇԼ

Թուեցաւ ամենայն սիւնկղիտոսին: Եղեն « ապա հարսանիք
Կոստանտինոսի և Մաքսիմինայ, Բ զուարթապէս Գ և գե-
րապայծառաբար: Եւ ունէր զնա Ռիտկղետիանոս ի վե-
րայ Զ պատերազմաց ի Թագաւորութեան իւրում:

Յայնժամ եհաս զրոյց առ Կոստանտինոս վասն
վախճանին Ե Կոստասայ հաւր իւրոյ ի Հռովմ. և եր-
թեալ յաջորդեաց զԹագաւորութիւն նորա: Իսկ կին
նորա վրդովեաց զնա հակառակ քրիստոնէից:

- ա. Ծ. եղև.
- բ. Ծ. Մաքսիմինայ.
- գ. Ծ. զուարթապէս.
- դ. Ծ. ամենայն.
- ե. Ծ. վախճանի հաւր իւրոյ.

յարդարէին զհարսանիսն ըստ օրինի Թագաւորաց, « գերա-
պայծառ և առատաբար. և բազում փառօք մեծարեաց զոր-
գիացեալն իւր, և զԹագաւորութիւնն և զամենայն ինչս նմա
խոստացաւ տալ:

ԳԼ. Ը.

Թէ որպէս Կոստանտիանոս Թագաւորէ ի տեղի հօր իւրոյ, եւ ածէ զառ-
խարհս ձեռամբ իւրով. հրապուրի ի կնո՞ւն հալածանս յարուցանել ք-
րիստոնէից, զոր եւ բազումք վկայեն: Սուրբն Սեղբեստրոս խոյս տայ
յանապատս.

Այսոցիկ այսպէս եղելոյ, և զրաւ լինելոյ ժամանակի
հարսանեացն, ապա հասանէր համբաւ մահու Կոստանդեա՝ Բ
հօր Կոստանտիանոսի կայսեր: Եւ առեալ զկին և զօրս իւր
զնացեալ եկն ի Հռովմ, և Թագաւորեաց փոխանակ հօրն իւրոյ Զ

- ա. Ն. Թագաւորացն. Նոր. Ղստ օրինաց Թագաւորաց. Ագաթ.
- 38. Ծ. Ը. 207.
- ա. Սար. Դ. Կոստա. բ. Ն. իւրում.

Եւ ի ժամանակին յայնմ՝ արտադրեաց դավանու-
թիւն, ք հրամայեաց բոլոր քրիստոնէից զոհել հար-
կաւորապէս կռոցն: Ուստի սրբոյն Սիղբեստրոսի բա-
ցորոշեալ ի քաղաքէն՝ յասացեալ Սերապիոնոսին ք
լերին, ք հանդերձ կղերիկոսաւքն որ ընդ նմա կայր:
Իսկ կոստանդինոս թագաւոր զՄաքսիմիայ Դիոկղե-

ա. Ծ. յայմիկ.

բ. Ծ. դաւանութեամբ հրամայելով.

գ. Ծ. ի բաց որոշեալ.

դ. Ծ Սերապիոն լերինն.

ա. εν τῷ Σοραπτινῷ ὄρει

ի Լուով, և ի վերայ ամենայն աշխարհին, և նուաճեաց զա-
մենայն յաշխարհն ընդ ձեռամբ իւրով և սպան զամբա-
րիշա թագաւորսն, և տիրեաց ամենայն արեւմտեաց ք նշանաւ
խաչին որ երեւեցաւ նմա:

Բայց՝ հրապուրեալ ի կնոջէն իւրոյ՝ Մաքսիմեա ի գլխ-
տերէն Դիոկղիտիանոսի և արար հալածանս եկեղեցւոյ Գոս-
տանդիանոս ի ձեռն կնոջ իւրոյ՝ պատրեալ, ք և պազոււմք եղեն
վկայք և խոստովանողք, արհամարելով զչար ասնջանս և
զմահս, ք որ ըստ հրամանի թագաւորին և կնոջն խոշտան-
գէին դատաւորք և զինւորք, ք Վասն որոյ տեսեալ զայս ամե-
նայն չարիս ի վերայ ժողովրդեանն Աստուծոյ Սեղբեարոս
հայրապետն, առնու զուխա եկեղեցւոյն և խոյս տայր է յանա-
պատ տեղի ք Սերապիոն լեռունն. (և կայր յաղօթս անդադար
հանդերձ առ Աստուած, և պահօք ճգնէին զի արասցէ այցե-
լութիւն Տէր ժողովրդեան իւրոյ. ք և մի անտես լիցին):

ա. Ն. արեւմտից. Դ. Մաք. արեւմտեան աշխարհին. բ. Դ. իւրմէ.
գ. Մաք. Դ. իւրում. դ. Մաք. պարտեալ. ե. Դ. Ա՝ Մաք. զմահ. զ. Դ.
Մաք. դատաւորին եւ զինւորին. է. Մաք. Դ. խոյս տա. ը. Ն. տե-
ղիս. Թ. Դ. Մաք. իւր.

I Այս հատուածն է. որ նմանուելով Խորենացու Բ. զԼ. ԶԳ.
առիթ տուաւ Գ. կարիւրին հետեւցնել Թէ Խոր. ուշ է գրել իւր պատ-
մութիւնը:

դանստի դուստր ա ունելով կին, զբաղուեն ի քրիստո-
ւէից սատակեր, և ինքն ապա եղափանտական ա բորոտու-
թիւն ք ըստ բորուն ընկալեալ մարմնոյ վիրաւորեցաւ.
ուստի անստիգ ասացեալ արիողկեանն զք կախարդք և
Մարտիկեանն եզ բժիշկք. և ոչ միայն նոքաւ զ այլ և
որք ի Պարսիցէ ածեալք և փորձք բժշկական գոլով ար-
հեստից, ոչ կարացին աւգնել նմա:

- ա. Ծ. Ղուստրն.
- բ. Ծ. եղեմիողական բորոտութեամբ.
- գ. Ծ շիք
- դ. Ծ. արիողկեանն.
- ե. Ծ. մարտիկեան.
- զ. Ծ. այտ.
- է. Ծ. պարսիցն.

- ա. ελεφαντινη λιπρα
- բ. άριολοι
- գ. Μαροικιοι

1 Հայր Բ. Ս. Վատիկանեան Հնագոյն օրինակից արտատպած
յուս. օրինակը, ինչպէս ասացինք, տարբերուած էր մեր թարգմանու-
թիւնից. ուստի եւ նրան բնագիր չէ ծառայել. բայց սյուզլիսից սկսած
նրա յունարէնը հայերէնի բնագիրն է.

ԳԼ. Ը.

Յաղագս բորոտութեան դոստանտիանոսի, երեւնն առաջելոց, բժշկեթ
ի սրբոյ Սեդեստրոսէ եւ մկրտին. պայծառանաւն քրիստոնէութեան:

Յայնժամ եղեփանդական ա բորոտութիւն զբոլոր բ մար-
մին թագաւորին Առաքանդինոսի ապականէր, որպէս ի խրատաւ
նմա առ ի յԱստուծոյ լիեալ. վասն որոյ արիողկեան զ կա-
խարդք, և արիստողկեանն բժիշկ ոչ կարացին օգնել, զն անդ
և ոչ Պարսից և Հայոց, եւ նա արակուսեալ արամէր, Ըղձ:

- ա. Ա' եղէ փանդական. բ. Ա' եւ բոլոր մարմնն. գ. Սար.
- ի երատ. դ. Ա' արիստական. ե. Ա' արիսական.

Երևեցան ¹ ապա ոմանք առ ի քրրմանց ² տա-
ճարին ³ ասելով. պարտ է աւարան լինել ի տա-
ճարին, ⁴ և ընուլ զնա արեամբ անապական ման-
կանց, յորում ջերմ գոլով և ծխելով լուանայ ⁵ զնա,
և այնպէս կարել մաքրութեան հանդիպել: Եւ ահա ⁶
առաքեալ զօմանս ընդ բոլոր գաւառս, բազմութիւն
մանկանց ածին. և ի սահմանեալ աւուր երթեալք
ի Թագաւորէն ⁷ ի տաճարն ⁸ էին պատրաստեալք, որք
կամէին զմանկոին զննուլ: Պատահեցան և մարք ման-

ա. Ծ. Դրմաց.

բ. Ծ. լուանայ.

գ. Ծ. եւ այնպէս գտանել բժշկութիւն. յայնժամ առաքեալ.

դ. Ծ. աւուրն երթեալ Թագաւորն ի տաճարն եւ,

ե. Ծ. որ.

ա. Երկրորդ անգամ է ընագրի Καπετώλιον տաճար բառով Թարգ-
մանած, մինչդեռ ինչպէս յայտնի է սա հոովմի 7 ըլուրներից մէկի ա-
նունն էր եւ ոչ թէ տաճար.

բ. καπετώλιον

1 Այս հատուածն է. որ նմանուելով Մ. Խոր. Բ. ԳԼ. 29-ին
առիթ տուաւ Պ. կարիերին եւ ուրիշներին կարծիքներ յայտնել Խոր
մասին.

2 Երեք անգամ իրար վրայ-կտպետողիոն-բառը տաճար է Թարգ-
մանուած. համառօտ օրինակի մէջ այդ բառը ուղղակի չկայ, իսկ շատ
հետաքրքիր է. որ Ուխտանէսը ունի կապետեղի բառը. «Եւ հետեւեալ
Թագաւորին երթալը ի կապետեղի տաճար կուցն.» (Ուխ. գլ. Էջմի-
ածնի 1871. էջ 102) Նոյնը եւ Յայսմաւուրբում.

Նային քուրմք ¹ ի դիւաց հրապուրանաց, յոլովից տղայոց զե-
նուլ յաւազանս մեհենից, ² և լուանայ ջերմ արեամբ զանձն,
և այնպէս առողջանալ ասէին, ³ Եւ անդէն վաղվաղակի առա-

ա. Դ. Սար. քուրմքն. բ. Դ. Սար. յաւազանս մեհենացն. գ. Դ.
Սար առաքէին.

կանցնի, ոգով մեծաւ գոչելով՝ արտասուելով
մերկացեալ զլիսով, և լցեալ կականազոչ ա ոգբովք, ու
պէս զի զամենայն զաւղս ք ողբերգականն ձայնիւ ընուլ.
իրբ զի ք ոչ փոքր ահ և երկիւղ առնել ք թագաւորին և
սիւնկղիտոսին բոլորն և պաղատանն. Հարցանելով ապա
թագաւորին, թէ զի՞նչ այն իցէ. ք ուսանէր թէ մարք
մանկանցն զոր հրամայեալ զենուլ՝ են յաղագս ընքեանց

- ա. Ծ. գոչելով համարձակ մերկացեալս զլիսով.
- բ. Ծ. առն ողբերգական ձայնիւք.
- գ. Ծ. որպէս զի.
- դ. Ծ. առնուլ.
- ե. Ծ. և բոլոր.
- զ. Ծ. ապա հարցանէր եթէ զինչ իցէ այն, և ասէն ցնա մարք

մանկանցն որ հրամայել զենուլ յաղագս.

Ա Ուխտ. յեռ. տեղ. մեծաւ հառաչանք. երբորպէս . . . .

Քեցան ա զինուորք թագաւորին ընդ աշխարհն ք ամենայն, ժո-
ղովել մանկունս անմեղս անջատեալս ի ծնողացն ի տաճար մե-
հնիցն առ ի զենուլ յաւազանսն, Եւ մարքն ք զինի մանկան-
ցըն եկեալ լային և աշխարհին զմահ մանկանցն, Եւ լուեալ
թագաւորն զձայն կոծոյ և աշխարհի ասէ ցմերձակոյսն . . .
Զի՞նչ է այս զոր լսեմ. ք (եւ ասեն, մարք աղայոցն որ
ի զենումն ժողովեցան մարտնի զթով աղէտարշեալք լան և
սգան զծնունդս որովայնից ք իւրեանց) (Եւ զլջացաւ ք թագա-

ա. Դ. Սար. առաքէին. բ. Բ. աշխարհ ք Դ. Սար. մարքն
մանկանց ք Սար. Դ. լսեմ. ե. Ա. որովայնից. զ. Ն. զլջացեալ.

Վ Նորայրը այս հատուածի մօտ զնումէ հետեւեալ հարցը. «Քննելի
է թէ կայցէ այս ի յոյն քնագրին, թէ թարգմանիչն (իմա համարողն)
առնու ի Գրիգոր Նազիանզացոյ. Գր. Նազ. ի Մակաբ. մեր առաջ
է քնագրի միշտ թարգմանութիւնը, ուր պակաս է այդ հատուածը»

ասել. Հ
բիւր և
անաս
խամեծար
նապական
նութիւն
գործելի
բարեպա
ւագոյն
մեռա
րոզ
ոյ

մանկանց: Եւ պարտեալ թագաւորն նանրութեամբ զազ-
րալին գործոց, ^ա սկսաւ արտասուել և մեծաւ ձայնիւ
ասել. Հռովմայեցւոց թագաւորութիւնս պատիւ՞ ազ-
բիւր և արմատ զբարեպաշտութիւն ունի ստացեալ, զի
անտուսա ^բ ապա փոխեալ ածելով բոլորից ցուցցի. նա-
խամեծարել պատուեմ^գ քան զիմն առողջութիւն՝ զա-
նապական տղայոցն փրկութիւն: ^դ Եւ զանմարդի դաւա-
նութիւնն առ ի տղայական արեանց բացատրոհելով,
զսիրելի մանկունսն ընքեանց ^ե մարցն Հռովմայականս
բարեպաշտութիւնս առզետեղել հրամայէ: Քանզի լա-
ւազոյն է ^զ յաղազս անապական տղայոցն փրկութեան
մեռանիլ ինձ, քան նոցա զենմամբք զանմարդական նա-
րոգել զկեանս զոր նորոգել անյայտ է: Զետեղեցին է
այսուհետև և մարցն սիրելի մանկունքն: Եւ ^ա զայս ա-

- ա. Ծ. յանաբէնութեան զազրաւի գործոյն.
բ. Ծ. Թագաւորութեան զպատիւ.
գ. Ծ. զանդուստ.
դ. Ծ. զբոլորից նախամեծարեալ պատգամ.
ե. Ծ. ինքեանց.
զ. Ծ. քանզի.
է. Ծ. առ զետեղեալ հրամայեսցէ.
ը. Ծ. չիթ.

1 Ուխտ. յ. տ. եւ լաւ համարեցաւ զփրկութիւն նոցա քան
զառողջութիւն անձին իւրոյ:»

ւորն և ելաց դառնապէս և ասէ. Քաւ լիցի ինձ խողխողել
զմանկունս անմեղս որոշեալս ի ծնողացն ի մահ, թէպէտ և
ի մահ ձգէ զիս ակա բորոտութեանս և անբժշկելի մեամ:
Եւ հրամայեաց ապ զաղայսն ցիւրաբանչիւր ^ա մարս, և ինչս
ի միեթարութիւն սգոյն, և արձակեաց զնոսա խնդամտու-
թեամբ:

ա. Դ. Սար. յիւրաքանչիւք մայրն եւ ինչս փրկութեան.

կանցնի «գով մեծաւ գոչելով՝ արտասուաւք, հերարձակ մերկացեալ գլխով, և լցեալ կականազոյ՝ ողբովք, որպէս զի զամենայն զաւդս թ ողբերգականն ձայնիւ ընուլ իբր զի Գ ոչ փոքր ահ և երկիւղ առնելէ թագաւորին և սիւնկղիտոսին բոլորն և պաղատանն: Հարցանելով ապա թագաւորին, թէ զի՞նչ այն իցէ. և ուսանէր թէ մարք մանկանցն զոր հրամայեալ զենուլ՝ են յաղագս ընքեանց

- ա. Ծ. գոչելով համարձակ մերկ-ցեալս գլխով.
- բ. Ծ. աւռն ողբերգական ձայնիւք.
- գ. Ծ. որպէս զի.
- դ. Ծ. առնուլ.
- ե. Ծ. եւ բոլոր.

զ. Ծ. ապա հարցանէր եթէ զի՞նչ իցէ այն, եւ ասէն ցնա մարք մանկանցն որ հրամայուլ զենուլ յաղագս.

Ա Ուխտ. յիշ. տեղ. մեծաւ հառաչանօք. երարձակք. . . . կակծալից ողբով.:

քեցան՝ զի՞նուորք թագաւորին ընդ աշխարհն Բ ամենայն, ժողովել մանկունս անմեղս անջատեալս ի ծնողացն ի առճար մեհենիցն առ ի զենուլ յաւազանսն, Եւ մարքն Գ զկնի մանկանցըն եկեալ լային և աշխարէին զմահ մանկանցն, Եւ լուեալ թագաւորն զձայն կոծոյ և աշխա(ր)անաց, ասէ ցմերձակայսն. Զի՞նչ է այս զոր լսեմս. Գ (եւ ասեն, մարք աղայոցն որ առ ի զենումն ժողովեցան մայրենի գթով աղէխորշեալք լան և սգան զծնունդս որովայնից և իւրեանց), (Եւ զղջացաւ Գ թագա-

ա. Դ. Սար. առաքէին. բ. Բ. աշխարհ գ Դ. Սար. մարքն զկնի մանկանց դ. Սար. Դ. լսեմ. ե. Ա՞ որովայնից. զ. Ն. զղջացեալ. Դ. Սար. ստղացեալ.

1 Նորայրը այս հատուածի մօտ զնումէ հետեւեալ հարցը. «Քննելու է թէ կայցէ՞ այս ի յոն քնագրին, թէ թարգմանիչն (իմա համառոտողն) առնու ի Գրիգոր Նազիանզացւոյ. Գր. Նազ. ի Մակար. մեր առաջն է քնագրի միջո թարգմանութիւնը, ուր պակաս է այդ հատուածը»

մանկանց: Եւ պարտեալ թագաւորն նանրութեամբ զազ-
րալին գործոց, Թ սկսաւ արտասուել և մեծաւ ձայնիւ
ասել. Հռովմայեցւոց թագաւորութիւնս պատիւք աղ-
բիւր և արմատ զբարեպաշտութիւն ունի ստացեալ: զի
անտուստ Գ ապա փոխեալ ածելով բոլորից ցուցցի. նա-
խամեծարել պատուեմ՞ քան զիմն առողջութիւն՝ զա-
նապական տղայոցն փրկութիւն: Եւ զանմարդի դաւա-
նութիւնն առ ի տղայական արեանց բացատրահելով
զոիրելի մանկունսն ընքեանց Թ մարցն Հռովմայականս
բարեպաշտութիւնս առզետեղել հրամայէ: Քանզի լա-
ւազոյն է Գ յաղագս անապական տղայոցն փրկութեան
մեռանիլ ինձ, քան նոցա զինմամբք զանմարդական նո-
րոգել զկեանս զոր նորոգել անյայտ է: Զետեղեցին է
այսուհետև և մարցն սիրելի մանկունքն: Եւ Բ զայս ա-

- ա. Թ. յանաւրէնութեան զազրալի գործոյն.
- բ. Թ. թագաւորութեան զպատիւ.
- գ. Թ. զանդուստ.
- դ. Թ. զբոլորից նախամեծարեալ պատգամ.
- ե. Թ. ինքեանց.
- զ. Թ. քանզի.
- է. Թ. առ զետեղեալ հրամայեցէ.
- ը. Թ. շիջ.

Ի Ուխտ. յ. տ. Եւ լաւ համարեցաւ զփրկութիւն նոցա քան
զառողջութիւն անձին իւրոյ:»

ւորն և ելաց դառնապէս և ասէ. Քաւ լիցի ինձ խողխողել
զմանկունս անմեղս որոշեալս ի ծնողացն ի մահ, թէպէտ և
ի մահ ձգէ զիս ախա բորոտութեանս և անբժշկելի մնամ:
Եւ հրամայեաց տալ զտղայսն ցիւրաքանչիւր Թ մարս, և ինչս
ի մեթութարութիւն սգոյն, և արձակեաց զնոսա խնդամտու-
թեամբ:

- ա. Դ. Սաք. յիւրաքանչիւր մարսն եւ ինչս փրկութեան.

ապրիլ թագաւորին: առ ի պաղատն կոյս ճակատարոյ
առնել, և և ոչ միայն զմանկունսն ծնաւդացն շնորհեաց, Թ
այդ և ինչս և զինուորութիւնս և անունս. զարտմու
թիւն: և զսուգ մարցն բժշկել կամեցեալ: 4

Եւ ի նմին գիշերի տեսանէ Թագաւորն,
յորում երևեցան նմա սուրբ առաքեալքն Քրիստոսի՝
Պետրոս և Պաւղոս՝ ասելով. մեք եմք Պետրոս և
Պաւղոս առաքեալքն առ ի յԱստուծոյ տալ քեզ վեր-
կութիւն խորհրդակցութեամբ. 4 զի առաքեսցես առ
Սիդրեստրոս եպիսկոպոս որ առ ի քոյոյ հայածանացէ
երկուցեալ և ի յայրի որ է ի լերինն Սերապիսոս: Թ

- ա. Ծ. արարեալ.
- բ. Ծ. շորհեալ.
- գ. Ծ. զարտմութիւնս
- դ. Ծ. բժշկելով.
- ե. Ծ. տեսանէր.
- զ. Ծ. զփրկութեան խորհրդակցութիւն.
- է. Ծ. քոց հալածանացդ
- ը. Ծ է.
- թ. Ծ. Սերապիոն.

ա. Բն. շլայ. քրիստոսի . . . Պաւղոս. քայց կայ նամ. օրին.
ընդհանրապէս պէտք է ասել Սեդրեստ. աւելի է պահուած առաջի թարգ-
մանութեան նմանութիւնը, քան Սուկրատում:

Եւ յայնմ գիշերի տեսանէ թագաւորն Կոստանդիանոս
ի տեսլեանն զառաքեալն Տեառն. զՊետրոս և զՊաւղոս որք
ասէին ցնա. առաքեալք՝ յԱստուծոյ ողորմութիւն: քարո-
զել և բժշկութիւն մարմնոյ պատիդ ընդ նմին և հոգեւոր-
վանն ողորմութեան որ 9 ցուցեր առ աղայն անմեղս: Եւ
արդ՝ առաքեալ կոչեա զՍեդրեստրոս, զտեսուչն և ուսմոյ զառ-

ա. Դ. Սար. առաքեալքն. բ. Դ. Սար. խնդրն եւ քարոզել-
ն բժշկութիւն. գ. Ա զոր.

4
4
24
4-1
4
4
4

Թափառացեալ,՝ զնա հանդերձ պատուով արասցես առ քեզ գալ: Աթէ խրատու նորա անոսացես,՝ ցուցանել քեզ կարասցէ՞ք աւազան բարեպաշտութեան՝ յորում՝ լուսցեալ զահա՝ վիրացն՝ ք բացամաքրեսցես, և ողջ եղեալ կենացն արժանասցիս, և զոր դու անապականից շնորհացեր մանկանց:

Յայսոսիկ բանս զարթուցեալ Թազաւորն, տեսանէ՞ք մերձ առ նմա կացեալ սոժորական բժիշկ, և որ սոժոր էր վիրաց նորա վերադրել, է Յւ ասէ ցնա Թազա-

- ա. Ծ. անսպցես ցուցանէ.
- բ. Ծ. շիք.
- գ. Ծ. մեղացն ի բաց մաքրեսցի եւ զվերսը.
- դ. Ծ. արժանատրեսցես.
- ե. Ծ. տեսա՛է.
- զ. Ծ. բժիշկն.
- է. Ծ. գերադրել դեղ. ասէ:

1 Խոր. Բ. 2Գ. «Յանրջական տեսութիւն առաքելոցն առեալ Հրաման սրբի լուսամամբ կենսատու աւազանին ի ձեռն Սեղբեստրոսի Թափառացեալի Հռոմայ, որ ի նմանէ Հալածանացն Թաքուցեալ էր ի Սոթակտիոն (Չորս օր. ի Սերապիոն, եւ միւսն ի Սերապիոն լեառնն):»

Ի քէն Հալածեալն, որ կայ ի լերինն Սերապիոն յայրի՞ս անդ, որ եկեալ խօսեսցի բանս ընդ քեզ փրկութեան, և լուսացէ ի հոգևոր աւազանին՝ զհնութիւն մեղաց քոց, և զբորոտութիւնդ քո սրբեսցէ ի քէն, և կեանս և առողջութիւն քեզ ասցէ շնորհք (և մարդասիրութեամբ Յեառն մերոյ Յիսուսի Գրիստոսի):

Յայս բան զարթուցեալ ի քնոյ, խնդմամբ լի եղև, և ասէ ցբժիշկն զտեսիլն որ երևեցաւ նմա, եւ եթէ՞ յայսմ հետէ ոչ ընկալայց զեղ՞ Թիստիս ի մարդկանէ, այլ յԱստու-

- ա. Սար. Դ, ի յայրի. բ. Դ. Սար. աւազանն. դ. Դ Սար. Թէ.
- զ. Սար. Դ. բժշկութիւն.

ւորն. Ոչ ևս ինձ այսուհետեւ մարդկային արուեստ պիտոյ է, այլ ամենակալին ձեռն աւգնեսցէ ինձ:

Եւ զայս ասացեալ, արձակեաց « ի լեառն Սերապաինոս, Բ և Գ որպէս հրամայեցաւ որ Դ առաքեցաւն հանդերձ ամենայն պատուով սուրբն Սիդրեստրոս եկաւորեալ արար: Եւ մտանելով նորա ի քաղաքն Բ ի պաղատանն, « յարուցեալ թագաւորն նախկի ողջոյն ետնմաստելով. Ողջութեամբ զքեզ ընկալեալք ուրախանամք ի խաղաղութիւն: Ե իսկ սրբոյն Սիդրեստրոսի պատասխանեալ ասաց. Ե Խաղաղութիւն քեզ յերկնուտու և առողջութիւն պարգևեսցի հանդերձ յաղթութեամբ: Ե

ա. Ծ. առաքեաց.

բ. Ծ. Սերապիոն.

գ. Ծ. շիք եւ.

դ. Ծ սուրբն Սեդրեստրոս եմուտ ի քաղաքն պաղատանն.

ե. Ծ. ասելով, խաղաղութեամբ ընկալեալ զքեզ ուրախանամք.

զ. Ծ. պատասխանի տուալ ասէ ցթագաւորն.

է. Ծ. եւ խաղաղութիւն պարգևեսցի.

ա. Բն. շկայ « ի քաղաքն ի պաղատանն. »

Ժոյն քրիստոնէից, և ի նորին պաշտօնէից, որպէս ցուցաւ ինձ այսօր: »

Եւ ի վաղիւն առաքեաց արս հաւատարիմն զի պատուով և շքով զսուրբն Աստուծոյ վաղվաղակի ածցեն, Եւ փոյթ ընդ փոյթ ածեալ լինէր Սեդրեստրոս, (Եւ գորդեցաւ քաղաքն ամենայն, և ելին ընդ առաջ նորա,) Եւ իբրև մտին Բ առ թագաւորն, յարուցեալ յաթոռոյ իւրմէ երկիր եպագ նմա, և ողջոյն ետ. և նա ասէ. Խաղաղութիւն ընդ քեզ ի վերուստ յամենեցունց Տեառնէն և յանմահ թագաւորէն: Եւ իբրև նստան՝ պատմեաց թագաւորն զտեսիլն հայրապետին և

ա. Դ. Սար. Չիք որպէս—այսօր. բ. Բ. եմուտ թագաւորն յարուցեալ.

Յայնժամ թագաւորն ասաց.՝ « Երդմենեցուցանեմ զքեզ յԱստուածն քո զի ասասցես թ ինձ, թէ ունիս աստուածս ոմանս զՊետրոս և զՊաւղոս: ¹ Իսկ սուրբն Արդեստրոս ասաց. Զոր պաշտեմքն և երկրպագեմք ² մի Աստուած է, որ արար զաշխարհս յոչէից. այս է՞ զերկին և զերկիր, զծով և զամենայն որ է ի նոսա: Քանզի Պետրոս և Պաւղոս ծառայք ³ են Աստուծոյ, աստուածք ոչ են, և ոչք ոմանք ի ձեռն Հաւատոց Հաճոյացեալք այսմ է Հանդիպեցան. զի զԾայրագոյն քաղաքքն սրբութեան ունելք և զոյ թուովթ սրբոցն առա-

- ա. Ծ. ասէ ցթագաւորն.
- բ. Ծ. ասիցես ինձ եթէ ունիցէք.
- գ. Ծ. երկրպագանեմք
- դ. Ծ. չեք.
- ե. Ծ. զերկինս.
- զ. Ծ. այլ ծառայք Աստուծոյ.
- է. Ծ. այսմ փառաց.
- ը. Ծ. զքաղաքն սրբութեան ունին
- թ. Ծ. թուոյ

¹ Ուխտ յ. տ. 103. « Են աստուածք քո. որ անուանին Պետրոս եւ Պօղոս, Պատասխանի ետ Արդեստրոս եւ ասէ. ոչ են նոքա աստուածք, այլ ծառայք են Աստուծոյ. »

ասէ. Աւասիկ կամ առաջի քո, զհրամայեալն քեզ յԱստուծոյ՝ արասցես. և երդմենեցուցանեմ զքեզ « յԱստուածն քո, եթէ Պետրոս և Պօղոս աստուածք ² իցեն, Ասէ Հայրապետն. Ոչ Աստուած այլ մարդիկք սրբեալք ճշմարտութեամբ, ծառայք Աստուծոյ բարձրելոյն, որք պատմեցին ³ զաստուածգիտութիւն և զարդարութիւն. ⁴ որք Հաւատան առաքեալք յԱս-

- ա. Ա՛ քեզ. բ. Ա աստուած քո են. գ. Սաք. Դ. պատմն.
- զ. Բ. վասն զիտութեամբ եւ արդարութեամբ.

ջինք յԱստուծոյ և առաքեալք զեռեղեալք: Եւ նոքա նախկին՝ զաստուածութիւն Փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Արդւոյն Աստուծոյ հեթանոսաց քարոզեցին, և ամենայն եկեղեցի առ ի նոցանէն ընկալաւ շնորհոյ որոց կատարեալ զառաքելականն սպասաւորութիւն և ի վկայական հասին յանգումն, և են այժմ՝ սիրելիք ամենակալին Աստուծոյ: Չայսոսիկ և լուեալ թագաւորին Առտանդինոսի,՝ ի խնդութեան եղեալ ասաց. Աղա-

- ա. Ծ. շիր,
- բ. Ծ. առնկալաւ.
- գ. Ծ. սպասաւորութիւն.
- դ. Ծ. զայս.
- ե. Ծ. Կոստանդինոսի թագաւորի.

ասուծոյ ի փրկութիւն մարդկան, առաջնորդք և լուսաւորչք եկեղեցեաց սրբոց՝ քարոզք աշխարհի և հաճոյք կամաց արարչին ամենեցուն, որոց կատարեալ զԱւետարանն փրկութեան ընդ ամենայն տիեզերս, (և ի քաղաքիս յայսմիկ վկայեցին) և մեռան վասն անուանն Աստուծոյ (Հօր Ամենակալի և Որդւոյ նորա միածնի, և Հոգւոյն Սրբոյ՝ որ ի նոցունց յեութենէ՝ մի աստուածութիւն և զօրութիւն և բնութիւն և փառք, որ արար զամենայն արարածս՝ և ստեղծանէ որպէս կամի, զի նովաւ շարժիմք և կեամք և եմք, Եւ սուրբ առաքեալքն Աստուծոյ՝ կենդանի են, թէպէտ և մեռան.)՝ նոյնպէս և ամենայն սուրբք որ ըստ հաւատոց՝ մեռան, Չայ լուեալ թագաւորին ասէ. եթէ իցեն արդեօք նկարեալ պատ

ա. Սար. Դ. եկեղեցւո որոյ. բ. Սար. Գ. հոգւոյ նորա. գ. շիր. դ. Դ. Սար. շիր. ե. Սար. Դ. Ա՝ հաւատոյ.

1. Հ. Սարգս. Այս եւ յետագայ յաւելուածներն՝ Աղաթանգե 270—271, եւ 178 էջերէն Ղեկնաւ. տագ. 1862) մուրացեօ է հոյ թ մանիչն:

չեմ զքեզ, եպիսկոպոս Սիդրեստրէ, եթէ քան քո պատահերք ցոյց ինձ, և արա ինձ զնոցա յայտնի զկարգաւորութիւնս. զի ծանեայց թէ նոքա են, որ ասացին ինձ առ ի յԱստուծոյ առ քեզ զբժշկութիւնս:» Եւ թ յայնժամ սուրբն Սիդրեստրոս հրամայեաց սարկաւազաց իւրոց բերել զնմանագրութիւնս 4 նոցա:

Ջայս ոմանս տեսանելով թագաւորին, սկսաւ աղաս զաղակել և ասել. Ոչինչ ճշմարտագոյն քան զպատկերսա զյայտսիկ զոր աւրինակ զնոցա տպաւորութիւնս և ի տեսեանն տեսի. 2 սոքա ինձ ասացին առաքել առ Սիդրեստրոս եպիսկոպոս և 4 ցուցանել քեզ կարասցէ աւազան բարեպաշտութեան, 4 յորում լուացեալ տիպեսցիս քոց վիրաց տռոզութեան: Իսկ եպիսկոպոսն Սիդրեստրոս պատասխանեաց ասելով. Ծանիր աւազան բարեպաշտութեան, Տէր և է Աստուած գոլ զՅիսուս

ա. Ծ. զբժշկութիւնս.

բ. Ծ. շիք.

գ. Ծ. զնմանութիւնս.

դ. Ծ. զյայտսիկ ի տեսեան տեսի.

ե. Ծ. եւ ասացեալ թէ ցուցանէ քեզ աւազան.

զ. Ձիք ի ծառ. բարեպաշտութեան . . . տէր եւ. . .

կերք « Պետրոսի և Պօղոսի առ քեզ որ ցուցցես ինձ. և ասէ այր. Եւ անդէն իսկոյն ածեալ ետես, և ուրախ եղև թագաւորն և ասէ. Արդարև սոցա նմանութեամբ երևեցան ինձ ի տեսեան, և աւետիս ետուն առողջութեան հոգւոյ և մարմնոյ Բ ի ձեռն լուացման հոգևոր աւազանին ի քէն առեալ. ահաւասիկ կամ առաջի քո, հայր, Եւ ասէ հայրապետն. հաւատոս ի Հայր 4 Ամենակալ և յՈրդին Միածին և ի Հոգին Սուրբ (ի

ա. Սար. Դ. պատկերք. բ. Սար. Դ. հոգւով եւ մարմնով. գ. Ա՞ ի Տէր.

Քրիստոս՝ թէ՛ « հաւատասցես: Թագաւորն ասաց. Եւ եթէ ոչ հաւատայի, ոչ առաքէի առ քեզ:

Յայնժամ Սիդրեստրոս ասէ.՝ Ի շարաթում յայսմ պահեա և բացատրեա՞ զծիրանիսդ, մնւտ ի ոեներեկ քո, և անդ արտադրեա զայն,՞ ընկեա զքեզ ինքն ի վերայ քրձի, և աղաչեա արտասուաւք և լալով զՏէր Աստուած,՝ « խոստովանեա նմա ըստ անգիտութեան սպանել զսուրբ ծառայս նորա, և ի նմին շարաթու զառձարսն փակել հրամայէ, է և զամենայն պղծամեաոյց

- ա. Ծ. Եթէ.
  - բ. Ծ. ասաց.
  - գ. Ծ. Ի բաց դիր.
  - դ. Ծ. արտեդրեա զանձնդ.
  - ե. Ծ. աղաչեա զՏէր Աստուած.
  - զ. Ծ. զսուրբս նորա զծառայս.
  - է. Ծ. զառձարն փակել հրամայեաց.
- ա. ԲԾ. անել ունի. կոոց.

մի աստուածութիւն և ի զօրութիւն՝ և ի փառս, որով եղև աշխարհ իսկզբանց,՞ և ամենայնք ի նմանէ բանիւ Յեառն հաստեալք և եղեալք որ՞ երևին, և որ ոչն երևի, և հոգևով բերանոյ նորա ամենայն զօրութիւնք սորա. թէպէտ և ոչ յամենեսին՞ գիտութենէ,՝ որոց խաւարեալ են՞ սիրտք իւրեանց անհաւատութեամբ և օտարացեալ է յԱստուծոյ ճշմարտէ, խարգախութիւն և դիւաց պաշտել զարտրածս, և ոչ զԱրարիչն որ է օրհնեալ յաւիտեանս):

Արդ՝ փակեսցին մեհեանք և զոհք կոոցն արգելցին, և խափանեսցին պաշտամունք և նուէրք դիւաց, և քարոզեսցի Աւետարանն փրկութեան ընդ ամենայն երկիրդ քո, որով

- ա. Սար. Դ. չիք. ք. Դ. Սար. աշխարհս իսկզբանէ. գ. Դ. Բ. ողբ. դ. Դ. Սար. յամենեսեան. ե. Ն. գիտութիւն է. զ. Ն. խաւարեալք. է. Ա՛ յօտարացեալք. ը. Դ. Սար. խարդախութեամբ:

զոհան դադարեցուցանել: Սը որոց պարտին հարկո ար-
քունեաց և ոչ ունիցին հատուցանել, թողութիւն արա-
զկապեալս արձակեայ, զորս յարապքսասահմանութեան
և ի մետաղան դժնդակս և ի բոլոր նեղութիւնս տան-
ջեալս՝ հեշտութիւն շնորհեալ պատուէրս և ողորմու-
թիւնս առնել հրամայեալ. պարգևս խնդրողացն զիրա-
ւունս շնորհեալ որպէս զի զայս ուղղապէս և ըստ կարգի
եղեալ և զիպողազոյն արս ոմանս կարգեալ: Իսկ թագաւո-
րին՝ զայս և որոց զայսոսիկ նմանս առնել խոստացեալ, ի
սրբոյն Սիդրեստրոսի և եղեալ զաջ իւր ի վերայ գլխոյ թա-
գաւորին, աւրհնեաց զնա և արարեալ երեխայ զնաց:

Յայնժամ ապա է եպիսկոպոսն Սիդրեստրոս՝ կոչեաց
առ ինքն զամենայն երիցունսն և զվիճակաւորս, և հրա-

ա. Ծ. դարձուցանել.

բ. Ծ. տանջեալք.

գ. Ծ. պարգևս

դ. Ծ. արասցնն.

ե. Ծ. թագաւորն եւ ասորիկ նմանս առն զայս խոստացաւ.

զ. Ծ. զայլ լուեալ եղ զաջ.

է. Ծ. շէք.

ա. Բն. շկայ. «ապա . . . Սեդրեստրոս:»

կեաս՝ դու և արդարանաս և սրբիտ, (յանունն Հօր և Որդոյ
և Հոգւոյն Սրբոյ.) Մկրտեալ ի վերայ հաստատուն հաւատոյ
ազօթիւք և պահօք՝ պնդութեամբ և լիցին, որպէս նինուէա-
ցւոցն. և հարկաց թողութիւն, և ողորմութիւն առ կարօտեալս,
և գութ առ անանկս, և սրբութիւն ախտից մարմնականաց,
բանականաց և կայանաւորաց արձակումն, և պարտականաց թա-
ղութիւն, և ամենայն վտանգելոց այցելութիւն ի դատաւորաց
ի միտօրն ամենեցուն ամենայն անիրաւութեան իրաւունք ի քէն:
Սը դու զգեցցիս՝ քուրձ և նսացիս ի վերայ մխրոյ և աւուրս

ա. Դ. Սար. կաս. բ. Ա՝ ազօթք եւ պահք խնդութեամբ. գ. Դ.
Սար. շէք. դ. Ա. Ն. յարձակումն. ե. Դ. Սար. զգեցցիք. զ. Սար. Դ. շէք.

մայեաց պահս քարոզել ասելով՝ Միտուեցիքն ի քարո-
 զութեանն Յովնանու մարգարէի՝ « ի ձեռն երեքաւրեայն
 պահոց զբարկութիւնն Աստուծոյ դարարեցուցին անպա-
 շաւեալք, և առ վերաբերեալ նոցա իրաւացին ի մա-
 հուանէն բացափախեան. » Երչափ և ս առաւել մեք ի քա-
 րոզութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի առ ի հա-
 լածանացս փախիցուք, « զանձինս 4 շահեսցուք, և զխ-
 զարութիւն եկեղեցեաց 5 Աստուծոյ աւթեսցուք. և կը-
 ուսպաշտիցն վախճան ի վերայ դիցուք. 4 և այսոցիկ հան-
 դիպեսցուք, եթէ 4 պահաւք և աղաւթիւք զԱստուած

- ա. մ. փախուցեալք.
- բ. մ. եկեղեցւոյ.
- գ. մ. վերադրեսցուք.
- դ. մ. շիր.

- ա. շկայ քն. մարգարէին.
- բ. մ. Ձիք ի մառ. « Եւ առ վերաբերեալ . . . բացափախան ».
- գ. Ռս. ψυχῶς

եւթն անսուաղ, անդադար աղօթիւք զցայգ և զցերեկ արնու-
 թեամբ և բազում արտասուօք և հառաչանօք խոստովանեալ
 զմեզս քո. և զսուքբան զոր սպաներ, (որք՝ վասն անուանն
 Քրիստոսի մեռան, բարեխօս քեզ կալցիս առ Աստուած, զի
 այցելութեան և ողորմութեան Տեառն եղիցի 4 ի վերայ քո
 ի վերուստ.)

Եւ նա հաւատով և յօժարութեամբ ընկալաւ 4 զբանն
 և կատարեաց զասացեալսն.՝ Եւ ժողովեաց 4 զամենայն եկե-
 ղեցւոյն ուխտ և քարոզեաց աղօթս և պահս փախութեան զեւ-

ա. Սար. Դ. որ. բ. Սար. շիր Յեառն եղիցի. գ. Դ. Սար. ըն-
 կալեալ զքոսն եւ կատարեալ. դ. Դ. Սար. ժողովեալ.

1 Սար. տես Ագաթ. յէջ 178 վեցնտ. 1862.

սեփհականապէս մնալ թե սցուք: Եւ թէ եղև ապա պահալք
և աղաւթիւք ամենեցունց ի միասին զԱստուած պզակե-
լով: և որպէս իւրաքանչիւր դք ի նոցանէ կարող զոյր ողոր-
մածութիւն և սէր առնէին: Շարաթուն ապա յորում
ապառուածն ունէր սահմանեալն պահք: Թ երեկունն աստց
սուրն Գ Սիղբեսարոս առ թագաւորն: Լուր թագաւոր:
Ջսւրս այս ի ձեռն Գ վերակարգացման Ե սրբոյ և կենդա-

ա. Ծ. ապա եղն պահք եւ աղաւթք ի միասին ամենեցուն.
բ. Ծ. ապա. շարաթուն յորում սպառուած ունելով Անէք
պահքն.

գ. Ծ. Աիք.

դ. Ծ. Աիք

ե. Ծ. վերակարգացմամք.

Թըն օրս շարաթուն: յուշ առնելով զնինուէացւոցն զայցե-
լութիւն (զնաբուզողոնոսորայ զպատուհանս, որ առնէ, Ս և
դարձեալ զնորոգութիւնն աղօթիւք Դանիէլի և երից մանկան-
ցն: որ և այժմ արասցէ Աստուած աղօթիւք բազմաձէռնու-
թեամբ թագաւորին մերոյ բժշկութիւն հոգով ասեմ և մարմ-
նոյ վիրաց: և լիցի խաղաղութիւն եկեղեցւոյ և դադարումն
հալածանաց: Բ Զի ամենայն որ խնդրէ առնու ի Հօրէ: և որ
հայցէ գտանէ յՌդւոյ: և որ բախէ՝ բանայ Սուրբ Հոգին ըզ-
գուռն մարդասիրութեամբ և ողորմութեամբ Գ իւրոյ:) Զայսո-
սիկ լուեալ որպէս հրով վառեալք պնդեցան ի պահս: ի յա-
ղօթս և յամենայն գործս բարիս բազում հառաչանօք
և արտասուօք: հաստատուն հաւատով և աներկբայ յու-
սով կատարէին Գ զշարաթն յաղօթսն Առաուծոյ և ի սուրբ
պահսն: Ե այնժամ ի միաշարաթուղ աւուրն գայ ի մկրտութիւն
թագաւորն: և ասէ հայրապետն ցթագաւորն. Ի վերայ այսր

ա. Դ. Սար. չիք. բ. Ա. հալածչաց. գ. Ա. Դ. Սար. ողորմու-
թեան եւ մարդասիրութեան. դ. Դ. Սար. կատարեն.

նարար երրորդութեանն աստուածային՝ զաւրութիւն առ շնորհունելով, զոր աւրինակ զմարմինն որ արտաքուստ յամենայն աղտոյ մաքրէ, այս՝ և զանձն ի բոլոր մեղաց պայծառազոյն գործէ. վասն այսորիկ՝ մոլտ ապտ առ ի սրբեալս յայս լուսացարան, մաքրեալ յամենայն նախանձեւացն քոց գործեցեալ յանցուածոց:

Եւ այսոցիկ ասացելոց, զաւրհնեաց զջուրն և աւճանելով թագաւորին՝ սուրբ իւղով և առ ի նորա մրկրտեւ ի սրբոյն Սիդրեսարոսէ, ՝ յանկարծակի ճառագայթք անչափութեան լուսոյ արտափայլեցին, և հրնչումն եղեւ որպէս տապակի խարշելոյ.՝ և ել թագա-

ա. Ծ. զաստուածային զօրութիւնն ընդունելով զմարմինն.
բ. Ծ. Սա.

գ. Ծ. ապա յետ այսորիկ եմոտ առ ի սրբելոյ ի լուսացարանն մաքրելով

դ. Ծ. ասացեալ.
ե. Ծ. զթագաւորն

ա. Բն, աւել ունի. յանուն ամենասուրբ եւ կենդանար Երրորդութեան.

1 Ուստ. 52. 103. «Եւ լոյս փայլեաց ի վերուստ ի մարմինն նորո, եւ եղեւ ճարճատումն որպէս ի տապակաց . . .

ամենայնի՝ ՝ հաւատաս ամենասուրբ (Երրորդութեան՝ ի Հայր յՈրդի և Սուրբ Հոգին, յերիս անձնաւորութիւնս և ի մի աստուածութիւն, փառօք և բնութեամբ և զօրութեամբ, Եւ ասէ, հաւատամ. երիցս զայս ասելով.) Ապա սկիզբըն առնէ խորհրդածութեան առ ի մկրտութիւն, և արկանեն զջուրն յաւազանն և օրհնէ. և մերկացուցեալ զթագաւորն (յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ.) և անգէն լուսաւոր ճառագայթք՝ որպէս զարեգակն ի վերայ սուրբ աւա-

ա. Սար. զթագ. — ամենայնի չիք. բ. Սար. յամենասուրբ երրորդութիւնն. գ. Դ, Սար. ճառագայթիւք,

ւորն բողոքապէս ողջ և մաքուր իբր^ա զի ամենայն ջրոյն զոր ակրինակթ ձկան՝ Թեփով ընուլ: Եւ ասաց Թա-
գաւորն. Յորժամ ի ջուրսն էի, ք զգայի զի ձեռն իմն ք
յերկնից առաքեալ մերձեցաւ յիս և անկաւ ի մարմնոց
իմոց որպէս զԹեփ^ն ձկանց: Եւ զգեցեալ Թագաւորին

ա. Ծ. Իբրն.

բ. Ծ զամենայն ջուրն զաւրէն.

գ. Ծ որպէս.

դ. Ծ Թեփ.

1 Միք. Ասորի էջ 126. «Յովհաննէս Ասիացին ասէ. Թէ Հայրն
Կոստանտինոսի դարձաւ յաստուածպաշտութիւն, եւ Սեղբեստրոս
զՀայրն բժշկեաց ի բորոտութենէ. եւ Պետրոս եւ Պաւղոս երեւեալ
Կոստայ՝ խրատեցին զնա կոչել զՍեղբեստրոս մկրտել զնա: Այսմ վկայէ
Սոկրատ Հռոմայեցի: Խնստ Հետաքրքիր է վերջին նախադասութիւնը,
որովհետեւ նա ենթադրել է տալիս որ Միքայել Ասորին էլ Սեղբես-
տրոսի վաղը Սոկրատի գործ է համարել: Միքայել Ասորուն ծանօթ է
Սոկրատի պատմութիւնը, նա ընդարձակօրէն օգտուում է այդ աղբիւ-
րից. — Թարգմանութիւնից Թէ յուն. բնագրից, դժուար է ինձ որոշել.
(Համեմատիր տպագրի էջ 127—165) բայց մեր առաջ բերած հա-
տուածը նա իսկապէս Յովհաննէս Ասիացուց է առել, այդ պատճառով
ինչ որ սովորաբար Կոստանդին մեծի համար է պատուում, նորա հօր
Կոստային է վերագրում: Եթէ նա ինչպէս վկայում է, Սոկրատից
օգտուած լինէր, այդ տեսակ սխալ չէր անիլ. ուստի շատ հաւանական
է ընդունել որ. «Այսմ վկայէ Սոկրատ Հռոմայեցի, նախադասութիւնը
Միք. Ասոր, Հայ Թարգմանն է աւելացրել»:

զանին ծագէր ի վերուստ. և ձայն^ա հնչման երկնաւոր զօրաց,
որք օրհնէին զԱստուած անձառելի ձայնիւ: (Եւ զամենեսեան
ահաբեկեալ զարհուրեցուցանէր: նոր և չքնաղ աեսիլն որ երե-
ւեցաւ.) և անդէն զեղեփանդական բորոտութիւնն որպէս
Թեփ ձկան ի բաց ընկենայր, և սրբէր ի ջուրսն մկրտութեան.
(Եւ ելեալ ի ջրոյն օծանէր հոգևոր իւղովն և սպիտազգեստ

ա. Սար. Դ. ձայնք.

զգեստ սպիտակ յառաջնուեն աւուր մկրտութեան նորա՝
զայս վերաձայնեաց աւրէնս. որպէս զի ամենայն որ իշ-
խեսցէ հայհոյել զՏէրն Քրիստոս, զնոյն ասել զոք՝
զքրիստոնեայ անիրաւել, զկէս ընչից նորա կորուսանել.
և զի բոլորից յայտնի լիցի առ ի բոլոր սրտէ հաւատալ.
ի պաղատան ՝ նորա սիղատուր կիսիոյ առեալ սկազիրդ,^ա
իկքն և իրայովքն ձեռաւք նախկի սկսաւ փորել, և
տրամատրութիւն արարեալ, հրամայեաց եկեղեցի շի-
նել յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ

ա. Ծ. զօրն եւ եթէ զոք.

բ. Ծ. պաղատան տանն եւ ինքն եւայովքն.

ա. Ծφ λαγομένω Διαπραγησιω διακλι - կոչեցելոյ Լատերանէսոյ
ժրկժանի

լինէր. և պսակեալ փառաւորապէս Քրիստոսի կնքովն, զամ-
նեցուն ՝ լեզուս^բ շարժէր յօրհնութիւն ամենեցունցն Աստու-
ծոյ, Ս. ինձին ժամու մկրտեցան անք երկոտասան հազարք,^գ
թող զկանայս և զմանկտիս: ՚ (Եւ իբրև ամենայն որ ինչ լու-
սաւորութեան խորհրդածութիւն կատարեցաւ ի փառս Աս-
տուծոյ, ապա մատուցանէ զանարիւն զսուրբ^դ պատարագն հո-
գեւորապէս ահիւն Աստուծոյ, և հաղորդ առնէր^ե զթագաւորն
և զամենայն լուսաւորեալսն սարսափելի և փրկական խորհր-
դոյն, և օրհնեաց զթագաւորն հոգեւոր օրհնութեամբ ըստ
լուսաւորութեան և առողջութեան որ ի Քրիստոս: Այսոցիկ
պսպէս եղելոյ, ի սպառել է աւուրն նուազեցաւ լոյսն, և
օրհնութիւնք երկնաւոր զօրացն ըստ նոցին իրաց):^զ

ա. Սար. Դ. զամենեցունց. բ. Ա՝ լեզուն. գ. Դ. Սար. Գազարո
դ. Բ Ա՝ զմանկտի. ե. Սար. չիք. զ. Ա՝ Գաղղղէր. Դ. Սար. Գա-
ղղղս առնէր. է. Ա՝ ի սպասաւորել.

տ այսօրիկ հրամանը առաջի եղան ասելով: « Ամե-
ն » աղքատ ու կամիցի քրիստոնէեայ լինել՝ առ ի
ուսուորականն ընչից զծախան առնուլ և զգետա-
զի մի որոց ի պատրանս խարէութեան անդոյրու-
ւն ինչ լիցի, որչափ ևս Գ առնուին ըստ ճշմարտու-
ան եկեալքն առաջի Տեառն Քրիստոսի, վկայեալք
էին երկիրդած և քրիստոսասէր Գ արան: Եղև ապա
և մկրտելոցն ի ժամանակին յայնմիկ երկօտոսանք
զար արանց՝ առանց կանանց Ե և մանկոց: Եւ այն-
ս ահա Գ Քրիստոսի հաւատն ածէր. իսկ կռակաշտի-
մոլորութիւն նուազէր:

Աիւնկղիտոսին այնուհետև հետևեալ Քրիստոսի
առևճոյ՝ մերոյ հաւատալով ի թագաւորի է ասա-

- ա. Ծ. Եթէ.
- բ. Ծ. առնել.
- գ. Ծ. որք.
- դ. Ծ. յերկիրած եւ ի քրիստոսասէր.
- ե. Ծ. կանանց մեր ճեռ. արանց.
- զ. Ծ. շէք.
- է. Ծ. հաւատոցն ի թագաւորականի.

ա. Բնագրի մէջ մի հատուած կայ, թէ կայսրը քրիստոնէութիւն
ունելուց յետոյ ինչ խօսաց Սինկղիտոսին իուսկիա արքայարմնուող
թարգմանութեան մէջ վերջն է դրած:

բ. Բն. ունի տաժն. Ուկտ. - եւ մկրտեցան Երկօտոսան հազար.

ԳԼ. Թ.

Եւ գործեան կոտորածիմաստ վասն քրիստոնէութեան խաղ, վկա-
անաց սրբոց յարդարելն հրաշալի շնորհածովք եւ ուղարկելոց վե-
րադարձման:

Եւ յետ այսր ամենայնի զուարճացեալ թագաւորն ընդ

ց ե լ ու մն Ո Ղ ո մ պ ի ա յ, Թ ա յ ս պ ի ս ե աւ ը բ ար բ առ ե ց աւ
բ ան իւ ը: Զ ա յ ը ա յ ի ա ձ ան ց մ ի ա ը ա յ ս ո ղ ի կ վ ա ս ն և ո չ մ ի-
ո վ աւ ը ի ն ա կ աւ զ փ ի կ ա կ ան ն խ ո ղ Ն Ղ ո ղ ա կ ց ու թ իւ ն ը ն գ ու-
ն ե լ կ ա ղ ա ց ի ն: Թ վ ա ս ն ո ղ ո յ ի խ աւ ա ը ի և ի մ ի գ ի ան գ ի-
տ ու թ ե ան ն կ ա ղ ի լ ն ո ց ա: և ո չ զ աւ ը ե լ ճ ա ճ ան չ ի ն լ ու-
ս ո յ բ ար ի ս պ ա շ տ ու թ ե ան առ ի ն ո ս ա գ ա տ ան ե լ: Բ ա ց ե ա լ
ա յ ս ու Ն թ ե և ա չ ը մ ա ց ն: և յ ո ղ ք ա զ մ ա ց խ ո ղ Ն Ղ ո ղ ա ց
ա շ ա ց և փ ու թ աւ ո ղ ա ղ ո ղ ի ք ն ն ու թ ե ան պ է ա ը ե ն: վ ա ս ն
ո ղ ո յ լ աւ ա գ ո յ ն է զ ն ո ս ա ա ս տ ու ա ծ ս ո չ ա ս ե լ, և ո չ լ ս ե լ
զ ո ղ ս ի մ ա ղ ո կ ան Թ ձ ե ու ա ց ե ղ ի ա լ ս: Ք ան ղ ի ո չ մ ա ղ ո կ ան
ս ղ բ ա ա ս տ ու ա ծ ը ե ն: այ լ մ ան աւ ան ղ ն ո ց ա մ ա ղ ո ղ ի կ
ա ս տ ու ա ծ ը Ն ան ղ ի պ ի ն, Գ ո ղ ո ց և ա ղ ա ը ե ա լ զ ն ո ս ա յ ո չ
է ու թ ե ն է, Դ և զ գ ու շ ա ը ա ղ ո ղ ա ղ ի ե ղ ո վ և ն ո ղ ա է գ ո ղ-
Ծ ի ղ ո վ և բ ս ց ա ս ո ղ ս ո ղ ի ո վ, ու ս տ ի գ ս շ լ ա փ ս ը է բ ղ ղ ո ղ ի ց

- ա. Ծ. կարասցեն յազագս որ.
- բ. Ծ. զոր առ ի մարդկան.
- գ. չէթ
- դ. Ծ. ոչ յէութենէ.
- ե. Ծ. զնոսա.
- զ. չէթ.
- է. Ծ. գափարաբար բոլոր երկրպագելով.

ա. քն. Թ պալատան որ կռէր իուպիս:

այնքան Նագևորացն լրումն, ասէ. ո՞վ է մեծ քան զԱստուած
որ այսպիսի ահաւոր՝ սքանչելեօքն ծանուցաւ մեզ և լուսաւո-
րեաց և զառողջութիւն պարգևեաց մեզ. ո՞չ ըստ տրժանեաց,
այլ ըստ մեծի ողորմութեան և մարգասիրութեան իւրոյ, և
արար դարձ ի մոլորութենէ՞ և ի սնտոի պաշտամանց կռոցն-
գի ամենայն կուռք Նեթանոսաց՝ բողիք գիւաց են՝ որք ըն-
կըզմեն զմարդիկ ի կորուստ և ի զանազան մեղացն ընդունե-
լութիւն միշտ Նեշաութեամբն քարչեալ և խոտորեալ յԱս-

ա. Դ. Սար. չէթ. բ. Դ. Սար. մոլորութեանց. գ. Դ. Սար. զեպ-
են որ.

զիւ ինքն զեռեզեմ, երկրպագելով և բարեպաշտելոյ՝ ա ճշմարտին Աստուծոյ: Ձի թէ ոչ էր նա, որոյք ստացեալ զմարդ առ իսկզբանէ, զիարդ թերևս յայլմէն եղեալ նորոգէր. ընկալցի այսուհետև այսքան մոլորութիւն զվախճան: 1

Իրածկեացի զերայաւնեալս այս պիղծ և անմարդը կուսպաշտութիւն. 4 զոր անգիտութիւն ծնաւ, 4 անզգա- մութիւն սնոյց և աճեցոյց. և երկրպագեացի՝ ա միայն 6 որ

- ա. Ծ. բարեպաշտելով.
- բ. Մ. շիք.
- գ. Ծ. պիղծս եւ անմարդոս այս կուսպաշտութեան գործ
- դ. Ծ. իսկ.
- ե. Ծ. է որ.

ա. Բն, աւել ունի եւ մարտիտ Աստուած :

1 Բն. մէջ Կոստանդնի ծառը վերջանում է այստեղ եւ մէջն է դրած ազքատ քրիստոնէացեաներին հանդերձ տալու պատմութիւնը, որից յետոյ դարձեալ անկապ կերպով շարունակում է Կոստանդնի ծառը: Ակնհերձ է, որ այդ անտեղի տեղափոխութիւնը հետեւեալ դա- րերի յոյն գրչագրի տեսակն է եւ մեր թարգմանը, ինչպէս շատ դէպ- քում, այս անգամ էլ պարզ ցոյց է տալիս, որ անհամեմատ ընտիր օրի- նակից է թարգմանու:

տուծոյ՝ Այլ այս՝ քարոզեացի օրէնք աշխարհի՝ որ ի Բրիտ- տոսէ ի ձեռն սրբոյ Աւետարանին. ի բոլոր սրտէ հաւատալ ի նորա աստուածութիւնն, և որք հայհոյեմ զնա՝ կորիցեն, և կէս ընչից նոցա կարօտելոց լիցի, եւ շինեացի եկեղեցի տուն պղծութից յանուն Յեռան մերոյ Յիսուսի Բրիտտոսի. և ազ- քատք որ՝ հաւատով դան ի մկրտութիւն, զգետք նոցա և ձախք յարքունուսա լիցին, և խնամակալութեամբ առաւել քրիստոնէիցն լիցի, և նկուսն որ՝ ի կուսոգ զեզերեն, Ասան որոյ արհամարիմ զնոստ, և ոչ աստուածս՝ խոստովանիմ,

ա. Ա՛ զայս. բ. Բ. որք. գ. Դ. Սար շիք. դ. Բ. որք. ե. Ա՛ զա տուածս. Դ. Սար. աստուածս համարիմ.

զգեստ սպիտակ յառաջնուամն աւուր մկրտութեան նորա՝
զայս վերաձայնեաց աւրէնս. որպէս զի ամենայն որ իշ-
խեսցէ հայհոյել զՏէրն Քրիստոս, զնոյն ասել զոք՝
զբրիստոնեայ անիրաւել, զկէս ընչից նորա կորուսանել.
և զի բոլորից յայտնի լիցի առ ի բոլոր սրտէ հաւատաւ.
ի պաղատան «նորա սիղատուր կիսիոյ առեալ սկազիդ,՝
ինքն և իրայովքն ձեռաւք նախկի սկսաւ փորել, և
տրամատրութիւն արարեալ, հրամայեաց եկեղեցի շի-
նել յանուն Տիառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ

ա. Ծ. զօրն եւ եթէ զոք.

բ. Ծ. պաղատան տանն եւ ինքն եւայովքն.

ա. Ծφ λεγομένων Διαπραγῶν διεκλλι - կոչեցելոյ Լատերանէւոյ
Թրկժանի

լինէր. և պսակեալ փառաւորապէս Քրիստոսի կնքովն, զամե-
նեցուն «լեզուս՝ շարժէր յօրհնութիւն ամենեցունցն Աստու-
ծոյ,՝ Եւ ինմին ժամու մկրտեցան արք երկուսսան հազարք,՝
թող զկանայս և զմանկտիս,՝ (Եւ իբրև ամենայն որ ինչ լու-
սաւորութեան խորհրդածութիւն կատարեցաւ ի փառս Աս-
տուծոյ, ապա մատուցանէ զանարիւն զսուրբ՝ պատարագն հո-
գևորապէս ահիւն Աստուծոյ, և հաղորդ առնէր՝ զթագաւոր
և զամենայն լուսաւորեալսն սարսափելի և փրկական խորհրդ
դոյն, և օրհնեաց զթագաւորն հոգևոր օրհնութեամբ ը
լուսաւորութեան և առողջութեան որ ի Քրիստոս, Այսոյ
այսպէս եղելոյ, ի սպառել է աւուրն նուազեցաւ լոյսն,
օրհնութիւնք երկնաւոր զօրացն ըստ նոցին իրաց):՝

ա. Սար. Դ. զամենեցունց. բ. Ա՝ լեզուն. գ. Դ. Սար 9
դ. Բ Ա՝ զմանկտի. ե. Սար. չիք. զ. Ա՝ հաղորդէր. Դ. Սալ
զորոս առնէր. է. Ա՝ ի սպասաւորել.

Իտ այսօրիկ հրամանք առաջի եղան ասելով՝ ա Ամե-
 րն " աղքատ որ կամիցի քրիստոնեաց լինել՝ առ ի
 ազաւորականն ընչից զծախան առնուլ ք և զգետա-
 զի մի որոց ի պատրանս խաբէութեան անդոյրու-
 եւն ինչ լիցի, որչափ ևս ք առնուին ըստ ճշմարտու-
 եան եկեալքն առաջի Տեառն Քրիստոսի, վկայեալք
 յէին երկիւղած և քրիստոսաւեր ք պրանյ: Եղև ապա
 իւ մկրտելոցն ի ժամանակին յայնմիկ երկստոսանք
 յզար արանց, առանց կանանց ք և մանկոց: Եւ այն-
 :ս ահա ք Քրիստոսի հաւատն ածէր. իսկ կռապաշտի-
 ն մտրութիւն նուազէր:

Աւանդիտոսին այնուհետև հետեւեալ Քրիստոսի
 տուծոյ մերոյ հաւատալով ի թ ա գ ա լ ո Ր ի է ա ս ա

- ա. Ծ. Եթէ.
- բ. Ծ. առնել.
- գ. Ծ. ողք.
- դ. Ծ. յերկիւղած եւ ի քրիստոսաւեր.
- ե. Ծ. կանանց մեք Ձեռ. արանց.
- զ. Ծ. շէք.
- է. Ծ. հաւատոցն ի թագաւորականի.

ա. Բնագրի մէ մի հատուած կայ, թէ կայրը քրիստոնէութիւն
 լունելուց յետոյ ինչ խօսաց Սինդիտոսին Իուլիոս աղքատարանումը
 թարգմանութեան մէջ վերջն է դրած:

բ. Բն. ունի տամն. Ուխտ. ք եւ մերտեցան երկստասան հազար.

Գլ. Թ.

նք գտութեան կոտորածիտեան վանք քրիստոնէութեան խաղ, վկա-
 րանաց սրբոց յարդարին նապալի շնորհածուք, եւ սքողեցեալք վե-
 րադարձան:

Եւ յետ այսր ամենայնի զուարճացեալ թագաւորն ընդ

ցեղու մն Ողոմ պի այ,՝ այսպիսեալք բարրառեցաւ բանիւք: Չաղբայի աձանց միտք այսորիկ վառն և ոչ մի-ով աւրինակաւ զփրկականն խորհրդակցութիւն ընդունել կարացին. Թ վասն որոյ ի խաւարի և ի միգի անգիտութեանն կապիլ նոցա, և ոչ զաւրել ճաճանչին լուսոյ բարեպաշտութեան առ ի նոսա գաանել: Բացեալ այսուհետև աչք մտացն, և յոյժ քաղմաց խորհրդոց աչաց և փութաւորագոյն քննութեան պէտք են. վասն որոյ լաւագոյն է զնոսա աստուածս ոչ ասել, և ոչ լսել զորս ի մարդկան թ ձեռաց եղեալս: Քանզի ոչ մարդկան ստրա աստուածք են, այլ մանաւանդ նոցա մարդիկ աստուածք հանդիպին, Թ որոց և արարեալ զնոսա յոչ էութենէ,՝ և զգուշարար պարաբերելով՝ և նորա է գործելով և բացատրելով, ուստի գաշափարէ բոլորից

- ա. Ծ. կարացն յազազս որ.
- բ. Ծ. զոր առ ի մարդսն.
- գ. չիթ
- դ. Ծ. ոչ յէութենէ.
- ե. Ծ. զնոսա.
- զ. չիթ,
- է. Ծ. գահարարար բոլոր երկրպագելով.
- ա. քն. ի պալատան որ կոչէր իուպիս:

այնքան հոգևորացն լրումն, ասէ. ո՞վ է մեծ քան զԱստուած որ այսպիսի ահաւոր՝ սքանչելեզքն ծանուցաւ մեզ և լուսաւորեաց և զառողջութիւն պարգևեաց մեզ. ո՞չ ըստ տրժանեաց, այլ ըստ մեծի ողորմութեան և մարգասիրութեան իւրոյ, և արար դարձ ի մոլորութենէ՝ և ի սնտի պաշտամանց կուոցն. զի ամենայն կուռք հեթանոսաց՝ բողոք գիւաց են՝ որք ընկըզմեն զմարդիկ ի կորուստ, և ի զանազան մեղացն ընդունելութիւն միշտ հեշտութեամբն քարշեալ և խտորեալ յԱ-

- ա. Դ. Սար. չիթ. բ. Դ. Սար. մոլորութեանց. գ. Դ. Սար. զեզ են որ.

զիս ինքն զետեղեմ, երկրպագելով և քարեպաշտելոյ՝ ա՛ ճշմարտին Աստուծոյ: Ձի թէ ոչ էր նա, որոյ՞ ստացեալ զմարդ առ խնկրանէ, զիարդ թերևս յոյզմէն եղեալ նորագէր. ընկալցի այսուհետև այսքան մոլորութիւն զվախճան:՝

Դասկեացի գերայաւենեալս այս պիղծ և անմաքուր հռապաշտութիւն.՝ զոր անգիտութիւն ծնաւ,՝ զանզգամութիւն սնոյց և աճեցոյց. և երկրպագեսցի՝ ա՛ միայն՝ ՚ որ

- ա. Ծ. բարեպաշտելով.
- բ. Մ. շիջ.
- գ. Ծ. պիղծս եւ անմաքուրս այս կուսապաշտութեան գործ
- դ. Ծ. իսկ.
- ե. Ծ. է ոք.

ա. Բն, աւել ունի՝ եւ մշմարիտ Աստուած :

1 Բն. մէջ կոստանդնի ժառը վերջանում է այստեղ եւ մէջն է դրած ազքատ քրիստոնէացեալներին հանդերձ տալու պատմութիւնը, որից յետոյ դարձեալ անկապ կերպով շարունակում է Գոստանդնի ժառը: Ակնհերեւ է, որ այդ անտեղի տեղափոխութիւնը հետեւեալ դարերի յոյն գրչագրի տխրաւն է եւ մեր թարգմանը, ինչպէս շատ դէպքում, այս անգամ էլ պարզ ցոյց է տալիս, որ անհամեմատ ընտիր օրինակից է թարգմանել:

տուծոյ՝ Այլ այս՝ քարոզեսցի օրէնք աշխարհի՞ որ ի Գրիստոսէ ի ձեռն սրբոյ Աւետ օրանին. ի բոլոր սրտէ հաւատալ ի նորա աստուածութիւնն, և որք հայհոյեն զնա՝ կորիցեն, և կէս ընչից նոցա կարօտելոց լիցի, եւ շինեսցի եկեղեցի տուն պզօթից յանուն Յեառն մերոյ Յիսուսի Գրիստոսի. և ազքատք որ՞ հաւատով գան ի մկրտութիւն, զգեստք նոցա և հոգեք յաբբունուսա լիցին, և խնամակալութեամբ առաւել քրիստոնէիցն լիցի, և նկուն որ՞ ի կուսոգ գեգերեն. Ասան որոյ արհամարիմ զնոսա, և ոչ աստուածս՝ խոստովանիմ:

ա. Ա՛ զայս. բ. Բ. որք. գ. Դ. Սար շիջ. դ. Բ. որք. ե. Ա՛ զա տուածս. Դ. Սար. աստուածս Կամարիմ.

կենդանին, ^ա և միշտ և թագաւորեալ յաւիտեանս: Ռազարեսցուք ի պաշտելոյ զնոսա որոց՝ կեալ ոչ կարեմք, յորոց և ի հակառակէն մէք քնասեալ կեամք: ^բ յորոց պահիլ՝ ոչ կարացեալք, մեք զնոսա ոչ կամեցեալ կորուսանել պահեմք: Բաւականացի մինչև ցայսր ասել խղից կոտցն. լուարուք, և կուրաց՝ ի վեր ^գ հայեցարուք. ուրախացին ^դ և ցնծացեն ամենէքին ոյք տեռանեն և լսեն. զի որպէս ոգւոցն Քրիստոս զոր երբեմն ուրանայաքն, է հասոյց ինձ զառաջինն առողջութիւնն, և հռովմայականն հանձար և իմաստութիւն մի՛ պատրեսցի. այլ զայս ընկալցի և երկրպագեսցէ զԱստուծ յորմէ ինքն

ա. Ծ. է.

բ. Ծ. յորոց.

գ. Ծ. զնասեալք.

դ. Ծ. մեք.

և. Ծ. ի վերայ.

զ. Ծ. որք մտխասցեն.

է. Ծ. որ գորովն հրատոտ զոր երբեմն ուրանայիք.

այլ պիղծս և ձեռագործս չարագործաց. և (երկիրպագանեմ Քրիստոսի Փրկչին մերոյ և օրհնեմք զնա և զւայր նորա և զՍուրբ Հոգին. յոր՝ հաւատացի և յոր մկրտեցոյ և առ ի զառողջութիւն ի միոյ աստուածութենէն և զօրութենէն. զի նա է Աստուած ճշմարիտ, և Յէր տէրանց, և թագաւոր թագաւորաց. որ բնակեալ է ի լոյս անմատոյց ի բարձունս և փառք նորա ընուն՝ զտիեզերս ամենայն, որ և ինձ եցոյց՝ սքանչելիս ի վերուստ լուսոյն զոր առհասարակ ամենեքեան անսէքն՝ Եւ զի էր որպէս ձեռն մարդոյ ի մէջ լուսոյն առաւելունչ լուսով, որ մերձեցաւ յիս մինչև ի ջուրս աւազանին, ի բաց մերձեաց յինէն զեղծփանդական բորոտութիւնն ընդ նմին և զմեղատուէր բանն. և զի անձառելիք են լեալքն և ասացեալքն ի վեր

ա. Դ. որ. Բ. Դ. Սար. ԼԹԻՆ.

պահպանի. և զի բոլոր աշխարհի յայտնի եղիցի « ճշմարտի Աստուծոյ ինձ հաւատալ, և ի պաղատան իմում եկեղեցի շինել՝ արարի առ ի բոլորից գիտել, և ոչ մի շաւիղ հնոցն մոլորութեանց յանձին իմում մնալ: »

Յայնժամ՝ փոքր ինչ նուազ բոլոր հռովմէականն բազմութիւնն հանդերձ սիւնկղիտոսաւն հաւատացին, թէ Քրիստոս է Աստուած, և աղաղակեցին քառասնիցս. եկեղեցիք բացցին. աղաղակեցին՝ տասնիցս, ոչք՝ ըզՔրիստոս ոչ պաշտեն, և աւգոստոսի՞ ընդդիմամարտք են. ասացաւ երեսնիցս, որ զՔրիստոս պաշտէ միշտ յաղթէ. ասացաւ քսանիցս, որք զՔրիստոս ոչ պաշտեն

- ա. Ծ. Աստուծոյ.
- բ. Ծ. Արցի.
- գ. Ծ. շինել հրամայելի.
- դ. Ծ. մասցէ.
- ե. Ծ. չիք.
- զ. Ծ. որք.
- է. Ոգոստոսայ.

1 Ուխտ. յ. տ. Եւ հրամայէր ի մէջ հրապարակին աղաղակել զօրացն իւրոց քառասուն անգամ, եթէ քրիստոնէից աստուածն ծղձմաբիտ աստուած է. եւ դարձնալ տան անգամ եթէ եկեղեցիք քրիստոնէից բացցն. եւ որք զՔրիստոս ոչ պաշտեն թշնամոք մն մնր: Չայս աղաղակեցին տասն անգամ. եւ որ կնոցոց զթագաւորն Աստուած է: «

բուս»), Արդ՝ որ այսպէս այցելութիւն արար մեզ, եկայք ամենեքեան երկիրպագցո՛ք միոյ աստուածութեանն, օրհնեսցուք և՛ պաշտեսցուք զնա, զոր անգիտացեալք և խաւարեալք ուրբացոք զնա, զի նա է Աստուած և այլ ոք չիք. (և նմա փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս):

Յայնժամ Հռովմայեցւոց բազմութեան հաւատացելոցն՝ ասացեալ զամենն, Ասէն ճշմարիտ են ասացեալքդ ի թագաւորէդ. զի Քրիստոս Փրկիչ փրկեաց զմեզ և լուսաւորեաց լու-

ա. Դ. Սար. եւ գովեսցուք.

ի քաղաքէս արտաքս սահմանեցին. Թագադակեցին քա-
ռասնիցս: զբոլոր Աստուծոյ թշնամիս հրոյ մատնել:

Եղելոյ՞ այնուհետև լռութիւն: Թագաւորն ասաց-
ընդ մէջ աստուածայինն՝ տէրութեանն: և մարդկայինս և
ծառայութեան այս զանազանութիւն հանդիպի. զի
մարդկայինս բնութիւն հարկաւորական է: իսկ աստուա-
ծեանն՝ կամաւորական և ինքնայաւժարեան: և Քանզի
Աստուած սեփհականաբար: և մաքրողապէս մտաւք երկր-
պագիլ կամի առ ի մարդոյ. և ուստի ոչ հարկաւորութեամբ
և սկամայ, այլ ինքնայաւժարաբար և կամաւորու-
թեամբ և զմարդիկ քրիստոսիւնեայս լինել կամիմք. և ոչ

ա. Ծ. արտասահմանեցին.

բ. Ծ. եղել.

գ. Ծ. աստուծոյ.

դ. Ծ. ի մարդկայինս.

ե. Ծ. աստուածայինս.

զ. Ծ. ինքնայաւժարութեամբ.

է. Ծ. երկրպագել ընտանի ի մարդկանէ.

ը. Ծ. և ինք.

սով գիտութեամբ ի խաւարէ Թագապաշտութեան էած Ի լըս
աստուածգիտութեան: և Վասն որոյ շինեցի եկեղեցի տուն
աղօթից որ միշտ ի նմա մատուցուք զաղօթս մեր. և կատա-
րի Գրիստոսի խորհուրդն:

Աղաղակեցին գարձեալ. որ ոչ պաշտէ զԳրիստոս Աս-
տուած: և ոչ հնազանդի հրամանի Աւգոստի Գոստանդեա
ի պաշտել զԱստուած Գճմարիտ: արտաքս ելցեն Ի քաղաքէս
և տունք նոցա յաւեր և լիցին. և զբոլոր թշնամիսն Աստուծոյ
մահու մատնել: Յայնժամ Թագաւորն հեզ բանիւ ստէ. լուա-
րուք հաւատացեալք Աստուծոյ և ջառագովք Գրիստոսի զի

ա. Ծ. ի խաւարէն: բ. էած ունի միայն Բ. գ. Գ. Սար. ի խա-
ւարէ աստուածգիտութիւն չիք. դ. Բ. արտաքսեցին. ե. Բ. տեք. զ. Սար.
Գ. կենդանի եւ.

մարդկային երկիւղիւ առ քրիստոսային պաշտաւն մեր-
ձենալ կամիմք: Քանզի որ բոլորիցս Աստուած, զառ ի
բոլոր սրտէ և ի բոլոր անձնէ և զաւրութենէ զհաւա-
տացեալ՝ նմա և զողջախոհ կամաւորապէս խնդրող՝
զնա. մանաւանդ քրիստոնէից լծակից ըստ կարգի:

Եւ Ք դարձեալ ապա տարբերական և զանազան ձայնս
ի բազում ժամս վերագոչեցին, և յետ այնոցիկ ևս ձայ-
նից լռել ամբոխն: Ե

- ա. Ծ. հաւատացեալ.
- բ. Ծ. խնդողաց.
- գ. Ծ. Արք.
- դ. Ծ. ի բազումս վերակոչեցն.
- ե. Ծ. զխումբս.

ոչ այսպէս բռնութեամբ և սպանալեօք մահուան ի պաշտ-
զինքն՝ կողէ կամաւորապէս երկրաւոր թագաւոր. Բ զի ի
կամաց է աստուածպաշտութիւն և ոչ ի հարկէ՞ որպէս երկ-
րաւորք. այլ կամաւոր և ինքնայօժար կամի Աստուած յարարա-
ծոցս պաշտօն առնուլ, և սուրբ մօօք զսուրբ զերրորդու-
թիւնն՝ պաշտել և փառաւորել հոգեւոր վայելչութեամբք. Գ
զի յակամայն է և ի հարկէն անշորհ է, և առանց վայել-
չութեան, և անընդունելի գիտողին Աստուծոյ, Զի բոլորից է
Աստուած, և ի բոլոր սրտէ և յանձնէ և ի զօրութենէ խնդրէ.
զհաւասան և զողջախոհութիւն, մանաւանդ՝ որպէս քրիստո-
նէից իսկ կարգ և օրէնք է մեզ բացայայտի ի վերայ այսօցիկ. Բ
Քանզի տարբերական և զանազան ձայնք աղաղակի ի բազմու-
թեան լինէր. ոմանք այսպէս և ոմանք այնպէս, ապա լռութիւն
բարոզեցաւ ամենեցուն հասարակաց:

- ա. Բ. զինք. բ. Ա՞ ն. կամ այնպէս որպէս երկրի թագաւոր.
- գ. Սար. Ա՞ Դ. կողէ եւ ակամայ. դ. Ա՞ առնել. ե. Ա՞ երրորդութիւն.
- զ. Ն. վայելչութեամբք. է. Ա. Գ. ակամայն. ը. Ա՞ կրօնք. Թ. Ն.
այսորիկ.

Եւ դարձեալ թագաւոցն ի պաղատանն նախընթանարով հանդերձ բազում փառաւք. առաջի նորա ամենայն բազմութիւնն՝ քաղաքին հանդերձ մամեղինաւք և ջահիւք, քանզի էր բոլորից ուրախութիւն: Մկրտեալ ապա պարեպաշտին Քնոստանտինոսի թագաւորի առ ի սրբոյն՝ Սիդրիստրոսէ եպիսկոպոսէ, ոչ այսպիսի աւրինագրեաց արտաձայնեալ հրամայելով. մի զոք հարկեցուցանելով առ ի յինքեանն կրօնից ակամա ձգել յայդ կրաւնս, զոր ոչ կամիցի: * Մինի ապա ուրախութիւն և ցնծութիւն յամենայն եկեղեցիս և բոլորիցս որ ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս հաւատասցեն: Ե Յայնժամ ստորագրողարին գերեզմանք

ա. Ծ. Ձիք.

բ. Ծ. սրբոյն.

գ. Ծ. ի սրբոյ.

դ. Ձկայ քն. մէջ. «Մկրտեալ . . . եպիսկոպոսէ .

ե. Ծ. կամոցի.

զ. Ծ. եկեղեցիսն.

է. Ձկայ քնագրի մէջն . Եւ բոլորիցս . . . հաւատասցեն :

Յայնժամ դարձաւ թագաւորն Կոստանդիանոս ի պալատն բազում փառք և ահաւոր մեծութեամբք. լապաերք՝ և ջահք առաջի նորա և ամենայն բազմութիւն քաղաքին՝ առաջի նորա ուրախութեամբ մեծաւ: Եւ զսուրբ հայրապետն Սեդրեստրոս՝ հանդերձ եպիսկոպոսոք (և կղերիկոսոք ընդ իւր տաներ ի պալատն, և նորք հանդերձ օրհներ զԱստուած և պարգևս նոցա՝ ըստ իւրաքանչիւրոցն ընձեռեր՝ որպէս սիրելեաց Աստուծոյ: Եւ ասէր ցնա Սեդրեստրոս սուրբ հայրապետն. մի զոք խոշանգանօք անել ի քրիստոնէութիւն, այլ՝ հոգեոր վարդապետութեամբ և սիրովն Քրիստոսի. զի մի ի հարկէ եկեացն ի հաւատս, այլ ի կամաց որովք Աստուած փառաւորի):

ա. Դ. Սար. մոմեղէնք. բ. Դ. Սար. չիք. գ. Ա՝ տայք. գ. Բ. թծայէր.

սրբոց մարգարեից շինելով՝ եկեղեցեաց։^ա և բալոր խոս-
տովանողք որք ի լերինս և յայրս և ի քարածերպս
վիմաց թաքուցեալք։^բ և որք ի մետաղս և յարտաքսա-
սահմանութեան կապեալք հանդերձ և փառաւք և պա-
տուով առ ի յինքեանցն վերստին կոչեցեալ լինէին
հայրենիս և սիրելիք թագաւորին լինէին։ Ոսկ զայդ
անացեալսն և զլիեալսն կարճառաւտեմ՝ չափաւորութեան
սակս. մի թէ բազմութեամբ ասացելոցս մարմաջեցու-
ցանիցեմ զընթերցաւորսդ և է ինչ զոր պահասեցու-
ցանելն ոչ գոլ պարտ։

Քանզի պահանջէ պատմութիւնս առ ի Հեղինէ
մայր թագաւորին գալ բանիս առ ինքն ի Բիւթինեայ

ա. Ծ. Եկեղեցիս.

բ. Ծ. որք.

գ. Ծ. փախուցեալք եւ թաքուցեալք.

դ. Ծ. պատուով փառաւք կոչեցեալք լինէին ի հայրենիս առ ի
յինքեանցն վերստին կոչեցեալք լինէին ի հայրենիսն։

Եւ մեծանայր անուն Յեառն ի Հռոմ և բազումք ի անսողաց
և ի լսողաց բանին հաւատային և մկրտէին։^ա Ապա այնուհե-
տե զհանգստարանս սրբոց առաքելացն և մարգարեիցն և սըր-
բոց վկայիցն յարգարեին հրաշալի յօրինուածովք։ Եւ զխոս-
տովանողս որք ի լերինս և ի յայրս և ի քարածերպս վիմաց
թաքուցեալք։^բ և որք ի մետաղս արաքսասահմանեալք։^գ մե-
ծնա պատուով անեալք լինէին առ թագաւորն։ (Եւ նա եր-
կըրպագելով և հոգևոր սիրով ողջունէր զնոսս և մեծարէր
որպէս զսուրբս ե զծառայս Աստուծոյ. և օրհնութիւն խնդրէր
ինոցանէ հանդերձ աղօթիւք և աղաչանք. անյիշաչար լինել
առ ի յանցանսն որ վասն Գրիստոսի. և օրհնեալ ի նոցանէն
յուզարիէր յիւրաքանչիւր անդի բազում պարգևօք և մեծա-
րանօք. և ամենայն բարեպաշտութեամբ յարգարէր զինքն ի
քրիստոնէութիւն թագաւորն Գոռանդիանոս)։

ա. Սար. Դ. շք. բ. Սար. Դ. կարեալք. դ. Սար. Դ. արտա-
ստման եզեալք.

Հանդերձ թողամք իւրովք Կոստանտին և Կոստանտինը՝ աւգոստիք լիեալ, Հրէից ընդ նմա առնելով խաւսըս այսպիսի գիր առաքեաց՝

Թուղթ Հեղինէ տուեալ տանել առ թագաւորն Կոստանտինոս:

«Յաղթող, պատերազմող, յաւիտենական Աւգոստիք, որդւոյ Կոստանտին մայր Հեղինէ, յաւիտենական Աւգոստայ:

«Ջճմարտութիւն ոչ ի բաց մերժէ իմաստութեանն մտաւք. նոյնպէս և ոչ ուղիղ հաւատ կարացցէ քնաս

1. Ուխտ. յ. տ. էջ 103. «Իսկ Հեղինէ մայրն Կոստանտինոսի էր ի Բիթանեայ՝ եւ երկու թողունքն ընդ նմա՝ Կոստանտինոսս եւ Կոստ.:

ԳԼ. Ժ.

Ի՛նչ որպէս Հեղինէ մայր Կոստանդիանոսի դրդեալ ի Հրէժց, գրէ առ որդի՝ իւր ի բաց կալ ի քրիստոնէութենէ:

Չայս լուեալ Հեղինեա, մօր՝ թագաւորին, զի էր ի Բիթանեայ՝ թողամք իւրովք Կոստեա և Կոստանդեա, և ուրախ լինէր ընդ առողջութիւն որդւոյ իւրոյ միանգամայն և ընդ հաւատալն այնպէս՝ սքանչելեօք, և ի բաց կալ՝ ի բազմաստուածութեանն մոլորութենէ: Բայց հրապուրեալ ի Հրէից (որք ՚ժողովեալ առ նա ասեն. Աստուածն Երբայեցւոց այցելու եղև նմա, որում մարգարէքն վկայեն, որոց Աստուած խօսեցաւ և ոչ խաչելեալն Քրիստոս, որում քրիստոնեայք ասն զփառս որպէս Որդւոյ Աստուծոյ և արարողի զարարածս, Յայսոսիկ մտախոհ եղեալ), գրէ Հեղինէ առ որդին իւր այսպէս՝ «Կոստանդիանոսի թագաւորի մեծի՞ և հանապազ յայ թողի, որդւոյ Կոստա՞՛ է և մօր Հեղինէի ողջոյն:

ա. Սար. Ա. Դ. մայր. բ. Սար. Դ. ի Բեթանիայ. գ. Դ. Ս. այնպիսի. դ. Սար. կացեալ. ե. Բ, որ. զ. Դ. Սար. շեք. է. Ա՞՞ Կ տեայ.

«ինչ կրել: Արդ աստուածային մարդասիրութեանն վերահարել զարժանալորիդ քեզ զկռոցն բացակացութիւն ունայնութեան. բայց մի՛ տրամական կարծիք հաւատարմ քեզ Յիսուսի Նազաւրացւոյ Աստուած գու՛ւն նմա յերկինս որդի Աստուծոյ լինել: որ Եբրայեցի պիտալ և մոգս համաթուեալ, վճռով խաչի դատապարտեալ մեռաւ: Իսկ բարեպաշտութեանդ քո սորա շնորհաւք առողջութիւն տուաւ: յաղազս յառաջ քեզ քի թագաւորն ի կռոց հրաժարել. քանզի ճշմարիտ Եբրայեցւոցն՝ աստուածցուցանել կամելով, զայնս զորս ռւրացարն ոչ գույս ճշմարիտս: Աստուածն՝ շնորհեաց քեզ զառողջութիւնն: Քի ի բաց դնելով զամենայն կռոց զերկիւզ: ունիս գիտել որպէս զի ոչ առողջութիւն կարեն տալ բարեհաճոյացեալք և ոչ հասնել

ա. Ին. ունի դրա տեղ յաւտնական:

բ. Բն, աստուածս:

«Ճշմարտութիւն ոչ մերժէ զիմաստութիւն ստոյգ իմաստանոց, նոյնպէս և ոչ ուղիղ հաւատոյ կարէ վնասել ինչ օգնական» զորավիզն լինալ՝ Աստուծոյ մարդասիրութեանն վերագրել զարժանն: Գոհութիւն Աստուծոյ՝ վասն առողջութեանդ քո: և ի բաց կալ ի կռոցն ընդունայն և ի անտի պաշտամանն: «բայց մի արական կարծեզք հաւատայցես? ի Յիսուս նազավրեցի: և Որդի կարծիցես Աստուծոյն Եբրայեցւոց, (որ արար զերկինս? և զերկիր և զամենայն որ ի նոսա արարածք են. որպէս ընթերցան առաջի իմ զգիրս օրինաց՝ և մարգարեից զվարդապետք Հրէից. որք և դատապարտեալ ասեն զՔրիստոս), և խաչեալ և մեռեալ: որպէս զմեզապարա զդք: Եւ պատճառս առողջութեանդ քո զԱստուածն Եբրայեցւոց է իմանալ:

ա. Դ. Սար. շէք. բ. Բ. Լինել. գ. Ա՛ իմանայցես. դ. Ա. Ա՛ Դ. Ներկին. ե. Ն. Դ. Սար. օրինացն.

խաղաղաբար Զայգ երկրաբանական
ու ձերում բարեպաշտութեանը մերժեցան Ը +
ու քրոջ՝ Սև աթմա ամենակարն Աստուած դառնալով
փայտի զարուհիւնն անիրհելի. զոր սկսեալ պաշտել
անող լիցիս թագաւորութեանն Ռուսիի և իմաստնա-
գոյնին Սողոմոնի. քանզի եղիցին ընդ քեզ մարգարէք
«ընդ որոց խաւսեցաւ Աստուած, և զամենայն որ եթէ
անդաւք խնդրեցես, առցես»
Ողջ լեր, ով պաշտպանող տեր յաւիտենական
Ազոստէ, որդի պատուականագոյն բարի հանդիպմամբք
փթթեալդ»
Առ այսգրիւկ գարձազրեցաւ սյսպէս
«Իսկուհեայ յաւիտենականի Ազոստեայ, որդի

1 նոյն միտքն տես գր. Ա. 2. էջ 4.

«յոր հաւատացեր և հաւատարիմ եղիցիս, բացամերժեալ»
«Ի բազմաստուածութեան մոլորութենէն, Զի ունիս գիտելի
« զի ոչ առողջութիւն կարացին տալ բարեհաճոյացեալք Ի
« քեզ, և ոչ խափանել զառողջութեան շնորհս արհամարհեալք
« Ի քեզ և պաշտել զամենակարն Աստուած, որով զառող-
« լութիւն ստացար, և ան որո, միշտ զօրացեալ ի նմանէ, որ-
« պէս զԴաւիթն, մեծապէս արութեամբ, և որպէս զՍողո-
« մոն նորին, որդի իմաստնագոյն եղիցիս. և եղիցին քեզ առիթ
« տմենայն բարւոյ մարգարէին որոց խօսեցաւ Աստուած,
« զոր ինչ խնդրեցես նորք յԱստուծոյ, առցես, Ողջ լեր պաշ-
« պանող Յէր Ազոստէ. և յաւիտեն թագաւորեցես Ի Ի
« դաղութեան զարմիւք» քովք, և բարի հանդիպմամբք միշտ
« Եւ ընթերցեալ զթուղթ մօրն Աստանդիանոս, գրեւ սմ
պատասխանին Ը օրինակ զայս»

ա. Սար. Դ. մերժում. Բ. Դ. Սար. չիք. Գ. Դ. Սար.
դ Մ. յարութեամբ. Ե. Դ. Սար. նորոն. Զ. Սար. Դ. Ի յաւ
արմար. Է. Ս. Ն. Բ. Դ. Դ. Սար. չիք. Բ. զսմն.

«Կոստանտինոս յաւիտեանահան Աւգոստոս» որ զամենայն
 «յաւիտեանոս սրբակշռեալ և զաշխարհս ամենայն պահ-
 պանեալ» որ ուղղէ և ունեկով կենդանացուցանէ զմեզ,
 «զամենայն յինքնէ յիւրմէ զաւրութենէն կեանս և
 շունչ տայ ամենեցունց:

Բայց թագաւորաց մարդկութեան զարգարն մեզ
 հրամանադրել արժանաւորեաց և որչափ գերագոյն տե-
 «դի առ մարդկան ունիմք» այնչափ զմարդկան ընդունիմք
 «զականկալութիւնս: Արգ ամենեցուն մարդկան աչք» ամենե-
 «ցուն միտք» ամենեցուն խորհուրդք» որ ինչ մեզն բարւոք
 «թուի կամիմք» և որ ինչ մեզ տկարն է ի բաց գարձախար-
 «հիլ» Եւ վասն այսորիկ» իսկուհի յաւիտեանական Աւգոստայ»

Դ. ԺԱ.

Թուղթ Կոստանդինոսի առ մայրն իւր Հեղինէ:

«Զի» ճշմարիտ է իսկուհեա թագուհեա և մօր իմոյ Հե-
 «ղինէի ընկալայ զթուղթս քո որդիս քո Կոստանդինոս: Առ-
 «տուած որ զամենայն յաւիտեանս արար և զաշխարհս ամենայն
 «սունելով ուղղէ և պահէ և տայ կեանս և շունչ յիւրմէ զօրու-
 «թենէն ամենայն մտեղեաց և թագաւորաց զարդարն հրամանա-
 «դրեաց» քննել և առնել իրաւունս յերկրի և զի որքան առա-
 «ւել պատիւ ունիմք ի մարդկանէ» այնքան առաւել եմք է յա-
 «մենակալէն» Աստուծոյ և զանազանք են մարդկան միտք և
 «խորհուրդք և տեսութիւն» Բայց ողջախոհաց անձանց ընտ-
 «րելի է զարժանն զգոստութեամբ ըստ Աստուծոյ իսկուհի
 «մայր իմ» Ամեն որոյ զմեզ զրգուեալս համարիս (ըստ
 «Հրէից վարդապետութեանդ» ըստ Գրիստոսի աստուածու-
 «թեան զոր ուստք և հաւատացաք Որդի Աստուծոյ գոյ զի

ա. Բ. շեք. Չի. ք. Դ. Սար. շեք. գ. Դ. Դ. Սար. իսկուհեայ Թա-
 «գուհեա եւ մօր իմոյ ընկալ. դ. Ա. Սար. պատկանէ. ե. Դ. Սար. Կո-
 «ստանդ. գ. Ն. երկրի. է. Ն. առաւել են. Ա. առաւել ենք. ք. Դ. Սար.
 «առաւել ինքնն իրաւունք յամենակալէն. Թ. Դ. Սար. տեսութիւն.
 Ժ. Ն. զարդապետութեանդ:

«ոչ միայն փոփոխելի այլ և գովելի պարտ էր գոլ մեր
 «կամաւորութեանս» և ճշմարտիւ ոչ գոլ բարեհաւք ամե-
 շնայն զոր ինչ ոչ կամիմք: Ձայս ինչ զոր ասացի ի մեր
 «կարգաւորութիւն հասեալ է» իսկ գիտել զՍտաւաճ
 «գերագոյն քան զմեր իմանալիսս» վասն որոյ պարտ է
 «պարապով լինել մերոյ յանկարծակի յանդգնութեանս:
 «Արդ անցին ընդ նմին Հրէից վարդապետք և քրիստո-
 ճնէ եպիսկոպոսունք, մեր ինքին լսելով և վասն այսորիկ
 «վերազիտելով, զի ըստ նոցա արգարքանութեան կա-
 պրասցունք զարդար և զճշմարիտ և ուղիղ հաւատոյ
 «գիտել: քանզի այնպէս ի սրբոց գրոց կարասցեն զին-
 «քեան և զմեզ հաւանեցուցանել յաղագս ճշմարտու-
 «թեանն, նաև զամենայն իսկ զաշխարհ յուղիղ և հաս-
 «տատուն հրաւիրել հաւատ:

« ոչ միայն բանիւ ուսայ, այլ և արգեամբք ծանեայ զՔրիս-
 «տոս Աստուած և Որդի Աստուծոյ. յորոյ անուն բժշկութիւն
 «առի, նաև զյաղթութիւն պատերազմաց ի ձեռն նշանի խաչի
 «նորա» թիպէտե պատրեալ եղէ" և յարուցի հալածանս սրբոց
 «Քրիստոսի» և պատուհասեալ և լի եղեալ բորոտութեամբ:
 «Սակայն ողորմութեամբ տղայոցն անմեղաց, զողորմութիւն ?
 «գաի ի Քրիստոսէ ի ձեռն սուրբ առաքելոցն նորա Պետրոսի և
 «Պողոսի, որպէս ուսոյց ինձ ճշմարիտ տեսիլն. և լուսաւորեալ
 «ի նմանէ ոչ գրգուեցայ ? յաղագս մեր անօրէնութեանն.)
 «Բայց եթէ այլ ազգ թուի քեզ ըստ դոցա ուսմանդ, ըն ?
 «քեզ անցես զգիտունս օրինաց, զի ճշմարտութեան ստուգեսցի
 «հաւատ հանգերձ մեր եպիսկոպոսովք: Եւ ? վասն այսորիկ

ա. Դ. Սար. ք. Ա. պատրեալ. եղեալ Բ. պատրեալ եղաց.
 Զ. Դ. Սար. Աստուծոյ. Դ. Դ. Սար. արամութեամբ տղայոցն անմեղաց
 շեք. Ե. Բ. գրգուեցայ. Զ. Դ. ճշմարտութիւն. Զ. Բ. եպիսկոպոսովք:

«Ողջ լերի իսկուհի Մայր յաւիտենական Աւգոստեայ թարի հանդիպմամբ փրթթեալ:»

Յայնժամ ամենայն դպիրք Հրէիցն ժողովեալ ընտրեցին խրատեալս արս, որոց պարտ է թագուհեան հանդերձ Հեղինէիւ ի Հռովմ երթալ: Ի ժամանակին յայնմիկ զքահանայապետութեանն զպատիւ իսաքար ունէր: որ և պատճառեալ հիւանդութեամբ յայտ ծա-

ւ ձեզ և մեզ և ամենեցուն իսկ գիտել և ճանաչել զյայտու-
թեան շնորհս ճշմարիտ հաւատոյն: Ողջ լերի իսկուհի մայր
«իմ հանդերձ ամենաբարի հանդիպմամբ» քո զարմիւք ի խա-
ւարդութեան:»

ԳԼ. ԺԲ.

Ժողով քրիստոնէից եւ հրէից ի հոռմ, որով վիճին հրէայք ընդ Սեղրեստրոսի եւ առ քերին վկայութիւնք մարգարէից:

Յայնժամ ժողովեալ զհրեայսն ընթերցաւ զթուղթ թագաւորին. (ընտրեցէք ի ձէնջ, ասէ, արս գիտունս որք կարող են բանիւ գիտութեամբ ընդդէմ ունել քրիստոնէից վարդապետացն): Եւ ընտրեցին արս երկոտասանս ի փարիսեցւոցն: վարդապետս հմուտս և գիտունս օրինաց՝ և մարգարէից, որք լեզուս՝ ունէին ոչ միայն եբրայեցի, այլ և հռոմայեցի և հելլենացի՝ ճարտարաբանք. և իշխանք հանդերձ թագուհեան՝ և գնացին:

Եւ Իսաքար քահանայապետն պատճառեալ է զհիւանդու-
թիւնն ոչ չողաւ: այլ քահանայս բազումն առաքեաց զհեա-

ւս Մար, շիրք. ք. Ա. Լինն. գ. Ն. Ա. օրինաց. դ. Դ. Մար. զմիզում. ե. Դ. Մար. եբրայեցիս. հռոմայեցիս. հելլենացիս թարսարարացի. գ. Ն. Ա. թագուհուն. է. Ա. Ն. Դ. Ա՞ Մար. եւ գնացին. եւ Խաւսի թախտայապետն պատճառեալ:

նապարհէ զինքն վերջացոյց: Եւ առաքեաց երկոտասան
 դպիրս՝ ա և զփարիսեցւոցն: վարդապետս և իշխանս. և ոչ
 միայն Աքրայեցի լեզուաւ, այդ և Հռովմայեցի, և Հիդ-
 զէնացի կատարեալս խրատաւ, որոց պարտէր ի խաւսս
 փորձ գտանիլ: Իսկ ի Կոստանտնի չարորդին և ի Վի-
 կիանոսի չորրորդի ինքնակալաց աւգոստից եղև ժողով
 քրիստոնէից և Աքրայեցւոց ի Հռովմ: յորում ի բազում
 աշխարհաց էին բազում եպիսկոպոսունք թուով քսան
 և չորք: Իսկ Հրէից քահանայք հարիւր և քսան, յորում
 էին իշխանք անյուսութեան՝ թուով երկոտասանս Արոց
 անուանք են այս. Աբիաթար և Յունաս վարդապետք,՝
 Գողողիաս և Անան դպիրք Դոսիկ և Կուսիկ՝ ուսուցիչք,՝
 Վենոյիմ և Ադոյիլ աւրէնսուսոյցք,՝ Յուբաղ և Թարա
 փարիսեցիք. որք աւագութեամբ էին, Սիլէոն և Չամբրիս
 ծերք Հրէից: Բայց Չամբրիս որպէս զուխ գործոյն
 եցոյց. էր մեզ ճարտար յոր զամենայն յոյս իւրեանե

- ա. Γραμματις
- բ. εὐαγγελιστῆς բարեխոսութեան.
- գ. ῥαββίς
- դ. Χουβήν
- ե. διδασκαλοὶ
- զ. Ἡερολὴν καὶ Ἀριὴλ Νομοματις

դպրաց և իշխանաց Հրէիցն, ի չորրորդումն ամի Կոստանդիանոս-
 սի, Եւ եղև ժողով քրիստոնէից և Հրէից ի Հռովմ: եպիսկոպոսք
 քսան և երեք և ի Հրէիցն դպիրք երկոտասան և քահանայք
 հարիւր քսան և իշխանք ամենեքեան ընտրեալք գիտութեամբ.
 Բայց առաւել երկոտասանքն. և Աբիաթար զլուխ և Չամբրի
 հօր առաւել ցուցեալ գիտուն. զի էր ճարտար մեզ, և ի նա
 էր յոյս յաղթութեանն Հրէից, Եւ ժողովեալք առաւել Թա-

ի նա ունէին, որպէս զի նովաւ զյաղթութիւնն ունել. այդ յոյսն որ առ ի մարզն էր, շիջաւ յանկարծակի ի սատակումն նոցին:

Իսկ Սիղբեստրոսի յԱստուած ապաւինումն՝ զպատերազմն կարգեալ և յաղթութիւնն էառ, և զպատկն վերակարգեաց ինքեան: Իսկ նոցա ասացեալ թէ պարտ է երկոտասան ընտրել ի քրիստոնէից կողմանէ որոց պարտի ի խաւսս դիմահարել, և արդարացուցանել առ ի Հրէիցն երկոտասան վարդապետիցն: Սիղբեստրոս ասէ. ոչ եթէ ի բազմութիւն մարդկաց յոււացաք՝ այլ յԱստուծոյ ի զաւրութիւնն միայն իսկ հայելով. քանզի մի է որում ասեմք. այրի Աստուած դատեա զդատաստանս քո: Զի որչափ մարդկային աւզնականութեամբ վերջանամք, նոյնչափ աստուածայնեաւք հաստասիւմք:

Առ այսոքիւք Աբիաթար ասէ. զայդ դրանդ մեր մարդարէն ասէ, ա՛յդ եթէ յաղազս ձեր կողմանդ կամ միս արդարարանել, ոչ եթէ ի մերոց պարտ էր քեզ յուրաջ բերել ի գրոց:

Առ որ սուրբն Սիղբեստրոս պատասխանեաց. զա-

զաւորին և թագուհւոյն, ասացաւ երկոտասան Հրէիցն լինել վարդապետք, և նոյնպէս լինել քրիստոնէիցն: Ասէ սուրբ Հայրապետն Սեղբեստրոս. մինն յԱստուծոյ ունի զյաղթութեան շնորհս ի հոգևոր պատերազմն որով շարժի բան. զի ասէ՝ արի Աստուած և դատեա զդատաստանս քո որ յանդգամաց. զի որչափ մարդկային օգնականութեամբ վերջանամք, այնքան աստուածայնովք զօրանամք ի բանս:

Ասէ Աբիաթար. զայս մարդարէն մեր վասն մեր ասէ՝ և ոչ վասն ձեր:

Ասէ Սեղբեստրոս. ի ձերոց գրոցն խօսեսցուք՝ պսօր և

ա. Դ. Սաբ. խօսեսցառուք.

մենայն այսու-ր աստ ի ձերոց գրոց ունիմք յառաջ բե-
րել ընդդէմ ձեր որպէս ի մերմէ. քանզի յայնմ պայ-
ծառ լինի յաղթութիւն, յորժամ ընդդիմակաց կողմն
յիւրայոց ուսմանցն տիրաբար յաղթահարի: Թագաւորն
ասէ. արդար դատաստան այս է, յորժամ հարկաւորի
իւրաքանչիւր դք առ ի յիւրայոց պաշտամանց տիրա-
բար դատապարտիլ:

Արիաթար ասէ. ամենակալին Աստուծոյ մերոյ
և չիք այլ Աստուած բաց յինն: Զիմրդ սղբա ասեն,
պարտէ երկրպաղել երից. Հաւր զոր մեք ասեմք, Արդ-
ւոյ զոր հարքն մեր խաչեցին, երրորդ Հոգին Սուրբ,
երից արդ երկրպագելով այսմ որ ասաց, միմիայն զինքն
դ'ւ Աստուած, ի հարկէ ընդդիմահարին:

Աղբեսարոս ասէ. մեք մի Աստուած պաշտեմք և
խոստովանիմք, այլ ոչ այլպէս անապատ զաստուածու-
թիւն ասեմք, որպէս թէ ոչ դոլ ցնծութիւն որդւոյ:

ոչ ի մերոցն, զի այնպէս երևեսցուք հաւատարիմք և ճշմա-
րիտք ի քրիստոս Յիսուս:

Ասէ Թագաւորն. այս է արդարութեան ցոյցք, և երե-
ւումն ճշտութեան, որ ընդդիմակցացն ունի զյաղթութիւն
տիրաբար և առանց կեղծաւորութեան ճշմարտեալ:

Արիաթար ասէ. ամենակալն Աստուած ասէ. տեսէք, տե-
սէք, զի Ես եմ Աստուած, և չիք այլ ոք բաց յինն. զի-
արդ գուր երիս աստուածս խոստովանիք, Հայր, զոր մեք ասեմք
և Արդի՝ զոր հարքն մեր խաչեցին, և երրորդ Հոգի Սուրբ,
երիս աստուածս ասելով:

Աղբեսարոս ասէ. և մեզ մի է Աստուած՝ Հայր յորմ

ա. Ա յայնպէս. բ. Դ. Սար. այս են. գ. Դ. Սար. ճշմարտեալ
դ. Ն. Արիթար ասէ. տեսէք տեսէք զասացեալն, զի ես.

Իսկ Որդի նորա ասեմք, վասն որոյ ձեր մարգարէն ասաց. բանիւ Տեառն երկինք հաստատեցան. Հոգի նորա ասեմք, վասն որոյ նոյն մարգարէն ասաց. և Հոգւով բերանոյ նորա ամենայն զաւրութիւնք նոցա: Որդի զնա ասեմք առ ոք ի ձեռն մարգարէին ձերոյ Հայր բարբառէր ասելով. Որդի իմ ես գու, ես այսաւր ծնայ զքեզ. Իսկ Աստուած երէկ և այսաւր ոչ ունի: Քանզի միշտ այսաւր ունի, քանզի գեր քան զժամանակ է, և անըսկիղքն գորով անսկզբնելի: Եւ Հայր ցով ասաց. արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութեան, թէ ոչ կարծեալք միոյ երեսաց տալ զգոյութիւն. Իսկ ասելով ըստ պատկերի և ըստ նմանութեան մերում, յայտնապէս և զՈրդի հաւասարեցոյց. քանզի ոչ մեծութիւն ինչ ունել կարէ աւելի վասն զի հասակի յաւելումն ոչ գիտէ, և պակասումն զարձեալ ոչ ընդունի. առ ի ոչ մարթիլ նմա աճման ինչ առաւելումն ունել: Յովնտս վարդապետ ասէ. մարդկուրէն մտածութեամբ ոչ գոյր ընդունել ի հաւատ. քանզի ընդ որում Աստուծոյ խորհրդակցի, ի նոյն հաւատալի է, որ և զՀայրն և զՈրդի և զՍուրբ Հոգին խոստովանի:

Որդի ցուցանի. « և Հոգի Սուրբ ի նոցունց յեութիւնէ. ք զի բանիւ Տեառն երկինք և երկիր հաստատեցան, և Հոգով բերանոյ նորա ամենայն զօրութիւնք նորա, ասէ մարգարէն, Եւ ցով դք՝ ասաց. եկայք արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութեան, ո՞չ ապաքէն առ հաւատարս, և ոչ առ հրեշտակս՝ որպէս կարծես, զի արար զհրեշտակս իւր հոգիս և պաշտօնեայս իւր հրով: Իսկ ցՈրդին ասէ. Որդի իմ ես գու և ես այսօր ծնայ զքեզ. և զարձեալ ես եղէց նմայ

« Գ. Սար. Ճանաչի. Բ. Դ. Սար. էութենէ. Գ. Բ. նոցա. Դ. Ն. ց՞ ոք. Դ. Սար. յով.

Միդրեատրոս ասէ. յորժամ՝ ընթեռնուս ի քո ի գիրս յաղագս Հաւր, յորժամ ասէ վասն Որդւոյ իւրոյ. Որդի իմ ես դու. սոյնպէս և յայրմ տեղւոջնա կարդասցէ առ իս Հայր իմ դու, նոյնժամ իմասցիս յայտնապէս զասացումնն: Եւ ոչինչ աւտար վասն Սուրբ երրորդութեանն ասել մեզ կարծիցեմ սակս վասն Սրբոյ Հոգւոյն: Լուր դարձեալ քո մարգարէին աղաւթելով և ասելով. զՀոգի քո Սուրբ մի Հաներ յինէն. և այդ մարգարէ ասելով իրր յերեսաց յԱստուծոյ Հոգի յինէն ելցէ. և այլ մարգարէ ասելով. և Հոգւով բերանոյ նորա ամենայն զաւրութիւնք նոցա, այսինքն ոչ մարդկան: Խ

ա. Բն. ունի, τῶνούρανθῶν երկնից Թարգմանք ըստ երեսլթինսխաւ է կարդացել այդ բառը, խառնելով նրան շատ նման գրուող οὐκἀνδρῶν ոչ մարդկան բառի հետ:

ի Հայր Խ և նա եղիցի ինձ յՈրդի Բ և դարձեալ. օծ Կ զքեզ Աստուած Աստուած քո. և դարձեալ. ասաց տէր ցտէր իմ նիռա ընդ ամէն իմմէ: Զինչ Կ զայս ամենայն ի մարգարէին Կ ի վերայ Որդւոյ իմասցիս զասացեալս առ ի Աստուծոյ, Եւ սկզբանց է Հոգի Աստուծոյ շրջէր ի վերայ ջուրց և յօրինէր դարաւածս. և դարձեալ Հեղից ի Հոգւոյ իմոյ Եւ մարգարէասցին ուտերք ձեր և դստերք ձեր. և դարձեալ Յէր Յէր առաքեաց և Հոգի նորա, որ է Հայր և Որդի և Հոգի Սուրբ որ առաքեցին զմարգարէսն. և դարձեալ Հոգի քոյ բարի առաջնորդեսցէ ինձ. և դարձեալ մի ընկենուր զիս Յէր, յերեսաց քոց և զՀոգի սուրբ քո մի Հաներ յինէն. Եւ բազումք են ասացեալք ի մարգարէիցն յաղագս Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ՝ առ-

ա. Դ. Սար. հայր. ք. Դ. Սար. որդի. գ. Ա՛ էօ՛. դ. Բ. յամէն. Ե. Սար. Դ. շիր. գ. Դ. Սար. զի զայս. է. Սար. Դ. զիս՛զբանցն. ք. Դ. Սար. հոգւոյ իմ մէջ ի վերայ ամենայն մարմնոյ. Թ. Բ. Դ. Սար. ասացեալք.

Կոստանտինոս Աւղոստոս ասէ. սքանչանամ զԵր-
րայէցիսդ յամենայն իրայոց բազմապատիկ յաղթա-
հարեալս դեռ կամելով ինչ ընդդէմ ճշմարտութեանն
Քնդրել: Ուստի վասն զի Հաւր և Որդւոյ և ամենասուրբ
Հոգւոյն բովանդակ եղեւ, եթէ այդ ինչ իցեն բանք յա-
ռաջ եկեսցեն:

Գողողիաս ասէ. մեք վասն նորա ասեմք որ ծնաւն
որ և յԱւետարանն դոցա գրեցաւ. աճմամբ հասակի և
իմաստութեամբ փորձեալ ի սատանայէ, յետ այսորիկ
վաճառեալ յիւր աշակերտէն, մատնեալ ըմբռնեալ, քար-

տուածութեանն և զօրութեանն. (Թէ կամիս լսել և իմանալ ընդ
Հօր միաւորեալ և փառաւորեալ մի աստուածութեամբն: Եւ
զի ասէ. մի է Աստուած, և այլ որ չիք բայց յինէն. զՈրդի ոչ
բաժանէ և զՀօգի յաստուածութենէն՝ բայց յինէն ասելով որ
է սկիզն անսկզբանցն, և այս զբազմաստուածութիւնն խափա-
նէ, և ոչ զՈրդի հասանէ, կամ զՀօգին Սուրբ յաստուածու-
թենէ՞ որպէս քո բանդ, այլ մի Աստուած երրորդութիւնն
օրհնի:)

Կոստանտինոս ասէ. սքանչանամ ընդ Երրայցիսդ, յիւ-
րեանց գրոցն յաղթահարեալք և ճշմարտեալ բանիւ ցուցաւ
ի մարգարէիցն Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ աստուածութիւնն
գործակից և փառակից Հօր. արդ զի՞ նչ ունիք ասել: (Յունաս
և Գողողիաս ասեն. անսէք որ յԱւետարանս դոցա գրեցան
զձնունդն ի Մարիամայ, ի Բեղղեհէմ, 9 և աճեալ հասակաւ և
իմաստութեամբ, և փորձեցաւ ի սատանայէ. և յետ այսորիկ
մատնեալ և վաճառեալ յիւր իսկ աշակերտին երեսուն արծա-
թոյ, քարշեալ և խաչեալ և բռեռեալ, որ և փշով պսակեցաւ:

ա. Դ. Սար. անսկզբանն. բ. Դ. Սար. յաստուածութենէն որպէս
քո բանքդ. գ. Ա. Ն. մեք.

1 է. Սարգս. Հաստուածս Գողողի վարդապետութեան 550. 551
էջերու ազատ յառաջաբանութիւն մ՝ է:

շեցեալ, կատակեալ, զեզեաւ կերակրեալ, քացտխաւ ար-
բուցեալ, փշաւք պսակեցուցեալ, պատմութեանի նորա
ի վիճակի տուեալ, ի խաչի բեւեալ: «Արդեւտրոս ասէ,
զայս ամենայն զառաջարանեալսդ գրելովք յազատք
Քրիստոսի ի քոց մարգարեիցն այսաւք ցուցանիցեմք:
Եսայի մարգարէ յաղագս ծննդեան նորա յառաջարու-
նեաց այսպէս. ահաւասիկ կոյսն յղացի և ծնցի որդի,
և կոչեսցեն զանուն նորա Եմանուէիլ, և զի ընդ մարգ-
արեան շրջեցաւ, լուր քո մարգարեին ասելով. սա Աս-
տուած ոչ համարեսցի ընդ սմա, այլ գիտաց զամենայն
ճանապարհս իմաստութեան և ետ զնա ցահովբայ ծա-
ռայի իւրոյ և խորայելի սիրեցելոյ ի նմա, յետ այսորիկ
յերկրի երևեցաւ և ընդ մարգարեան շրջեցաւ: Այլ զի

գ. Բն. անել ունի . մեռեալ եւ թաղեալ .

զքացախն՝ զեղեաւ արբեալ, որք և մեռեալ և թաղեալ, և բա-
զում անարգանս ընկալեալ. զիմորդ զայս Աստուծոյ՞ դք իմաս-
ցի ասել, ?

Ասէ Սեզբեստրոս. այս ամենայն եղև զի լցցի ասացեալն
ի մարգարեէն Եսայեայ.՝ ահա կոյսն՞ յղացի, և ծնցի որդի,
և կոչեսցեն զանուն նորա ընդ մեզ Աստուած: Եւ զի մանուկ
ծնաւ մեզ, և իշխանութիւն իւր ի վերայ յուսոց է իւրոց, և
որ ի կարգին են ասացեալք ի նմանէ, և եւ Երեմիայ՞ ասէ.
Աստուած մեր որ ոչ համարեսցի ըստ սմա, այլ որ յերկրի ժ-
երևեցաւ, և ընդ մարգարեան շրջեցաւ, և խորայել՞ ասէ. դարձ
և բուռն հար զնմանէ, և մի տար զփառս քո այլում և մի

ա. Դ. Սար գրացաթ. բ. Դ. Սար. շիք. գ. եւ թաղեալ եւ
թաղումն անարգանս կռեալ. դ. Դ. Սար. յԱստուծոյ. ե. Դ. իմաստը-
գ. Դ. Սար. շիք. է. Դ. Սար. կոյս. զ. Ա. Դ. Սար. ուսոց. թ. Դ.
Սար. ի մարգարեին. ժ. Դ. Սար. Երեմիաս. ժա. Դ. Սար. ի յերկրի-
ժբ. Ա՛ զխորայել:

փորձեսցի ի սատանայէ յաղթելով նմա, Զաքարիաս մարգարէ ասէ. տեսի զՅիսուս զքահանայ զմեծն կալով և սատանայ կայր ընդ սիջմէ նորա ընդդիմանալ նմա և ասէ ցնա. սաստեսցէ քեզ Աստուած սատանայ որ ընտրեացն զԵրուսաղէմ. և զի ըմբեսցի իմաստութիւնն Սողոմոնի ասէ. ասացին ամբարիշտք յինքեանս. կայցուք զարդարն զի դժպհի եղև մեզ. և զի յաշակերտէն մատնեսցի, ասէ Սաղմոսերգն. որ ուռէ զհաց իմ մեծացոյց ի վերայ իմ զխաբէութիւն: Եւ զի մերկացի և հանդերձ նորա վիճակի ասցին, յառաջաբանեաց ասելով. Բաժանեցան զհանգերձս իմ յինքեանս և ի վերայ պատմուճանի իմոյ վիճակս արկանէին: Եւ զի ի սուտ վկայից դատապարտեսցի, յառաջաձայնեաց մարգարէն ասելով. յարեան ի վերայ իմ վկայք անիրաւք. և զի փշովք պատկեսցի նախաձայնեաց Երեմիաս.

զօգուտ քո ազգի օտարի. և Զաքարիաս մարգարէ զփորձիլն ի սատանայէ ասէ առ քահանայն մեծ որ է Յիսուս. սաստեսցէ ի քեզ Տէր որ ընտրեացն զխաղաղութիւնն Երուսաղէմի. Եւ դարձեալ Եսայի՞ ասէ յայտնապէս վասն շարձարանացն Գրիստոսի Փրկչիւ. Տէր ո՞վ է հաւատաց լրոյ մերում, զի նա ասէ զմեղս մեր բառնայ, և վասն մեր շարձարի, և մեր համարեցաք զնա ի ցաւս ? և ի շարձարանս որպէս յԱստուծոյ. ? բայց նա վիրաւորեցաւ վասն մեղաց մերոց, և պատժեցաւ վասն մերոյ անօրէնութեան, և նորա վիրգքն բժշկեցաք: Եւ զի մատնեցաւ յաշակերտէն, Դաւիթ ասէ. որ ուռէր ընդ իս հաց՝ արար ընդ իս խաբէութիւն. և Երեմիաս. կշռեցին զվարձս իմ երեսուն արծաթոյ՝ և դարձեալ. արկեցուք փայտ ի հաց

ա. Դ. Սար. Շապրաս ք. Սար. Գ. ո՞. ժ. Դ. Սար. զնա ի մահ. Գ. Դ. Աստուծոյ դ. Ա՛ զհաց. Ե. Դ. Սար. առաք ինձ.

! Այս վկայութիւնը Զաքարիայ մարգարէից է ՓԱ. 13:

զփուշս յանցանաց իւրեանց ժողովուրդս այս պատեաց զինև: Եւ զի ղեզեաւ կերակրեսցի և քացախ արբցի՝ կանխեաց մարգարէն ասելով. ետուն ինձ ի կերակուր ղեզի և ի ծարաւիս արբուցին ինձ քացախ: Եւ զի այպանեսցի՝ յառաջարանեաց Երեմիայ ասելով. այպն եղեա ժողովրդեանս այսմ: Եւ զի կապանաւք նոցա կապեսցի, և խաչեսցի ի վերայ փայտի յԵրրայեցւոցն, ասէ Եզրաս. կապեցէք ոչ իրբև զհայր ուր փրկեացն զքեզ յարկրէն Եգիպտացւոց, աղաղակելով առաջի բեմի դատաւորին տառապեցուցեր զիս, կախիլ զփայտէ մատնեցեր զիս: Եւ զի Թաղեսցի Երեմիաս ասէ. Թաղմամբ նորա կենդանասցին մեռեալք. քանզի ի ժամանակին յայնմիկ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս ի չարչարանսն իւր արձակեաց զհոգին, զժողք. բացան և բազում մարմինք սրբոցն յարեանս, արեգակն խաւարեցաւ, տիւ զկարգ զի. շերտոյ էառ, վարագոյր տաճարին հերձաւ, և եղև շարժումն ընդ ամենայն երկիր: Չայս եթէ կարասցիս Եր.

նորա, որ է մարմինն նորա, և ջնջեսցուք յերկրէ. Եւ զի փշովք պսակեցաւ, ասէ գարձեալ Երեմիայ. փուշ յանցանաց պատեաց զիս ժողովուրդ իմ. և դարձեալ Դաւիթ ասէ. ետուն կերակուր ինձ լեղի և ի ծարաւ իմ արբուցին ինձ քացախ. և կապեցին զոտս իմ և զձեռս. և եզին զիս նշաւակ իւրեանց, և ի ձեռս քո յանձն առնեմ զհոգի իմ, և դարձեալ բաժանեցին զհանդերձս իմ յինքեանս, և ի վերայ պատմուճան, իմոյ վիճակս արկանէին: Եւ զի ոչ կարես ուրանալ. որ ի խաչելութեան արեգակն խաւարեցաւ, և լուսինն և երկիր շալժեցաւ, վարագոյր տաճարին ցելաւ, վէմք պատառեցան, գերեզմանք բացան, և բազումք ի ննջեցելոց սրբոցն յարեւստ մարգարեութեանն Եզեկելի. բացից, ասէ, զգերեզմանքն, և հանից զձեզ ի գերեզմանաց ձերոց զժողովուրդ:

սայեցի ցուցանել, ոչ եկեալ և ի ձեր սրբոց մարգարէից
 յառաջ քարոզեալ, որպէս սուտ զիս յաղթեցեր. ապա
 ճշմարտիւ ի ձերոց սրբոց մարգարէից յառաջ քարո-
 շեալք և մարգարէացեալք են, քոյոցդ պարտ էր քեզ հա-
 ւանիլ և որպէս զճշմարիտ ընդունել, թէպէտ և իմոցն
 ընդդիմաբանես: Այլ եթէ ստեցեալս զնոսա ասես, զքո
 իսկ զպատուիրանն ի բաց շրջնս. ապա եթէ ճշմար-
 տեալ զնոսա խոտոտովանիս, և զմարգարէան քո ճշմարիտ
 վկայս ցուցանես, և մեր Քրիստոսին ակամայ պարտեալ
 երկիրպագցես:

Կոստանտինոս Աւգոստոս ասէ. եթէ զայդ ի ձեր
 գիրս ունիք աւելորդ ընդդիմաբանէք, ով Եբրայեցիք,
 Չարշարանացն յաղագս Քրիստոսի որ և յառաջաբա-
 նեցան՝ ըստ կարգի ի Քրիստոս կատարեցաւ. ուստի եթէ
 իցեն ինչ այլ պատճառք յառաջաբերեսցեն. վասն զի
 այսոցիկ արդարութեամբ և ըստ բանի ի կատարումն
 եկեալ:

Չայս ամենայն ո՛չ նախ ասացին քո մարգարէքն, ո՛վ Եբրայեցի.
 Արդ՝ եթէ՞ ճշմարիտ են ասացեալքն ի քոց՞ մարգարէիցն, և
 ոչ ունիս ասել սուտ, պարտ է քեզ հաւանել ճշմարտութեանն,
 և խոտոտովանիլ զՔրիստոսի աստուածութիւնն. բայց դու՞ զա-
 նարգանս ասես, և որ վասն մերոյ փրկութեան արար, ոչ առ-
 նուա ի միտ, և զնշանն և զզօրութիւնն՞ զանց առնես, որ-
 պէս զչարին խափանուածովք ձեր, որպէս մարգարէքն վկայեն:

Կոստանտինոս ասէ. թէ զայս ամենայն ձեր գիրսն ասէ,
 աւելորդ ընդդիմաբանէք, ով Եբրայեցիք, որ ըստ կարգի ասա-
 ցան ի Սեղբեստրոսէ, զի կանխասաց՞ մարգարէիցն որ վասն
 Քրիստոսի, կատարեցան ի փրկութիւն մեր:

ա. Սար. Դ. շիք. Բ. Սար, ի սրբոց գ Ա՞ իրօհ. դ. Ա. Ն. զԵ-
 րութ/ւնն. Ե. Սար. Դ. մեծաբանէք. զ. Դ. Սար. զկանխասաց.

Անան ասաց. ամենայն որ մի անգամ սրբոց մարգարեից մարգարէացեալ է արդար մտածմամբ ընդունիլ պարտ է. զայս մանաւանդ յառաջարանեալ ցուցցէ զԾնանիլն նմա և զփորձիլն և ըմբռնիլն թշնամանաւք՝ զայսանիլն, յեա այբորիկ զխաչիլն և ի թագումն տուեալ և ի գերեզմանի: Սիղբեստրոս ասէ. իսկ ապա հարկ է զամենայն գիրս քո առաջի դնել. արդ առաջ խոստովանեա զքոյս գոլ ի գիրս ճշմարիտ լեալ և ոչինչ իրս սուս:

Անան ասէ. որ ի մարգարեիցն ասացան ճշմարիտ գոլ ամենքին խոստովանին, այլ քու զոր յայլս ասացեալ է, այլոց լինել ասես:

Սիղբեստրոս ասէ. իսկ ապա տուր այդ ումեք ի կուսէ յղացեալ և ծնեալ. տուր այլում որ զամենայն հեթանոսս առ ի յաւրէնս նորա ածեալ. տուր այլում զեղեաւ կերակրեալ, և քացախաւ արբուցեալ, և փշաւք պսակեալ, և խաչիցեալ, և մեռեալ, և թաղեալ:

Յովնաս՝ ասէ. ամենայն որ միանգամ ասացան ի Սեղբեստրոսէ, ասացեալ են սրբոց՝ մարգարեիցն, ճշմարիտ է և չէ սուտ. այլ՝ ոչ վասն Քրիստոսի, այլ վասն այլոյ ուրուք, թէպէտ և ոչ կարեմք յանդիման կացուցանել ըստ ժամանակի իրացն. Իսկ՝ Սեղբեստրոս ասէ. ապա հարկ է զամենայն գիրս ճշմարտել զոր ճշմարիտ ասացեր զասացեալս՝ ի մարգարեիցն, այլ՝ վասն այլոյ ուրուք. Արդ՝ ցոյց, ո՞վ է ծնեալ ի կուսէն ընդ մեզ Աստուած, կամ ո՞վ իշխան ի Բեդղեհեմէ որ հովուէ ըժողովուրդ իւր զԻսրայէլ, կամ ո՞վ է որ ի վերայ յաւանակի իշոյն. Կ՝ նստի և գայ յԵրուսաղէմ ըստ Զաքարիայի՝ մարգարեի:

ա. Բ. ի սրբոց. Դ. Սար. ի սուրբ. Բ. Սար. բայց. Դ. չիք. Գ. Դ. Սար. չիք. Դ. Ն. Դ. Սար. զասացեալմն Ե. Սար. եթէ. Գ. Դ. Սար. նորո իշու. է. Դ. Սար. Զաքարիայ. Ը.

Արտատանտինոս աւգոստոս ասէ. եթէ զայդ որ ցուցանել Աւնան ոչ կարէ, գիտասցէ զինքն յայտնապէս յաղթեալ:

Գրուիկ ասէ. Սիղբեստրոս խոստացաւ արդար պատճառս ասել վասն ծնանելոյ նորա, և փորձիլն և չարչարիլն. արդարև արդ պարտ է զիւր խոստմանցն զբովանդակութիւնն առնել:

Սիղբեստրոս ասէ. վասն զի ճշմարիտ մարգարէութիւնն ասացէք, արդ խոստովանեցարուք թէ կոյս յղացաւ և ծնաւ զԽմանուէղ՝ որ ընդ մեզ Աստուած. և լռելով Գրուիկ:

Արտատանտինոս աւգոստոս ասէ. ոչ ևս լռելի Գրովիկ, եթէ կարէր ինչ ասացելոցդ ընդդիմադրել, ուստի գիտացի ճշմարիտ գոլ զասացուածսդ ի Սիղբեստրոսէ, եթէ իցէն այդ ինչ յառաջադրեսցին:

Աուսիք վարդապետ ասէ. ոչն արդ եւ զծննդեանն

ա. քն այսպէս. ճշմարիտ գոլ ասացեալսն Սիղբեստրոս եպիսկոպոս ասէ, եթէ իցեն այլ ինչ յառաջադրեսցեն, մինչդեռ ըստ մեր թարգմայդ նախադասութիւնը Գոստանդինն է ասում, որ անկասկած առաւել յարմար է:

ցոյց զայլ որ. ապա թէ ոչ զոր կարես ասել բաց ի Բրիտանոսէ, զի նչ է հակառակութիւն որ գայթակղիս. Ար մարմնով զամենայն կիրս կրեաց առանց մեղաց, և յաղթող յամենայնի ցուցաւ, զոր խորհրդակցութեամբ օձին առաջին մարդն յանցուցեալ զմահ ստացաւ, և ել ի գրախտէն, զարձեալ նորոգեսցէ Բրիտանոս ի կեանս և լուծցէ զանէծս յանցմանն. Զի որպէս ի քնոջէ եղև պատրանք մահու " գատապարտութիւն, նոյնպէս ի կուսէն Բ ծնեալ Գ բանն Աստուած գատապարտեաց

ա. Դ. Սար. շեք. ք. Ա. Դ. Սար. ի կուսէ. գ. Ն. Թնծաւն.

պատճառ մեզ ասացելու բացառապայտելի:

Սիդրեստրոս ասէ. ընթեռնութի զիրս սուրբս թէ ի կաւէ երկրի արար Աստուած զմարդն առաջին: Կուսիք ուսուցիչ ասէ. զայս ոչ ոք գիտէ գրեալսդ:

Սիդրեստրոս ասէ. ընթեռնոյք և թէ զիարդ խորհրդակցութեամբ աւձին ի մահ անկաւ և արտաքսեցաւ ի դրախտէն փափկութեան, որպէս զի ի ցաւս և ի կոծ ուտել զհաց:

Կուսիք ասէ. այդպէս է:

Սիդրեստրոս ասէ. իսկ ապա արտաքսեալ զԱդամ վասն յանցմանն անկեալ անտի ուր ի փափկութեան էր:

Կուսիք ասէ. այդպէս է:

Սիդրեստրոս ասէ. ասայ ինձ, երկիրն յորմէ եղև Ադամ անապական էր՝ թէ անապականացու:

Կուսիք ասէ. անապական:

Սիդրեստրոս ասէ. բարւոյք ասացելու անապական իսկ էր. քանզի և ոչ անէծս նմա փշոց և տատակաց առնուլ և ոչ զթաղումն մարմնոյ մարդկայնոյ ունել և ոչ սողնոց տալ ի կերակուր: Կուսիք ասէ այդպէս է:

Սիդրեստրոս ասէ. արդ թէ այդպէս է, որպէս և է իսկ, այդպէս պարտ էր ի կուսէն Մարիամայ Նոր Ադամ ինել, որ պարտ էր զփորձողն աւձն յաղթել, այսինքն

զմեղս իւրով մարմնովն, և ետ մեզ յաղթութեան շնորհս ընդգէմ չարին. զի երկրորդ Ադամ երևեալ զառաջին Ադամն նորորէ մարդասիրեալ, զի միոյն յանցանքն ամենեքեան մեղան, և արաքոյ բարւոյն և ի դրախտին և ի կենացն եղեալ զմահ ստացեալ ժառանգեցին: Բայց սակայն ոչ անտես առնէ զիւր ստեղծուածն. զի ոչ պատգամաւորօք և ոչ հրեշտակօք կարաց փրկել, այլ ինքնին Ցէր եկեալ փրկեաց զմեզ. Ասէ

է զյաղթօզն զառաջին մարտոյն լինեալ և ի գերութենէ զնա փրկել: Քանզի որ յաղթեացն Ագամա ի Կուխտին, սա փորձեալ զիսկապէսն մեր յանապատի. և վասն զի կերեալ Ալամայ յաղթեաց, պարտ էր նմա պահելով իսկապիսին յաղթահարել: զի որով աւրինակաւ կերեալ Ալամայ խորհրդակցութեամբ սատանայի, ամե-

մարգարէն, թէպէտ և ոչ առնուք ի միտ, ո՞վ Եբրայեցիք, և անշնորհակալ ժողովուրդք, և անթլպառք սրտիւք, զո՞վ որ ի մարգարէիցն ոչ սպանին հարքն ձեր, որք յառաջագոյն պատմեցին վասն գալստեան Փրկչին, որով և դուք իսկ հայհայիչք և դրժողք էք ճշմարտութեան: Արք ասէք զօրէնս ունել և զմարգարէսն, և ոչ ունիք. որպէս Եսայի ամբաստան լինի զձէնջ ասէ. թանձրացաւ սիրտ ժողովրդեանս այսորիկ, և ականջօք իւրեանց ծանուեն լուան, և զաչս իւրեանց կափուցին, զի մի երբէք տեսնն աչօք, և իմացին սրտիւք, և դարձցին, և բռժըշկեցից զնոսա: Եւ դարձեալ ասէ. վայ անձանց նոցա զի խորհեցան ի խորհուրդ. չար վասն արդարոյն. որ վասն անօրէնութեանն նոցա մատնեցաւ, և չարչարեցաւ և նորա վիրօքն բժշկեցաք մեք ամենեքեան. և ի ձէնջ որք մնացորդք բնորութեան շնորհացն եղին: Զի թէպէտ Հրէից գայթակղութիւն է, և հեթանոսաց անհաւատից, յիմարութիւն, այլ կոչեցելոց է Հրէից, և հեթանոսաց հաւատացելոց ի Գրիստոս Որդի Աստուծոյ է և փրկիչ աշխարհաց, որ եկն ի բառնալ զմեզս աշխարհի: Որք հաւատովք հպին ի նա, թէ է Աստուած զի աւետեաց է բանն է առ Աբրահամ. թէ ի զաւակէ քում է օրհնեցցին ամենայն ազգք երկրի, որ է Գրիստոս Յիսուս, և որք

ա. Դ. Սար. շէք. բ Դ. Սար. անօրէնութեանց. գ. Գ. զայթուկ-
զրութենէ. Դ. գաւթակղութիւն եղեւ. զ. Ա. կռեցնելոյ. Ե. Ո. յանուա-
տից, գ. Ն. որ կռեաց ի Հրէից. է. Ն. բանիւ. զ. Դ. Սար. ի զաւակէ
քում, Թ. Սար. շէք.

նեքին որ ծնանին մահուամբ դատապարտին. օտյակէս հասեալ իսկապիսին ամենեքին որ վերստին ծնանին կենաց յաւիտենականաց արժանաւորին, և զմահ ոչ գտանեն. բայց այսցք միայն որ ծնանին ի մարմնոյ և յարենէ Ադամայ, սոյնպէս և զյաւիտենական կեանսն ոչ ունին. բայց սոքա որք վերստին ծնան ի ջրոյ և ի Հոգւոյն Սրբոյ և առնուն զմարմին և զարիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. արդ որ յաղթեացն սատանայ և զդրսխտոն մեզ ի բաց ետ և զյաւիտենական կենաց զգրուես երաց:

Յայնժամ Թադաւորն Կոստանտինոս հանդերձ ամենայն Թադաւորազամբքն՝ սկսու աղաղակել, զովիւով և սքանչացանելով զՍիդրեստրոս:

ա. Բն. սիւնկոտսիւ.

ընկալան զնա ժառանգորդք իւր առնէ վերստին ծննդեամբ՝ ջրով և հոգւով, և գիշերային և ըստ մարմնոյ ծննդեանն լուսաւորիչ և ի վերին կեանսն՝ տանի, և զյաւիտենականն շնորհէ բարի, և հաղորդ մարմնոյ և արեան տետան. որով կեցցուք և արդարացուք, եւ հրեղեն սուրն պահէ զճանապարհս Բժառայն կենաց, որ արգելցէ զմեզ մտանել ի դրախտն ուստի մերժեալ են ցաւք և տրտմութիւնք, որ կայ պահի հաւատացելոց սրբոց, զոր ակն ոչ ետես և սնկն ոչ լուաւ անվախճան բարութիւնքն:

Յայնժամ Թադաւորն Կոստանդիանոս յաղթող յամենայնի տեսեալ՝ զսուրբն Սեդրեստրոս, որ զՍտուտն հանդերձ ամենայն հաւատացելովքն և ասէր. այլ զի՞նչ պիտոյ է ասել:

ա. Դ. Սար. կեանս. ք. Դ. Սար. զճանապարհ. գ. Դ. Սար. Գ. տեալ. զՍեդրեստրոս. դ. Ե. առել ունի ուրախութեամբ. զ. Դ. Սե Սեդրեստրոս ասէ անսասցիս.

Իսկ Վենոյիմ յոտն եկաց ասելով. « Դեռ ժամ գովելոյ զՍիդրեստորոս ոչ գոյ, քանզի են այդ շատ զոր պարտ է դմա ընդդիմադրել: Իսկ յորժամ վասն ամենեցուն բովանդակս լինի յայնժամ և դորայ ձեռս տալով ի գով յաղթողի յառաջ եկեսցուք: »

Սիդրեստորոս ասէ. ոչինչ աւտար, քանզի այդ սովոր է ամենեցուն որք զանիրաւութիւն ցուցանեն միշտ ի ժամավաճառութիւնսն ուրախանալ և ի մխիթարութիւն սոցին գոյ յաղթելով ճշմարտութեան ժամափոխութեամբն: Եւ արդ ասա զոր ինչ կամիս, զի գիտասջիր զՍուրբ Հոգին գոյ պտորաստ ունել պատասխանիս ի սիրտս մեր:

Բենոյիմ Բ ասէ. ոչ միայն յաղագս ծննդեանն ձերոյ

ա. Բն. աւել. ունի. տէր Թագաւոր:

Բ. Բենոյիմ եւ Վենոյիմ նոյն անձի անունն է:

Վենոյիմ Գ ասէ. անսայցես Տէր մեր, զի բովադակեսցի յաղթութիւն զի են և այլ խօսք. զոր պարտ է ընդդիմագրաւել, կամ հաւանեցուցանել կամ հաւանել յաղագս որոյ բաշքս է:

Սիդրեստորոս ասէ. ոչ Բ ինչ օտար է, քան զամենայն որ որ անիրաւ է Գ և յաղթի, ժամավաճառութիւն խնդրէ թերևս Կարասցէ յաղթել որոյ ընդդէմքն են, զի յաչաղանք ոչ թողացուցանեն տեսանել զարժանն. և արդ ասա զի նչ և կամիս, զի ունիմք պատրաստագոյն միշտ զՍուրբ Հոգին որք Գ զինուորին ընդդէմ Բրիտասի:

Վենոյիմ ասէ. վասն ծննդեանն և կամաւոր չարչարա-

ա. Գ. որ. Բ. Դ. յանիրաւ Գ. է. Ն. Ա. յաչաղանք. նորայր առաւարկում է. յաչաղանք. Դ. Դ. որ.

Քրիստոսի, այդ ևս և վասն այսպանութեանց նորա և մատնմանն, և չարչարանաց և մահուանն հարցեալ. միայն վասն ծննդեանն սակաւ ինչ ուսուցեր, հարկ է վասն ամենայնի պտտասխանել քեզ. վասն այդորիկ ասացի քեզ թէ պարտ է գովիլ յայլթութեան ժամափոխիլ, քանզի յայնժամ Կովի ռք, յորժամ կատարմամբ յայթ է:

Սիդրեստրոս ասէ. պարտ էր յառաջ խոստովանիլ ծնանիլ նմա, և արդար և ինձ յողագոս այդորիկ արդարաբանել. զի ի հաստատութեան լինալ յայթութեանդ իմոյ յողագոս ծննդեանն, իսկ յամենայն չարչարման նորա ջանացայց:

Կոստանտինոս աւգոստոս ասէ. արդար մեզ հարցումն քերերեւեցաւ քահանայիդ, քանզի խոստովանիլ պարտ է յողագոս ասացելոցն, եթէ բարեաւք ասացան, որպէս զի մի դարձեալ ի նոյնսզ զՃանուամն շրջանկեսցի:

Բենեդիմ ասէ. յայնժամ բարեաւք կարասցեն ասիլ իսուսեցեալքն, յորժամ վերագոյնք ոչինչ կարասցեն մնասել նոցա:

Սիդրեստրոս ասէ. իսկ արդ ասա զվերագոյնսն: Բենեդիմ ասէ. Աստուծոյ Արդի ի սատանայէ փորձիլ կարէ, և այժմ ի սովի գոլով հաց ի քարանց առնել հարկաւորի, բայց այժմ յաշտարակ տաճարին ելանել և արկանել զինքն վերուստ ի վայր, ի նմին դարձեալ յերերպագութիւն սատանայի ցուցանելով նմա հարստունացն ասացեր զմարգարէիցն որ թէ իցէ, բայց զիւրգ Արդի Աստուծոյ իցէ, որ ի սատանայէ փորձի, և քաղցնու, և որ յաշտարակն ելանել, և ի վայր անկանել հրամայէ մարգարէին բանիւ, և գործեալ ի լեռան հանեալ և ցուցեալ զմեծու-

Թեան խորհրդակցելով:

Աղքեստրոս սսէ, ճշմարտութեամբ սսել ինչ, ուտելով նա Աղամայ յաղթող լիեալ, պահողութեամբ յաղթահարեալ: զի լսելի լիեալ Աղամայ յաղթեաց, իսկ արհամարեալ և անարգեալ ի Քրիստոսէ յաղթեցաւ: Բայց մեք ոչ եթէ զԱրդին Աստուծոյ փորձիլ սոսկ աստուածութեամբն ասեմք, այլ զԱրդին մարդոյ, յորում ամենայն լրումնն աստուածութեան մարմնապէս բնակիւր, ճշմարտիւ եղև մարդն Յիսուս Քրիստոս, որ ետ զինքն փրկանս փախանակ բազմաց, և վասն զի փորձիլ ամենեկին ոչ կարիւր առ ի գոլ նմանութեամբ Աստուած և որդի Աստուծոյ: Յարգես այսորիկ զմեր

Թիւն աշխարհիս երկրպագութիւն խնդրէր՝ ի նմանէ. զիս՝ զգիւրգիւր և կամ զի՛նչ օրինակաւ է իմանալ զայս, որպէս ճշմարիտ Արդւոյ՝ Աստուծոյ:

Սեղբեստրոս սսէ. երկրորդ՝ Աղամ՝ եսես զերևեալն ի կուսէ՞ ծնեալ և լուս և աներևոյթ լեալ, երեսուն ամ անգիտացաւ փորձիչն,՝ և յորժամ գայ ի մկրտութիւն լուաց զմեզս մեր վերստին ծննդեամբն զհաւատացեալս իւրով մարմնով, և լուեալ զԼօր վկայութիւնն. Թէ՞ դա է Արդի իմ սիրելի. և զիջումն Լոգոսն Սրբոյն, և զվկայութիւն Յոհաննու լուսութե՞: Սա է Արդի Աստուծոյ և գառն որ բառնայ զմեզս աշխարհի վառեցաւ սատանայ որպէս զինու, և ի վերայ ընթացեալ մարդկութեանն, և Յորժամ ետես քաղցեալ ի մարտս՝ հաց ի քարանց սսէ արա. և Քրիստոս. ոչ հացիւ միայն սսէ կեալ, այլ բանիւ Աստուծոյ, որ՝ գրեալ է յօրէնսն որպէս ընթեո-

ա. Սար. խնդրէ. ք. Ա՛ որպէս. Դ. Սար. որդի. գ. Դ. Սար. զերևոյթ. զ. Սար. Դ. ի կուսէն. Ե. Սար. Դ. զզերկիւն. զ. Սար. Դ. եթէ. Ե. Սար. Դ. եթէ. Զ. Սար. Դ. ի մարտ. Թ. Դ. Սար. որպէս.

ընութիւնս առեալ ի կուսէն Մարիամայ, միացոյց յը-
 քեան, զի լրսւթեամբ ջանուած նկրտեսցէ ծառայի կեր-
 պարտնն. զի եթէ մարդ կատարեալ ոչ յազթեաց, որ
 յաղթահարեացն զԱզաճ, յաղթութիւն նորա մեզ ոչինչ
 աւրնեաց: Եւ եթէ կասէր զԱզամայ զյաղթութենն սոսկ
 բացադարձեալ մարդ. որպէս զորդին զկոյս որ կրի կա-
 տարեալ մարդոյ յաղթեալ ստտանայ, զամենեոին որք
 ծնանին ի նմանէ, մահուամբ դատապարտել պատրաստ-
 տէին. այնպէս ի յորդւոյ կուսին Մարիամայ, մարդ կա-
 տարելոյ, այսինքն է ի նմա բնակելով, որպէս ասացաւ
 լրսւթեամբ աստուածութեանն, մարմնապէս յաղթա-
 հարել զամենեոին, որք վերստին ծնանին. նոզաւ յա-
 ւիտենական կենացն արժանաւորել ակամայաբար: Ասան
 այսօրիկ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս ասաց. զի եթէ ոչ
 որ վերստին ծնցի ջրով և հոգւով, ոչ ունի կեանս յա-
 ւիտենականս յանձին իւրում:

նուս: Եւ այսպէս բմբրանեալ յաղթեաց. Եւ գարձեալ ի առ-
 ճարին աշտարակն տարեալ և տէր. ի վայր ընկենուլ առ ի գի-
 տել զնա ո՞վ որ իցէ, խորդախելով ըստ Սաղմոսին. Թէ հրեշ-
 տակաց իւրոց պատուիրեալ է պահել զքեզ, զի մի երբեք հար-
 ցես զքարի զօտն՝ քո. և առ այս՝ ասէ զգրեալն. Թէ մի փոր-
 ձեսցես զՅէր Աստուած քո. զի մի սնափառութեամբ ցոյցա-
 րասցէ ի փորձելն զմեզ, այլ Աստուծով զյաղթութիւն առ-
 նել, և մի ի մեզ ձգել զփառսն: Եւ գարձեալ զփառս և զմե-
 ծութիւն աշխարհիս՝ իւր վարկանելով. և ընդ անշնանն՝
 երկրպագութիւն խնդրէ, յետս հարկանէ զհակառակասերն՝
 և Յեառն Աստուծոյ երկրպագել հրամայեցաւ, և զնա միայն
 պաշտել, զի որպէս ընդ մարդոյ մարտուցեալ, և որպէս յԱս

ա. Դ. Սար. զրոս. ք. Գ. Սար. Եւ Յիսուս ասէ. գ. Դ. Սար.
 աշխարհ. գ. Գ. անշնան. ե. Դ. Սար. հակառակորդն եւ ասէր. գ. Դ.
 Սար. մարտուցեալ.

Եւ մի է ծնունդ ի մարգ մարմնախան, որով ի մահ ծնանի իսկ միւս այլն հոգեոր, որով ի յաւիտիւնական ի կեանն յաւիտենական ծնանի: Չայս վերստին ծնունդ մեզ խոհապէս Քրիստոս կեայ ի ժամանակին յայնմիկ, որով փորձելով զինքն ի սատանայէ յաղթեաց: Արդ մի- միայն միա փնէր փորձելոյն Տեառն մերոյ. այլ ի միտ առ զսատանայ յաղթեցեալ, զի սատանայ մի անգամ յաղթեալ Ադամայ, ի Քրիստոսէ երեքկին յաղթումն յաղթեցաւ: Չի բաւական լիեալ, զի սր մի անգամ կե- բակրոնք յաղթահարեաց զԱդամ, մի անգամ պահաւք յաղթի ի Քրիստոսէ. իսկ այժմ կրկին մանաւանդ երեք- կին յաղթեալ յաղթումն, զի որ միանգամ յաղթեաց, երիցս յաղթեացի: Եւ յաշտարակ տաճարին հանեալ զնա յետ պահոցն, խայթոցաւք ամբարտաւանութեանն փորձէր, զի որպէս թէ յաղթող լիեալ պահաւքն, նմին

առնոյ՝ յալթահարեալ, ի բաց եկաց ի Քրիստոսէ. և ապա հրեշտակք պաշտէին զՅիսուս: Եւ ոչ զՈրդին Աստուծոյ, ոտկ փորձեալ ասեմք ի սատանայէ, այլ մարմնովն յորում բնակեալ էր լրումն աստուածութեան. և եղև մարգ որ և ի մարգարեիցն Քրիստոս ասի և ի հրեշտակաց փրկիչ, որ ետ զինքն փրկանս փոխանակ բազմաց: Եւ զի փորձեցաւ ըստ նմանութեան մարգ- կան, և յաղթահարեաց զթշուաթին մեր, ետ մեզ յաղթու- թեան շնորհս, և է Որդի Աստուծոյ որ զնմութիւնս մեր միա- ցոյց ինքեան զծառայի կերպարանս. զի եր մարգ կտաարեալ առանց մեղաց, որ յաղթահարեալ զառաջին Ադամն՝ զյոն, ցուցիչն գամենայն՝ յամենայնի ցուցանէ մեզ զնմանապարհ նո- րազման, զի հայեցեալ յելս գնացից նորա նմանողք լերուք: Ար հրաւիրեաց զմեզ և կոչեաց յիւր արքայութիւն և ի փառսն, ծնեալն ի չորէ անժամանակն, դարձեալ ծնաւ ի կուսէ և միա-

Թ. Գ. Սար. շէր. ք. Ա. Գ. յաղթեաց. գ. Ն. Ազամ. դ. Գ. Սար- ամենայն.

յաղթութեամբն բարձրացի և ապա յաղթահարելով զհրեշտակացն սպասաւորութիւն խնդրեցէ. յաւգնականութիւն նմա հասանել կարծելով ցանկանիլն այլ զի տացի իւրայոց սանդժմանն զյաղթութիւնն: Զի երբէք ի մէջ իւրաքանչիւրոք պահաւք սգացի զինքն յաղթող սատանայի. մի երբէք բարձրացի արժանի իւր զաւրութեանն որպէս ճշմարտիւ յայսմ մասին հրաշակեցոյց, ոչ թէ ընքեան, այլ ամենեցուն որք հաւատամք նմա յաղթեալ: Այդ վտոն զի յետ յաղթման զսատանայ պահաւքն դարձեալ մատուցեալ առ նմին, և փորձելով պահաւք և գանձուց ցանկութեամբ գերագոյնիւքս այսոքիւք, դարձեալ զնա խթեր, սոյնպէս և բարձրութեան խայթոցն, քանզի երկաւքս այսոքիւք մանաւանդ մարդկան ազգ ասացաւ վերանիլ: Արպէս մինչ որ փառաւոր լեալ պահաւք ի սրբութիւն սկսցի սքանչանել, սկիզբն առնեն ամենայն թագաւորք և իշխանք

ցաւ և եղև մի Գրիստոս յաղթող յամենայնի. « որ զկուսութիւն նախապատուութեանց՝ և զամուսնութիւն ոչ արհամարեաց, այլ վերստին ծննդեամբ աւազանին և նորագման Լոգ. Լոյն Սրբոյ, վերաստեղծեալք՝ որդիս լուսոյ որդիս տուրքենի զի լուսաւորեալք՝ ընդդէմ կացցուք հնարից օտանայի: Բազազս այսորիկ փորձեցաւ. զի զյաղթութեան զմարան մեզ երեւցուցէ, որ հաւատով ընդդէմ կան. պահովք առ որովոյնամուրութեան բանիւ Աստուծոյ կերակրեալ: « որ յերկնից էջ, և մեզ կեանս շնորհեաց, և ոչ զքարինս՝ գծուարուսելիս զվնասակարան ըստ չարին խորհրդի: Եւ ոչ անափառութեամբ ի բարձրութենէ մարակոցաց՝ ի վայր անկանիլ, առ

ա. Ա. Գ. ամենայնի. ք. Դ. Սար. նորոգութեամբ. գ. Ա՛. Գ. Սար. վերաստեղծման. դ. Ա՛. լուսաւորեցեալք. ե. Դ. Սար. մա սքանչանչանութիւն. զ. Դ. Սար. կերակրել. է. Դ. Սար. ի մարդկայնոց:

զամենայն զպատիւ և զուրախութիւն նմա մատուցանեն. այնպէս և թէ ի պատիւ փառաւոր արանց ունկընդիր լինեալ և ցանկութիւն գանձուց անկցի, գերիվարել զժողովան, ոչ իւրք զայս կարացէ շահել. թէ ոչ յառաջ խանդար և անվայելով սղաքել զսա, յորժամ յուսա զգանձն առնուլ, և զորս գիտէ և ճանաչէ պիղծս լինեալ: Եւ անզգամութեամբ ի չարին Ֆնացութեամբ և անիրաւութեամբ ի յինքեան ունել զսատանայ, ոչ միայն չարիս, այլ և յանդիմանի այլ ի դիմահարէն զուղղիչ: Եւ անհարկելով երկիրպագէ և աղաչէ. իսկ վասն այսորիկ իսկապէսն մեր և Փրկիչն մեր Յիսուս Քրիստոս զպայծառ և զփառաւորայից յաղթութիւն և

ի յոյցս առաքինութեան զգովիչսն յափշտակելով կամեցեալ, և իսկոյն կործանել. ^ա այլ կալ մեալ ի բարձրութեան աշտարակին և անփորձ ի փորձողէն, ^բ Եւ դարձեալ մի մեծութեամբ և ընչասիրութեամբ ըմբռնեալ երկրպագեսցուք մամնայի. ^գ երկրպագութեան և իշխանի ^դ աշխարհիս, այլ իցէ ^ե յետտալ զՏակառակն բարւոյ, զի բանակք Տրեշտակացի որք զՔրիստոս պաշտէին յայնժամ և այժմ որպէս զՊրգի ^զ Աստուծոյ, և զինչ պահեսցեն ի չարէն, որպէս զերկիւղածս Աստուծոյ, ^է Այսպէս իսկապէս Քրիստոս Փրկիչն մեր, պայծառ և փառաւոր յաղթութեամբ պարտեաց զթշնամին ոչ Աստուածութեամբն միայն, այլ միաւորութեամբ անօրէնութեամբն. ^զ զի հայեցեալք ^ը յաղթողն ամենայն կարեաց և առաջնորդն կենաց Քրիստոս, որ ^թ զամենայն ուսոյց և կատարեաց, զօրա-

ա. Դ. Սար. եւ-գրծ. շնք. ք. Դ. Սար. կալ. գ. Ա մամնային մամնային. զ. Դ. եւ իշխանութեան Ե. Դ. Սար. ուլ եթէ. գ. Սար. որք. է. Սար. եւ զինչ Աստուծոյ շունի. ը. Բ. Դ. Սար. միաւորութեան անօրէնութիւնն. թ. Գ. Ա. զի հայեսցուք յաղթողն. ժ. Սար. Դ. զԵ.

յայն մասանց յաղթեաց, մատուցեալ սասանայի իր-
զաննա և նորմամբ բորբոքելով ի թշնամութիւնն ճշ-
մարտութեան խոստացեալ ևս զամենայն աշխարհապա-
թէ անկեալ երկրպագեցէ՛ իսկ նա՛ տապեալ։ Երթ-
յետս իմ սասանայ՝ քանզի գրեալ է Տեառն Աստու-
ծոյ քում երկիրպագես և զնա միայն պաշտեցես։

Ահաւասիկ զփորձութեան քեզ զամենայն զներք-
նադրուքն անացի։ Հաւատայ այժմ՝ ո՛վ Արրայեցի՛ զի
կարացես և ի ձեռն յաղթնդին և դու ի փորձութե-
նէն ազրել։ Ե ընդ մեք ամենայն յաղթութեան իսկա-
պիսին մերոյ ուրախանալ Քրիստոսի։

Եւ ի գովս նորա յարուցեալ ամենայն կողմանքն
Թագաւորաւն Հանգերձ անձանձրոյթ մեծամեծ բարա-
ւով։ Եւ լիեալ լուութիւն՝ Առ[չ]իւ մեծ ձայնիւ ասէ.
յիւրայոց զամենայ՝ ՝ ինչ ցուցանել խոստացեալ։ մեզ
ի մերայոց զմեզ յաղթահարել։

Սիդրեսարոս ասէ. յիշեա աւգոստոս և փառաւորեալ

ա. Բն. սեփական գրեանց զամենայն Սիդրեսարոս

ցեալ նովաւ կարացուք յաղթել խորեութեան շարին. Արգ՝
եթէ հաւատայք ապրեցիք ՝ ի փորձանաց յաղթութեամբն
Քրիստոսի. ապա թէ ոչ մեք հաւատարիմ մնամք երկրպագե-
լով և պաշտելով զմի՞ Աստուածութիւն Հոր և Արգւոյ և Հագ-
ւոյն Սրբոյ, այժմ և հանապազ։

Ձայս լուեալ բազմութեանն, օրհնեցին զԱստուած և
գովեցին ՝ զՏայրպեանն։

Ասէ Թագաւորն Կոստանդիանոս. արգ զի՛նչ ունիք ի մա-
տել։ Երբայեցիք, Յորնազ ՝ Փարիսեցի՛ ասէ. յազագս փոյ
ձութեան սասանայի լուար զյաղթութիւն Քրիստոսի։

ա. Դ. Սար. ապրիլ. բ. Դ. Սար. մի. գ. Դ. Սար. գով
դ. Դ. Սար. Յուլիան. ե. Դ. Փարիսեցիք.

իշխանքն, թէ զամենայն պատմութիւն տէրունեան ծննդեանն, այլ և զփորձանն և զյարչարմանն ի ձերայոց զրոյց արարի. բայց այս ինձ ի ձէնջ ընդգիմադրեցաւ ասելով, թէ պարտ էր ինձ ըստ բանի զամենայն զսուրբ գիրս յայտնել, թէ յաղագս Քրիստոսի այս յառաջասացք լինալ են:

Կոստանտինոս աւգոստոս ասէ: Առ[և]լ. այն յիշատակ լինալ որ յառաջ քան զայս ըստ կարգի ասացան. յետ զայս զմեր ջանումն ի փութացուցանել, վասն որոյ թէ ազիտութեամբ արարի զայդ թողութիւն լիցի. ապա թէ չարահաւանութեամբ պահեսցի: ուստի արդար լինել դատիմք լուել դմա, քանզի լուել դմա անմտութիւն իւր հրամայէ:

Յուրաղ Փարիոնցի ասէ. յաղագս միայն փորձանն

վասն մարդկան՝ յարմարեաց երևութիցս: Եւ զի՞նչ բան յազգս մտանութեանն, վասն ունելոյն և կողելոյն, և ծաղանցն և այգանութեան և շորչարանցն, և թքանելոյն և ազտակացն, և խաշելութեան և ճաշակման լեղւոյն, և մահուանն, և խոցման զինուորին և թաղմանն:

Սեզրեսարոս ասէ. զայս ամենայն կիրս կրեաց Քրիստոս որպէս և մարգարէքն ասացին, և ես նախ յուշ արարի: Եւ և՛թե դարձեալ խնդրես զբանն ըստ փրկական մերոյ խորհրդանութեան, ասացից որքան մեզ հասանելի է անհասանելոյն խորհուրդ: Վասն որոյ զայս ամենայն կիրս կրեաց ոչ բնութեամբ, աստուածութեանն, և այլ միաւորութեամբ անօրհնութեանն կամուրթագետ, և ոչ ահամա: Զի զտուեալն ի գրքոյ

ա. Դ. Սար. ամենեցունց յարմարեաց երևութից. ք. Դ. Սար. սպանելոյն. ց. Սար. եւ ապառկացն լիզոյն շք. զ. Ա՛. Դ. Դ. Սար. թուութիւն. Ե. Ա. Ն. թուութիւն աստուածութեանն. զ. Դ. Սար. զի զասեալն ի սուրբ կուսէն.

Աղղբեսարոս պատասխանի տուեալ: Կքանչանամ: ընդ ձեր իմաստութիւնդ որպէս թէ յաղթողի ամենայն կողմանցս զյաղթութիւն զմա շնորհել. քանզի մեծ մեր ընդդիմադրութիւն դեռ մնա զմա: Զի ասեմք թէ պարտ է զմա բովանդակել առ մեզ յաղագո վաճառուն աշակերտին: վասն պսակին ի փշոց: վասն խաչին բեւեռմանն: յաղագս թաղմանն և ս և վասն մահուանն:

Աղղբեսարոս ասէ. յիշել պարտ էր: ով Աբրայեցի ասել ինձ զօրդին Աստուծոյ. քանզի բնութեամբ ընդ չարչարանաւք անկանել ամենեին գլխատել: այլ զմիաւորեալն ընդ նմա մարդ հաճութեամբ անշփոթելի: զառեալն ի սուրբ կուսէն Մարիամայ: զոր խոստացաւ Աստուած Արրահամու ասելով. ի սերմանէ քումմէ աւրհնեսցին ամենայն ազգք. և Ռաւթի սոյնպէս ասելով.

Կուսէն Մարիամայ զծառայի կերպարանս Որդին Աստուծոյ միացոյց իւր մարդ ճշմարտպէս: որ բնութեամբն էր Աստուածմանեալ և վաճառեալ ըստ մարգարեութեան կամաւ: զի զաշխարհ՝ ազատեսցէ ի բանսարկուն ծառայութենէ. որպէս Փրկիչ ըմբռնեցաւ և կապեցաւ և զմեզացն՝ ելոյժ զգառապստութիւն: յոր՝ ըմբռնեալն էաք ի շարեն. և ծածաղանաց և այգանութեան համբերեալ երկայնամտութեամբ: զի զիմս լուծցէ ըզպարտս. որով ձաղեալ և այգանեալ ի բանսարկուէն: Գ ել ի գլորախանէ և ի կենացն խաղալիք եղեալ գիւացն: անկաւ զոր դարձեալ՝ նորոգէ գթած՝ Յէրն. և թքովն և ապտակովն զթուք ամօթոյ յանցանացն: որով յանդիմանեալ եղև՝ զերծուցցէ նա և ի պատուհասէ ապտակացն. որ ըստ օրինացն

ա. Սար. Դ. Գ. զաշխարհս. բ. Սար. մեղացն. գ. Ն. որք ըմբռնեալք էաք. Բ. որ ըմբռնեալք ի շարեն. դ. Սար. Դ. շէք. Ե. Դ. Սար. զարդարեալ նորոգէ. զ. Ա՝ գթածին.

ի պաշտոյ որովայնէ քունմէ եղիցի յաթառ քո: զոս փոր-
 ձեւ ասեմք: Եւ կրեալ չարչարանս: այսինքն է փորձելն:
 զի զփորձիչն սատանայ յողթել գերեվարեացէ ի չար-
 չարել. զի զամենայն չարչարեալսն հնազանդեացէ. մե-
 աեալ զի զկայունն մահու քակեացէ: Թ

Յուբաղ Թ ասէ. ապա երկն էն որդիք Աստուծոյ
 մի ի կուսէն ծնեալ և միւսն զոր Ամենակալն ծնաւ:

ա. Ն. Բ. Ս. որպէս զի Կամառու օրինակի զիմաց յունարէն ըն-
 գիտ օնննայ, վերջինք մի մեծ Կատուած Կանել զօր է իւր էջ 64-65 մէջ:
 Բ. Տես Բ. Ս. էջ 65-66:

պատժեալ Թ վասն զանազան յանցանացի իւրով պատուհասիւն
 Քրիստոս լուծցէ. և չարչարանօք խաչին՝ զնեացէ զհաւատա-
 ցեալո: և հաշտեցուցէ զչար ընդ արարածս իւր: որք կայ-
 ցեն ի կոչումն ընծայութեան. Եւ ճաշակմամբ լեղոյն՝ քոյց-
 բացուցէ զճաշակ գառնութեան մեղացն: գիտութեան բարւոյ
 և շարի. Մեաւ ըստ բնութեան մարդկան՝ այլ մեռոյց զմահ
 և ելոյծ զբռնութիւն մահու կամաւոր մահուամբ իւրով: որ-
 պէս Աստուած հզոր. խոցեցաւ ի զինուորէն. և արիւն և ջուր
 ի կողիցն հեղեալ. արեամբ և ջրով վերստին զմեզ նորոգեաց
 յորգեգրութեան շնորհ. Գ թաղեցաւ ի գերեզմանին. և զապա-
 կանութիւն խափանեաց. և զգոփոս աւերեաց. որպէս Տէր կա-
 բող յարեաւ ի մեռելոց և յարոյց ընդ իւր զԱգամ. զան-
 կեալն պատրանաց և զբազումս ի սրբոց. Համբարձաւ յեր-
 կինս և նստաւ ընդ յաջմէն Հօր. զի զմեզ ժողովեացէ յոր-
 գեգրութիւն երկնաւոր Հօր. Գ եկեացէ գարձեալ գատել զկեն-
 գանիս և զմեռեալս ի յայանութեան իւրում և արքայութեան:
 որպէս գիրք ասեն. և մեք յայսմ յուսոյ սպասեմք:

Յարնաղ է ասէ. երկուք. ուրեմն որդիք մինն Աստուծոյ:

ա. Ա. Գ. պատժեաց Բ. Գ. Դ. Սար. յանցանացն. գ. Դ. Սար.
 փայտիւն գիտութեան. դ. Դ. Սար. յորգեգրութիւն շնորհաց. ե. Ա. Գ.
 Դ. Սար. աջմէ. գ. Գ. չօրն. է. Սար. Յորաղ:

Միդրեսարոս ասէ. Մի է որդի Քրիստոս, զի որպէս է Ճշմարիտ որդի Աստուծոյ աներեւելի, նոյնպէս է որդի մարդոց երեւելի կատարեալ. է Աստուած կատարեալ անփոփոխելի. եզև մարդ, զի ծնեալ փրկութիւն կատարեալ մարդկան տացէ:

Յուրազ ասէ. և զիա՞րդ ընտանի է կրել մարդոցն որ առաւն: ուրոյն յառողէն զնա:

Միդրեսարոս ասէ. ապացուցի ինձ պարտ է հաւանել զի զիասացես ի սոցինց երկուց միացելոց բնութեանց. մինն անկանի ընդ թշնամանաւք, իսկ միւսն ոչ ընդունի:

Յուրազ ասէ. ոչինչ գրաւք վասն այդորիկ կարես զիս հաւանեցուցանել:

Ծնեալ և միւսն ի կուսէն. Սեղրեսարոս ասէ. մի է Քրիստոս որդի Աստուծոյ, միաւորեալ ի կուսէն ըստ անօրէնութեան, որպէս հօգի և մարմին. աներեւելին ընդ երեւելոյն, զի զկատարեալ փրկութիւն առցէ:

Յորնազ ասէ. և զիա՞րդ ընտանի ի կիրս մարդոցն յառողէն առողն:

Սեղրեսարոս ասէ. հաւատայ, կարելի է. որպէս ի կուսէն ծնեալ և ոչ ապականեալ, զի հոգևոր էր ծնունդն, զի ծանոցես յերկուց միացելոց Աստուծոյ և մարդոյ, ըստ անօրէնութեան Ճշմարտեալ ցուցանէ զկիրս կամաւորապէս, և ըզներգործութեան Աստուծոյ զքանչելիս որպէս սասցանեն՝ ծնդ գիրք. զի առ ի մարդկանէ այս անճարինք, որք ոչ հաւատան Աստուծոյ, այլ առ ի Աստուծոյ հնարաւորքն, որ հաւատան, զի Աստուած միայն է որ առնէ զքանչելիս: (Եւ արգ՝ թողեալ

1 Այս սկիզբ հաստատուող միջոցն է՛ 453 ըստ 4. Սարգ. Գրգորոս Լուսաւորչի վարդապետութիւնէն համառօտ եւ ազատ յառաջարկութիւնքն:

Աղբընտարոս ասէ. Աբրայական իմաստիւք յազազս այդորիկ վեալով տուցեր զայդ. քանզի յառաջ քան յինէն թնչ լսեր նախ հաստատեցեր չկարել ինչ հաւանեցուցանել զքեզ վասն որոյ ասեմ:

Յուբաղ ասէ. Անհնարին է հաւանեցուցանել զիս մարդկային իմաստիւք. ի միտմ երկուս գոլ ինչս: և զմինն ներքոյ ունել, իսկ զմինն խաչեալ, և միայն ի սոցանէ կրել զթշնամանս:

Աղբընտարոս ասէ. արդ թէ զայդ ինչ և է մարդկային ցուցիւք կարացեմ ցուցանել, խոստովանիս առաջի իշխանացս յաղթել:

Կոստանտինոս առ. գոստոս ասէ. յակամայից և կրփանաւք դատապարտեցի համարանիլ՝ ցուցանելով քո երկուս բնութիւնս միացեալս ի նմինն. զմինն չարչարեալ, իսկ միւսն ազատ ի շարչարանացն լիեալ:

Աղբընտարոս ասէ. զի առհասեալ թագաւորական ծիրանիտք առ ի ցոյց կալայց. ասր էր սա, խառնեալ ընդ արիւն խնձուղի, գոյն ծիրանի ետ նմա: Արդ յորժամ փողիւրն մասամբքն և մանիւր լիեալ առ էջ, ո՞ր արգելք զըջուսն նկրեաց, թագաւորականին արժանի էր ներին, թէ յառաջ քան լինել նմա ծիրանի միայն գոլով ասր. ոչ թէ թագաւորականի արժանաւորեաց զարդ, այլ սա որ և ծնանիլն սմա նուառտ ասր քոյր: Զայդ այդպէս ունելով, հարկաւոր է նմանեցուցանել ասրն, զմարդն, և ծիրանւոյ գոյնոյն զԱստուածն բուն, որպէս միացեալ ի մատնիլն, նոյնպէս և միացեալ էր ի խաչին. այլ շարչարանս ամենեին ոչ կրեաց:

Իսկ թագաւորին կոստանտինոսի և ամենեցուն ի միասին աղաղակելով, և ասելով ճշմարտին գոլ ցուցեր, թարա Փարիսեցի ասէ. էին զառ ի բաւական այդ

ասացած. քանզի ի նմինն և կարի ի նմին և մանի ասին: Իսկ ընդդիմաբաներով ամենեցուն և ասելով այգպէս գորբայց ասին միայն ընդ շարչարանաւք ի կարի ներքանկել, և ոչ գունւոյն:

Դարձեալ յաւելեալ Աղղբեսարոս. արդ աղաչեմ զձեզ: սրդեակք իմ անձկայիք, տուք ինձ լրութիւն. քանզի ներգործագոյն ևս ցոյց և ասեմ զոր ով ոչ կարէ Արայեցիդ անցանել: Եւ յաւելեալ ասէ. լուր Թարա. կարող է ծառ ունելով յինքեան զճառագայթս արեգական հատանել:

Թարա ասէ. հնար է:

Աղղբեսարոս ասէ. իսկ ի հատանել նմա ոչ տեսանել թէ վերն հատանողին, և կաթոյ ճառագայթն յառաջ ընդունի, նախ քան զփայտին ընդունել այլ փայլակն անդ և եթ գոլով, ոչ հատանել ոչ կարել կարէ: Սոյնպէս և աստուածութիւն, ոչ աւրոյնել կարիւր և ոչ հատանել. իսկ այս անկաւ ընդ շարչարանաւք որպէս փայտն, որ և կապել կարիւր և ունել: Եւ զայս ցոյցս ասացից, ով Արայեցի, որպէս մահկանացու մարդ և անկանացու գոլով իմ, նուաստք ի նուաստէ ասացան անհաս իմն մտածումն: Իսկ վասն անաւրէնութեան ի հաւատարմանց յայտնել պարտ է. զի ոչ թէ ամենեւին հասու լիեալ զայս ասացի. քանզի ոչ կարէ շինել ի բնութիւն յանշինելի և յանհասանելի էութիւնն յայն հասանել:

Քանզի յաղագս այգորիկ արժանաւորեաց առնուլ մարմին ի մերմէ տկարութենէս. զի զմեզ հաղորդս կատարագործեսցէ աստուածային բնութեանն և միաւորեսցէ յինքեան զմեր բնութիւնս: Միաւորութիւն ասի անշփոթելի և անայդայդելի և զոր գիտէ ինքն իսկ միայն:

Յայնժամ ամենայն հրապարակն և կողմանցն Արայեցւոցն գովելով զնա աղաղակէին. իսկ խորհրդով

զհակառակն ձեր, ո՛վ վարդապետք Երրայեցւոց, իմացարուք զասացեալս ի մարգարէիցն, որ պատմեցաւ՝ ի լսելիս ձեր, Եւբիւրս՝ առ այսոսիկ է ասել՝ որ վասն Քրիստոսի Փրկչին մերոյ ասացան ի յօրինացն օրինակք, և վկայութիւնք ի մարգարէիցն. եթէ կամիք ուսանել ի նոցանէ, թէպէտ և ժամուս ի ձանձրութենէ լսողացս աւարտեսցուք զբանս ի նոյն ինքն ի Հայր և յՈրդի և ի Հոգին Սուրբ, ի մի Աստուածութիւն, Զի ես եմ, ասէ, Աստուած Արրահամու և Աստուած Եսահակայ և Աստուած Յակոբայ, ասացեալ է. այս է իմ անուն՝ և յիշատակ ազգաց յազգս, Զի թէպէտ և թուով զանազանի և, առ առանձնաւորութիւնսն՝ որպէս զՀայր և զՈրդի և զՍուրբ Հոգին, ի բնութենէն ոչ հատանի. Երրորդութիւն կատարեալ, և մի աստուածութիւն փառաւորի, և ոգի երեսաց մերոց Տէր Քրիստոս, որք ընդ հովանեաւ նորա կացցուք, Թէպէտ խորհեցայք դուք յապականել՝ և ի կորուսանել ըստ Երեմիայի մարգարէութեան, և ըստ Եսայեայ խորհեցայք խորհուրդ չար, և ոչ նովաւ, և դաշինս կոեցէք, և ոչ նորա հոգւով, այլ մեք յոր է հաւատացաք և խոստովանիմք ի Հայր Ամենակալ և յՈրդի Միածին և ի Հոգին Սուրբ. յերես կատարեալ պատկերս, և ի մի աստուածութիւն և ի զօրութիւն և ի փառս, Եւ զի վասն մարմնանալոյն Է Քրիստոսի տարակուսին միտք ի խնդիր, զիւրդ կամ զի՞նչ օրինակաւ միաւորի ընդ Երրորդութեան ի փառաբանութիւն Քրիստոսի, անհնարինքն ի մարգարէնէ. հնարաւորք են Աստուծոյ, Ժ Զի առաքեալ ի Հօրէ վասն մերոյ

ա. Սար Դ. որ պատմեցան. բ. Ա՛ բանս բիւրս. Սար Դ. եւ բանս. գ. առ այսոսիկ է ասացեալ զ. Սար այս իմ անունն է. Սար. եւ առ անձնաւորութիւնս զ. Ն. Դ. ապականել է. Դ. Սար. որ զ. Բ. մարմնոյն Թ. Դ. ընդ երրորդութիւն փառաբանութիւն Ժ. Սար. Դ. յլստուծոյ:

Թագաւորին կառարուքն գնել ջանմանն:

Միգրեսարոս ասէ. Միլէոն և Զամբրիս միայն մեացին, արդ եթէ առ սոցա ուրախացուք, զգիմարանել զոր կամին իշխանութիւն ինչ համարիցիս ունել մեզ վայրախորհել զդոսա: Առ այսօսիկ Միլէոն պատասխանեաց. բարեաւք առնես զարդարութեամբ գոլով քեզ զիմարութիւնդ յառաջելով վասն այսորիկ թէ յաղագս ձերոյ Քրիստոսին մեր մարգարէին մալգարէացան զպատճառս. զայդչափ զթշնամանս, զայդչափ կատականաց, զայդչափ չարչարման և զմահուան. յայտնեա զի սա լինել խրատեցաւն Քրիստոս, և մեք ձեւք հանդերձ խոստովանիմք: Միգրեսարոս ասէ. արգար զիտութիւն արթուն լսողաց պիտոյանի. ուստի կամիմ ձեզ, որդեակք իմ սիրելիք և պատուականագոյնք, ամենայն

փրկութեան. և առ մարմին ի կուսէն, և նկարեացն տպաւորեաց, և խառնեաց զկերպարան ծառային յորովայնի կուսին ընդ աստուածութեան. Եւ վասն այսորիկ Աստուածածին զսուրբ կոյսն խոստովանիմք, և զծնեալն ի կուսէն Քէր և օծեալ Աստուած ճշմարիտ և ոչ զկարծիս ունելոյ, Զի զքեզ Աստուած, Աստուած քո առաւել քոն զընկերս քո, ասէ մարգարէն. զի զամենայն կիրս կրեաց զմարգկան կամաւորութեամբ բաց ի մեզաց. զի մի համարեսցի այլ ազգ և առաջք հարեանցի ինչ տեսանել զանտեսութիւն, որ վասն մերոյ փրկութեան անօրինեաց որպէս և ինքն գիտէ. Զի ոչ ամենայն ներգործութիւն Քրիստոսի է հասանելի և ոչ հրեշտակաց է իմանալի, Թող թէ մարմնաւորաց. սր և ոչ մեր զծնունդս մեր գիտեմք ճառել, և ոչ զհազույ առ մարմին զմիաւորութիւն.

ա. Ա շառ ք. Գ. Սար. զանօրէնութիւն ց. Սար. Դ. զմեր ծնունդն կարեւնց Սառել. Ա՛ զմեզ ծնունդս գիտեմք.

զգաստութեամբ ունկնդիր լինել: զի ոչ թէ դոցա դա-
դարկամիտ բովանդակութիւն արասցեմ: այդ զյաղթու-
թիւն ամենայն մարդկան փրկութեան վասն խաւտեցայց:
Եւ զիսկզբանէ յաւիտենից, յորմէ մարդն ի գրախտէն
փափկութեան արտաքս անկաւ: և ի լալման ձորն՝ ցա-
ւաք և մահուամբ արտաքսեցաւ: ի ներքոյ ամենայն
մարդկութեան Արրահամ սուրբ և հաւատարիմ գտեալ,
արդ աւետեաց յԱստուծոյ արժանաւորեցաւ. առ ի
սերմանէ քումնէ աւրհնեսցին ամենայն ազգք, յորժամ
բաժանեաց բարձրեալն զազգս, զոր սերմանեաց որդիս
Ադամայ, և սահմանս ըստ թուոյ հրեշտակաց Աստու-
ծոյ, և ծնաւ մասն Տեառն ժողովուրդ իւր Յակովբ:
վիճակ ժառանգութեան իւրոյ Ուրայեզ:

Եւ յաւելեալ Սիլէսն ասէ. այդպէս է:

Թող թէ զայլսն ճառել: " Զի և մարգարէն Ամբակում գրան-
չացեալ ընդ Քրիստոսի անօրէնութիւնն և ասէ. Յեր զլուր քո
լուայ և երկեայ, նայեցա ի գործս քո և զարմացայ: յոր-
ժամ ի մերձենալ ամացն յոյանեսցես ի հասանել ժամանակին
երևեսցիս: Դձաւ: այլ ի կուտ և ի Լոգոյն Սրբոյ. ի մերի
եզաւ մարմնացեալ, և խանձարբք պատեալ. այլ ի հրեշտա-
կաց և ի բացօգնա հովուաց փառաւորեցաւ. որպէս զԱստուած
և զհովիւ հովուաց հօտից բանաւոր ոչխարաց: Եւ ի մոզուցն
երկրպագեալ առաջնորդութեամբ ասեցրն՝ ընծայի՛ք՝ սկսով
և ֆիզրիով և զմեով, որպէս Թագաւոր և Աստուած: և մեռեալ
վասն մեր, և քառասորեայ եկեալ ի ասմարն ըստ օրինացն,
ի սրբութիւն սրբութեանցն եր: Յեր և լոյս հեթանոսաց և
փառք Խորայեղին Աստուծոյ. և արձակէ զկապեալս ի մեղաց.
և գարձեալ ի ասմարն յեա երկօտասան ամաց զարմացուցա-

ա. Սար. Եւ ոչ զնոցայ ճառել չիք. բ. Ա՛ զարմարեցայ գ. Սար.
Գ. աստեղն դ. Գ. ըստ օրինաց.

Միզրեստրոս ասէ. վասն զի ասես թէ Աբրահամ վասն հաւատոց արժանեաց ծնաւ զԻսահակ, իսկ Իսահակ ծնաւ զՅակոբ. արդ երեքս այս այնպէս հաւատարմութեամբ Աստուծոյ հաճոյացան, եւ այնպէս անբանաւս գտան, որպէս զի ամենակայն Աստուծոյ արժանաբար սիրով կամեցեալ զիւր անունն ի սոսին անուանեալ ասելով. Ես եմ Աստուած Աբրահամու, և Աստուած Իսահակայ, և Աստուած Յակոբայ, զայս ինչ անուն յաւիտենական ազգէ յազգ: Իսկ վերաբուսան պատճառք զորս այժմ հեռի պիտենա ասել. որպէս զի որդեացն Աբրահամու հանել յԵգիպտոս, և զոչ նոցա ընդ թագաւորութեամբն փարաւոզնի Այլ յիշեալ զիւրայոցն աւետեացն, եհան զնոսա անտի հզաւր ձեռամբ իւրով, և բարձր բազկաւ իւրով. այսպէս որպէս զի աաչ նմա ցամաք ոտիւք ընդ մէջ անցանել կարմիր ծովուն, և զփարաւոզն տեսանելով նորա և ամենայն զաւրու նորա ծովուն արեաց մատնել: Եւ յեա այգոցիկ եա նոցա աւրէնս ի ձեռն Մովսէսի զոհից, այսինքն է զուարկաւք, և ցլաւք և ոչխարաւք և ուլաւք և արոջաւք և տատրակաւք և աղաւնեաւք, այլ ամենայն և որ ինչ սոցին նման է: Ստտանայ շրջափոխեալ իւրայոց կոտցն յաւրինեաց, ուստի հարկ եղև ծնանիլ ի կուսէ, որում

նէր զվարդապետան որք տային գիրսս " Եսայեայ " ի վկայութիւն զնորի: Ծեռան ի վերայ նորա ընթեռնուլ, և որ ի կարգին է խորհուրդածութիւն որ ի մարգարէէն առ ի Գրիտոս: Եւ դարձեալ երեսուն ամեայ գայ ի մկրտութիւն, որ հնոյն և և նորոյս: Էր միջնորդ զՅովհաննէս ասեմ, զարգի ամիջն, որ

ա. Բ. զերջս Դ. Սար. զգերս Եսայեայ ք. Դ. Սար. զի Գգթ
գ Դ. եւ նորոյն էր.

վասն այսորիկ Գառն անարատ կոչել. քանզի պարտ
գալ նմա վասն աշխարհի մեղաց զենանիլ: Արդ՝ ծնաւ
սա ի կուսէ, զի մեք վերստին ծնցուք յորովայնէ կուսի
եկեղեցոյ, փորձեցաւ՝ զի մեք փորձեցուք. կապեցաւ՝
զի զմեզ ի կապանաց անիծիցն բացարձակեցէ. այսպա-
նեցաւ՝ զի զմեզ յայսպանութենէ դիւացն փրկեցէ,
վաճառեցաւ՝ զի զմեզ զնեցէ. տառապեցայց զինքն՝ զի
զմեզ բարձրացուցէ. ըմբռնեցաւ ի մարդկանէ՝ զի զմեզ
ի զիւաց գերութենէ ազատեցուցէ. մերկացաւ՝ զի
զմերկութիւն առաջին մարդոյն որով մահ եմուտ ըզ-
գեցուցէ. փշաւք պսակեցաւ՝ զի զփուշս և զտատակո
զանիծիցն խանգարեցէ. դեղիաւ կերակրեցաւ՝ զի զմեզ
յերկիրն որ բերէ զկաթն և զմեղր մտուցէ. վերջոյ
ի բարձրաւանդակի խաչին պատարագեցաւ՝ զի զամենայն
աշխարհի զմեղս ջնջեցէ: Աստանաւր սատանայի ամե-
նայն մեքենայաւորութիւնք խափանեցաւ. զուարակ փո-
խանակ զուարակի, և խոյ փոխանակ խոյի համեմատեալ:

մկրտեաց՝ զՔրիստոս, և վկայեալ թէ՛ Սաբէ Արգի Ատու-
ծոյ և Գառն անարատ, որ բառնայ զմեղս աշխարհի, որն ի վե-
րուսա վկայեալ ի Հօրե և ի Հօգւոյն Սրբոյ, և պահեալ և
փորձեալ ի սատանայե յազթահարեալ ի բաց կալ, և հրեշ-
տակք պաշտէին՝ զնա, որպէս և յառաջագոյն՝ ասացաք: Յեա
այսորիկ սկիզբն առնէ նշանաց՝ զջուրն՝ ի գինի փոխեալ, և
զաշակերտսն կոչէ ի քարոզութիւն Աւետարանին, և զգեա հա-
լածէր, որք ազգակէրն. մի ասնջեր յառաջ քան զժամանակն.
զհիւանդս բժշկէր, զբորոսս սրբեր, զկազս՝ գնացուցանէր:

ա. Ա՛ Դ. Սար. մկրտեաց ք. Դ. Սար. եթէ զա է. գ. Սար Դ-
եւ յազթեալ ի բացեկար: զ. Դ. տեպէ զնա. ե. Դ. յառաջն, զ. Դ.
Սար. Յայնժամ նշանաց սկիզբն արարեալ զՋուրն է. Ա, զփամբսն Ա՛
Գ. զկազսն.

Պատան անարատ գրանել ոչ կարաց, մեռաւ՝ զի զմա-
հաւ Թագաւորութիւն գերելարեացէ. Թագեցաւ՝ զի
զգերեգմանս օրոց աւրհնեացէ. յարեաւ՝ զի մեռելոց
կեանս տացէ. ել յերկինս՝ զի մարդոց ոչ զոր կարցան
դրախտ միայն դարձաւորեացէ, այդ և զերկից գրունս
բացցէ. քակ նստաւ ընդ աջակէ հաւր՝ զի ի պաղատանս
հաւատարմաց հարեցիս եկեացէ դատել զկենդանիս և
զմեռելիս զի հասուացէ յիւրաքանչիւր շատ գործիս
խոր: Այս է՝ հաւատոս մեր զոր ունիմք և քարոզեմք:

I Յես 2. Բ. Ս. 62 70.

զհամերս ի քան դարձուցաներ. և խից ըսել տայր զկտրս
չաւտուարեր. զանգամալարնս առաջացուցաներ և զամենախ-
տախտաժես. եւ ընոր մարգարէին բանն. " Ինչ նա զիւան-
դութիւնս մեր երարձ. և զմեռելս յարուցաներ. և զաղքատս
աւետարաներ. և զամենայն արգարութիւնս ընոր և ուսուցա-
նէր բազում մասամբք և բազում առակոք՝ զմուտս արքայու-
թեան երկնից. Զի որ ունի զհաւատս. և լսէ աւետարանիս
կեցցի. որն զ'Լագար՝ շորեքորեա մտեալ յարուցանէ ի գե-
րեզմանն. և գարնեալ գոյ, յերուսաղէմս զի ի բերան յման
կանդն հաստատեացի օրհնութիւն ի յարձունս Աստուծոց՝ և
անպէնութեան օրդի Դաւթի վկայի. և մտանի և ոչ ելանէ
չոտս սագմտեթգութեան ի կամաւօր շարչարանացն. զի հաշտե-
ցուացէ զնոր իւրով շարչարանոց ընդ մոգ. և բեկեակցէ ըզ-
մեզս մեզ ընդ խաչափոյցիս. և մահուամբ՝ զիջեանութիւն
ժահաւ Խաչափոյցէ. և երեքորեա յարուցեալ. և ստոք համ
բարձեալ և նստեալ ընդ յաջակէ Լոգ ի կեանս. և յարութիւն
մեզ պարգևեաց և աւետարանեաց խաղաղութիւն հեռաւոր:

ա. Բ. զմարգարէին գրանն ք. Դ. Սար. օրհնակոց. գ. Բ. զ'
զարտ. Դ. Դ. Սար. զի ի բերանոց մտեակաց հաստատէր օրհնութի
Աստուծոց. Ե. Բ. մահուան:

արգթեան հաւան ինչ թուեցին քեզ, ով Արարչեցի
ասացեալքդ. հայրցիր:

Սեւէոն աւէ. խոստովանիս զբովանգակ ինձ յա-
ղագս ամենայնի լինել. քանզի առաջին ըս բան և վեր-

և մերձաւորաց. Եւ զՅուրբ Հոգին առաքեաց ի միթարել՝
զառաքեալուն հրեղէն լեզուօք առ բանն ընտրութեան ազգաց
աղգաց յորս առաքելութիւն էր. Եւ զի այսպէս պարտ էր
չարշարել Քրիստոսի ըստ օրինաց և ժարգարեից, և մեռանել և
յերթօրօք առաւ յառնել. և մտանել ի փառս իւր, և քարոզել
յանուն նորս ապաշխարութիւն, և թողութիւն մեղաց, ի ձեռն
պղկերտացն, և նշանօք և արուեստիք և զօրութեամբ յայտ
արարեալ յամենայն ազգս ազգեցութեամբ, և Հոգւոյն Սրբոյ՝
երևեալ. զի քարոզեցի Աւետարանն արքայութեան ընդ ան-
նեսեան. 9 և ապա եկեացէ կատարած. Յոր դարձեալ գոյ ի գա-
տառտան զաքել զազգս՝ որ 9 հաւատացն յԱստուած, և գոր-
ծեցին զարդարութիւն, ժառանգորդս իւր առնէ. և յարքայու-
թիւն իւր մուծանէ. իսկ որ Եւրացան զամենասուրբ զՅրբոր-
դութիւնն, և գործիցն զանօրէնութիւն, 9 մացն ի պատիժս՝
երթիցն արգարքն ի կեանս յաւիտենից, Է և մեղաւորքն ի
տանջանս յաւիտենից). Այս է խոստովանութիւնս Է մերոյ
հաստատութիւն հայտարար (և յորս ի Քրիստոս Յիսուս ի Յէր
մեր. ընդ որում Էօր միանգամայն և Հոգւոյն Սրբոյ փառք
այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից):

Իւ ասացեալ բազմութեան զամէնն:

Ասէ թագաւորն. արգ. ամենայն ինչ կատարեցաւ ի փա-
ռքս Աստուծոյ բան հաւատոյ:

Ա Դ Սար ևւ մերթապիաց զառաքեալս. ք. Բ. Էդգոթն Աստու-
ծոյ. ց. Գ. յամենայնս. Դ. Սար. ամենայնս. Է. Ա՛ որք. Ը. Դ. Սար-
զանկրաւութիւն. Է. Դ. Սար. ի կեանս յաւիտենական. Ը. Դ. Սար-
Այս խոստովանութեան.

ջին և միջին, այդպէս ճշմարտութեամբ համարանին, որպէս զի պարտ լինել մեզ շատ յառաջ քան զայս հաւատալ Քրիստոսի, այլ ոչ աւտար ինչ առնէ, առ ի գործել մեր անհաւատարմութիւն, որ յամենայն ժամ իւրայոցն փրկութեան զամենայն ինչ մենքենաւորէ:» Յայնժամ երկստասանիցն փչել ի նա: Բ

Ջամբրիս ասէ. թէ մարդկային մտածութեամբ և ցուցիւք Սիզբեստրոս ձեռնհասի. արդ՝ պարտ է մեզ թողուլ զհայրական աւրէնն, և երթալ զհետ մարգոյ մոզի, զոր հարքն մեր համարանեալ դատապարտեցին: Այլ լուր ինձ, աէր իմ թագաւոր: Հրամայէ ածել ցուլ զի ցուցից առաջի դորա այս աւր զաւրութիւն զանուն Աստուծոյ: Չի ոչ կամիմ ես բանիւ վիճարանել ընդ նմա, այլ արդեամբ. և սկսեալ նոցա խնդրել ցուլ վայրենի: Իրինիոս սմն ի թագաւորազանցն ասէ

ա. Բն. շկայ. «Սնկն ասէ . . . մնդնուարէ:»

բ. Բն. փչեալ ի գէնն նորա ասէ (պարտութեամբ ասէ)

ԳԼ. ԺԳ.

Թէ որպէս Կամայէ թագաւորն առ ի նշանացոյց լինել քրիստոնէից եւ չրէից. Յսն սպանաննն ի չրէից եւ սրբոյ Սեզբեստրոսի կենդանացուցաննն զցուլն, հեղինէն բարեկարգութիւնցն:

Արգ՝ լիցի նշանաց ցոյցք երկարանչիւրոց. Յայնժամ Ջամբրեհ մոգ ասէ. ըստ կարծեաց յաղթահարեալ ցուցան «մեռասան վարդապետք չրէից ի Սեզբեստրոսե ճարտարարանութենէ. այլ ես ոչ բանիւ ընդգիմահարիմ, այլ գործով յանգիման առնեմ զանուն Աստուծոյ զոր ոչ զք կարէ լսել: Բ

Սեզբեստրոս ասէ. և զիարգ զանուն Աստուծոյ յայանի ոչ առես:

ա. Գ. ցուցաննն. բ. Սար. առնել.

ունել նմա ցուլ, և ոչ հեռի ի քաղաքէն, այլ ուր անուանեալն է անդէայք գոլ, զոր ասէր հազիւ կարել ի հարիւր մարդոյ հզաւրաց ունիլ: Յայնժամ Աղղբատրոս աղաչեաց զԹագաւորն և զամենեւեան, որք էին յայնմ վայրի, զի հրամայեցեն ածել զցուլն:

Աղղբատրոս և Զամբրիս այսպիսի վիճարանութիւն ունին. քանզի հարցաւ նմա Աղղբատրոս ասելով. վասն էր զցուլն վայրենի խնդրեցեր ածել: Իսկ Զամբրիս կատարգ գոլով ասէ. վասն զի զանուն Ատուծոյ մերոյ զաւրութիւն ոչ ևս տանել կարասցէ: քանզի յառաջանախնիքն իմ յորժամ զոհս մատուցանէին Ատուծոյ, քաջամեծ ցուլս մատուցանելով զայս անուն Ատուծոյ, զմեծ ի լսելիս ցլուն ասէին. և ի նմին ժամու գոչելով և հեծելով ցուլքն, ընդ նմին և զշունչն արձակէին. քանզի ոչ մի զաւրութիւն զայս ուսեալ զանուն՝ կարասցէ կեալ:

Աղղբատրոս ասէ. դու զայդ զանուն զի՞արդ ոչ լսել ուսար:

Զամբրիս ասէ. դու առ այդ կարծիս՝ թէ ի լրոյ զայդ ուսայ, զոր լսել ոչ որ կարասցէ տանել և ոչինչ ոչ ի մարդկանէ, ոչ ի թռչնոց:

Աղղբատրոս ասէ. նա գոնէ Թագաւորացդ ասաս ի՞նչ իրաւքդ զանունդ զայդ առանց լսելոյ ուսար:

Զամբրիս ասէ. չէ բեզ գիտենալ զխորհուրդդ զայդ և մանաւանդ քո թշնամի գոլով Արայեցւոց: Ասէ ցնա Թագաւորն. իսկ արդ ընթերցեալ ուտար զայդ անուն: Ասէ ցնա Զամբրիս. ոչ քարտէս, ոչ մագաղաթ, ոչ փայտ, ոչ քար զայս զանուն վերագրեալ կարասցէ տա-

Զամբրիս ասէ. ոչ է պարս քեզ լսել, և կամ այլոց այլ լուսութիւն ունի:

Թագաւորն ասէ. և դու զի՞արդ ուսար, յորոց ուսարն:

նել, քանզի ի նմին ժամու և որ գրէն սաստկի, և որ վերապրէն ի նմին ժամու լուծանի:

Ատէ ցնա թագաւորն. իսկ արդ ասա ընդ մեզ ճըշ՝ մերտիւ, զիսպիղ ուսար զանունդ վայդ:

Իսկ Ձամբրիս ասէ. եւ թն ավր պահոց պարագեցի և յետ այնորիկ ի տաշտի արծաթեայ նորի զոր ոչ զք երբէք ի գործ կախալ էր, արկաւ յաղբիւրէ ջուր, և մինչ լցաւ անաւթն աւրհնեցաւ. և այնպիսի ջուրն մատամբ եղև զիր անուն Աստուծոյ, ուսուցանելով լուծեամբ մտացաւ և յայնժամ ի յառաջին ժամու աւուրն և մինչև ցերեկն զրեալ զանունն ի ջուրն, հազիւ կարացի հաստատութեամբ ի մտի իմում զնել: Այդ ինչ պիտոյ է երկայնապայտաւ առնել բանս:

Ձայս և որ ինչ սոցին նման են ասացաւ. «Ո նոր պատանաւք կապեալ զեղջերացն և զպարանոցէն առ ի յունել զնա: Գայնժամ Ձամբրիս ընդ մտանելով և

ա. Բն. բերեալ եղև ցուն, զոր հագիւ արք հարկս ռուէին:

Ձամբրեհ մեզ ասէ. յաղբիւրէ ջուրց՝ յարծաթի կնք արկեալ և եւթն օր պահեալ և հսկեալ, մտամբն իմն գրեալ անուն Աստուծոյ ի վերայ ջուրցն, հազիւ կարացի ի միտ առնուլ, զոր ոչ է պարս մարդոյ խօսել:

Սեղբեստրոս ասէ. ո՞վ շարին և խարեութեան մոգից ըզպարզամիտսն, զի ոչ անուն Աստուծոյ, այլ գիւացն զոր ոչ ասես, զի ծանիցի քո գիւթիւթիւնդ, Արդ՝ ես յայտնի քարոզեմ զՔրիստոս Աստուած, և զնորա զօրութիւնն, և դու արս՝ զինչ առնես՝ որ Քրիստոսիւ լուծանի: Եւ հրամայեաց անել ցուլ մի Ձամբրեհ հզօր ամեհի և վայրենագոյն յանգէ. և

ա. Սար. Դ. առնելոց ես որ Զքիստոսիւ լուծանելոց է:

1 նոր. տես եւ ի վկ. Թէոպոստոսի եւ Բէռզուայ. եւ ի վկ. Ս. Գէորգեալ:

քահանայ Սեդրեարտսի սակ. յայս ժամ հասեալ բանք
քո և ցոյցք քո պաճուճեալ բանից զիւրեանց զգաւրու-
թիւն ի գոյ ցուցցեն. կամ առա զանուն Աստուծոյն
քո ի լսելիս զորա և հաւանեցուցես զմեզ զամենակալն
Աստուած պաշտես, կամ ետ առեմ և ամենեքին իմ
պաշտպանութեանս հաճարանեսցեն:

Յարժամ խռովեցան ամենեքին. որպէս ժամբի
ասելի որք ի մեր հաւատ համարանեալ էին:

Այլ սուրբն Աղբիւսէր կայր աներկիւզ և զուարթ
ասելով. մեծամեծք գիւաց ջանմունք մեծադունիւք աս-
տուածայնեալք յողթահարին աւգնականութեամբք:
Ստեփանն սկզբունք հաւատացելոցն էին. և եկն նորա
հաստատ գոլ նոցա ի հաւատն փորձութեան մարիկ
ամենեկին զնոսա խռովեցուցանելի իսկ ամենեցուն հա-
ւանեալ, որպէս զի ասացէ զանունն ի լսելիս ցլուն:
որպէս խոստմանն Չամբրէ փորձելի: Եւ յորժամ էանց
Չամբրիս և խաւսեցաւ ի լսելիս նորա, ի նմին ժամու
ի գող հարեալ ցլուն՝ գոչեաց բնութեամբ բազմաւ. ոս-
տուցեալ աչաց նորա բացաշնչեաց:

Յայնժամ ամենայն Արարեցիքն ի ներքս անցեալ,
ի վերայ յարեան Աղբիւսարտսի. և բազմութիւն պատա-
ռեցաւ ընդ երկու. մին սորա և մին նորա յաւելուին:

Իբրև անաւ. « մատուցեալ Չամբրէ՛ յունկն ցլուն, գիւթեաց
ըստ գիւացն՝ ախորժակաց լուսութեամբ. և գոչեաց ցուն ուժ-
գնակի. և զարհուրեցոյց զբազմութիւն տեսողացն, և զգողնի ?
հարեալ՝ ոտեան աչք նորա. և անգէն անշնչացեալ մնաւ,
առանց սրոյ և մեքենայից իւրոց: Եւ պատռեցաւ բազմու-
թիւնն, սմանք ի հրեայն, և սմանք ի Սեդրեարտոս և հան-

ա. Գ. անեաւ. ք. Ն. Ա. զիւաց. գ. նորայք գրումէ. զըզումն
Գ. Սար. զըզի.

Եւ եղև իբրև երկու ժամուց յերկարութիւնս յորումս Սեդրեսարոս կրկնեալ զծռնգո իւր աղաչէր զիսկապէսն Յիսուս Քրիստոս աւգնութեան խնդիրս առ առնելով:

Յայնժամ աղաչեաց զԹագաւորն Սեդրեսարոս առ ի հրամայել նմա բազմութեան լռել: Եւ լինեալ ճարտարտումնս, եղեալ ի տեղի մի բարձր Սեդրեսարոս՝ պայծառ ձայնիւ աղաղակէր ասելով. լուարուք ինձ զաւրջ և իշխանք, ունկնդրեցէք ժողովուրդք: Ես զիսկապէսն զՅիսուս Քրիստոս քարոզեմ. որ ետ կուրաց տեսանել, խլից լսել, համերց շնորհեաց խաւսել, որ զձեռս ցամաքեալս բժշկեաց, որ ապիկարից առողջութիւն պարգևեաց, որ զբորոտս սրբեացն, որ զանգամալայծս պընդեաց, որ զմեռեալս յարոյց, ուստի յայանապէս ցուցանի այս գործ սատանայի գոլ և ոչ Աստուծոյ, որ զկենդանի սպանանել, իսկ մեռեալ յարուցանել ոչ հզաւրելով:

ա. Յորում Սեդրեսարոս կրկնեալ զծռնգս . . . չ. Ս. մօտ սկզում է էլ 75-76 բազմութիւն անհամապատասխան հետեւողութեամբ հրաշք կատարելուց յետոյ. Եթէ չ. Ս. փոփոխութիւնը չէ այդ, կըշմանակ յուն. Ձեռ. խիստ վատ է:

զերձ Թագաւորան: Էր ամբոխ և աղաղակ մեծ յոյժ. և Էրեայքն յարուցեալ ի վերայ Սեդրեսարոսի և Ջամբրեհ մեծարանեալ որպէս զյաղթող՝ պարտաւորէր զայրն Աստուծոյ բազում հայհոյութեամբ: Յայնժամ Թագաւորն ասէ. լռեաց ի յանգիմանութենէդ. Ջամբրեհ և լրբենի անամօթութենէդ. զի ծանիցի և Քրիստոսի զօրութիւն նովաւ: Եւ զամօթի հարեալ լռեաց. Եւ իբրև լռութիւն քարոզեցաւ ի Թագաւորէն ամենայն բազմութեան, խրախուսեալ ի Քրիստոս Սեդրեսարոս ասէ. որպէս սպան զցո. լն, գարձեալ կենդանացուցե, ապա թէ

ա. Ա՛ Դ. Դ. Սար. յանգնութենէդ. ք. Ա՛ ամենազօր զօրութիւն.

Յայնժամ Զամբրիս պատառեաց զիւր հանդերձս ասելով. Տէր հանաարտագոյն թագաւոր, յաւիտենական Ազոսատէ, Սիդրեսարոսի բանիւք ոչ դք կարաց յաղթել, արդ արժան է ոչ աւելսրդ ապ դմա իշխանութիւն խաւսել: զի աւատրս զտանելով և բնդգէմ Աստուծոյ խաւսելով ոչ դադարէ. և իւր բարբաշմամբդ ծանր լինի ձերոյ թագաւորութեանդ:

Առ որ սուրբն Սիդրեսարոս ասէ. լուր Եբրայեցի քոյոց գրոց զճշմարտութիւնն, յերկրորդ աւրէնսդրութեանն ինքնին Աստուած ասէ. տեռէք, զի եռ եմ և ոչ գոյ Աստուած բաց յինէն. ես սպանանեմ, ես կեալ տամ, հարից և ես բժշկեցից. յիւր ժամու սպանանէ և յիւր ժամու կեցուցանէ: Արդ՝ կարգայ զնա միւս այլ ի լսելիս ցուց. և թէ յարուցես զդա՝ հաւատասցուք ամենեքեան որպէս դու ասացել:

Յայնժամ Զամբրիս ասէ. ոչ ասացի քեզ, հանդարտագոյն իսկապէս թագաւոր, թէ Սիդրեսարոսի բանիւք ոչ դք կարէ յաղթել. արդ՝ հրամայել դմայ արժանաւոր է ոչ բանիւք միայն, այլ և արդեամբք մեզ ցուցանել ինչ:

Սիդրեսարոս ասէ. իսկ կամիս թէ ես աղաչելով զիսկապէսն զՅիսուս Քրիստոս յարուցանեմ զցուղդ: Զամբրիս ասէ. զայդ ոչ առնես, ոչ թէ թեւաւք թռչել կարասցես: Թագաւորն ասէ. սքանչանամ զանամաւթիւթիւնդ քո. դու ասացեր պարտպեցին բանք և արդեամբք ջանասցին. սա խոստանայ առնել զոր դու ամենեւիմբ ասես անհնարին գոլ: Ուստի արժան է խոստովանել քեզ սմա. զոյ ճշմարիտ Աստուած, որ զմե-

աւալս կարող է յարուցանել, իսկ զնա սատանայ որ սպանածնն և կենդանացուցել և ոչ կարացէ:

Յայնժամ Զամբրիս դատապարտել զինքն սկսաւ և երդնուլ ի փրկութիւն թագաւորին: Զի թէ Արդրեստրոս զայր յարուցէ զցուլդ՝ ամենեքին զերայափանն թողեալ զաւրէնս ի Քրիստոսին լիցուք հաւատա:

Արդրեստրոս ի բազում ժամն տարածեալ զձեռս իւր յերկինս յետ այնորիկ խոնարհեցուցեալ զծունր, բազում արտասուաւք սկսեալ. աղաչել զիսկապէսն Քրիստոս: Եւ ի նմին յարուցեալ և հայեցեալ յերկինս տոէ. Տէր, Յիսուս Քրիստոս, ես զանուն քո մեծ ձայնիւ կարդամ, զի զիտացէ ամենայն ժողովուրդս թէ ցուրս այս վերակարդացմամբ սատանայի սատակիչ, վերակոչմամբ ի ձեռն Սուրբ Հոգւոյդ քո կենդանացի: Եւ վասն այսորիկ արժանաւորեա լսել ծառայի քո, քանզի պահանջէ ժամանակս ծանուցանել քեզ զաւրութիւն անուանող քո ամենեցուն ոլք հաւատան ի քեզ: Արդ խնդրեմ և աղաչեմ զքո բարերարութիւնդ. յարիցէ ցուլս այս ամենահզաւր քո աջովդ: Եւ ասացեալ զայս սուրբն Արդրեստրոս՝ եղեալ մաւտ առ ցուլն ասէ ցնա:

Յանուն իսկապիսին իմո Յիսուսի Քրիստոսի, որ խաչեցաւ առ Պոնտացւոյ Պիղատոսիւ ամենայն հանդարտութեամբ արի եւ կաց: Եւ շարժեալ ամենայն անդամաւքն ցլուն, ամենայն հնազանդութեամբ յարուցեալ եկաց: Եւ մատուցեալ առ նա սուրբն Արդրեստրոս, ելոյծ զամենայն որ կային զնովաւ կապանք և ասէ. երթ

ուչ, ես ծառայոս Քրիստոսի, յանուն նորա կենդանացուցից, Ըսէ Զամբրիս և ամենայն Հրեայքն, եթէ զայդ արասես հաւատացուք ի Քրիստոս: Յայնժամ կացեալ սուրբն Սեղրեստրոս ի բարձրաւանդակի տեղւոջ, ասէ մեծաձայն. քեզ ասեմ, որ

ամենայն հանդարտութեամբ ի քո բոլին, ուստի նկերն ոչ ումեք վնասելով, քանզի ե՞ ոչ դու յումեքէ վնասեսցիս և ոչ սպանցիս: այլ լցեալ ժամանակի քո բնութեամբ մահուամբ զկենցաղոյս ելցես: Այս ասացեալ հրամայեաց նմա տալ տեղի. և արձակեաց զնա երթալով ամենայն հանդարտութեամբ: Յայնժամ՝ ամենայն Արարչեցիքն առ սոս նորա սողելով, աղաչէին աղաւթս առնել նմա վասն նոցա: զի մի ինչ զիպեսցի նոցա ընդ դէմ:

Եւ ինքն իսկ գշխոյն Հեղինէ համբարձեցելոց վարագուրացն անասնելով ամենայն ժողովրդեան. ել եւ անկաւ առ ծնդաւք որդոյն. աղաչէր զնա տալ նմա տեղի ապաշխարութեան:

Այդ ՝ վասն զի բազում է ասել զյաղագս թագոհւոյն Հեղինէի լիեալսն, մանաւանդ և առ ի զոյ նո-

ւ. Այլ վասն զի . . . զբաժ է նոցոց էջ 77. եր սկսած:

սպանար? ի դիւթութենէ, արի կոց կենդանի յանուն Յիսուսի Քրիստոսի. Եւ անգէն վաղվաղակի կենդանացաւ ցուլն: Եւ ասէ. երթ ի տեղի քո: և մի ումեք վնասեսցես: և գնաց: Յայնժամ անկեալ՝ առ սոս առն Աստուծոյ Հրեայքն, աղաչէին մի ինչ առնել նոցա չար. և ամենայն բազմութիւն փառաւոր առնէին զԱստուած:

Իսկ գշխոյն Հեղինիա անկեալ առ սոս որդոյ՝ հայրապետին, խոստովանութեամբ խնդրէր թողութիւն մեղաց ապաշխարհութեամբ զի մի զրկեսցի ի Քրիստոսէ. լուսաւորեալ մկրտութեամբ ի փառս Աստուծոյ: Եւ բազումս է ասել յաղագս՝ գշխոյին բարեկարգութեան. որ յետ մկրտութեան՝

ւ. Դ. Սար. անկան. ք. Ա՛ առ սոս. գ. Դ. Սար. չիք. դ. Դ. Սար. վասն. ե. Դ. Սար. չիք.

ցա վերացականութեամբ գրել յեկեղեցական շարագրութիւնսն յայտասիկ, շրջեցից գրանս զոր իսկապէսն Աստուած ի փառս անուան իւրոյ արժանաւորեաց: Ի նմին ժամու բողոճմ գիււհարք սրբեցան, գիււացն աղաղակելով և ասելով. Սեղբեսարոսի շնորհք զոյ: Իսկամենքին տուեալ զանուանսս « վասն զի իսկզբան վկայութեան զայս ոչ գործէր, մկրտեցան ք ի Չատկին բազումք և անթիւք յոյժ: Յայսմհետէ սկսաւ մեծանալ ի կողմանսն Հռովմայեցւոց անուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ք ընդ որում Հաւր և Սուրբ Հոգւոյն փառք իշխանութիւն

ա. Բն. տուեալ փառս Աստուծոյ.

բ. Բն. անել ունի յսկզբան մարտ ամսի.

գ. Բն. անել ունի. իսկ սուրբն Սեղբեսարոս ապա ննչէք ի քով գեղեցիկ եւ եղաւ առ Կարս իւր յերկումն Յովնուար ամսոյ:

որ յազազս նորա է պատմութիւն. (Գիւտ խաշին, և եկեղեցեացն Երուսաղէմի շինութիւնք, և ամենայն աշխարհաց, և զարդարուք սպասուց պայծառութիւնք, որ նովաւ ցուցան ընդ տիեզերս ամենայն:

Եւ ի ժամուն յայնմիկ բողոճութիւնք՝ ի գիւաց լկեալք՝ բժշկեցան. և բազմաց ախտաժետաց լինէր առողջութիւն ի ձեռս սուրբ Հայրապետին: Եւ մեծանայր անուն՝ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. և բազումք ի լսողաց բանին, և ի տեսողաց նշանին, հաւատացին: տեսեալ զնշանսն զոր առնէր Տէր ի ձեռս նորա միշտ:

Եւ Թագաւորն Վոստանդիանոս ուրախութեամբ ուրախ լինէր, որ յամենայն յաղթող երևեցաւ սուրբ Հայրապետն Սեղբեսարոս. և ամենեցուն քարոզէր հետաւորաց և մերձաւորաց՝ զեղեալսն. Եւ բարեկարգութեամբ) և հաստատուն հաւատովք պաշտէր զԱստուած զԷայր Ամենակալ. և զՈրդի նորա

ա. Սար. Դ. Գ. Ակեալ. բ. Դ. Սար. բազումք. գ. Ա յամուն.

և պատիւ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

Միածին և զՀոգին Սուրբ. որում փառք՝ յաւիտեանս:

։ Սեղբուսարտի վարքն՝ քար Նամակուս ձեռագիր օրինակն-
ում մնմէապէս կցած է Սուրբառի պատմութիւնը տառնց որչափ
ինչու, որով կարելի լինէր նոցա առանձին լինելը նկատել: Համա-
տարող ցանկացել է ավանդել նրկուող ի մի ձուլել:

Վ Ե Ր Զ.

- Ակտիւս, Ակիսոս, Ակէս, նա-
ւատիանոսաց աղանդ. եպօ.
Ա. 28, 29, 36.
- Ակիդա քաղաք Բ. 151, Է.
627.
- Ակինտոս Լոսմայ եպօ. Է.
460.
- Ակինկա քաղաք Իսաղւոյ Դ.
384.
- Ակիւտիմնոս Հիւպ. Ա. 121.
- Ակիւտաւեա Գ. 243.
- Աղարիքոս Է. 585.
- Աղբատիւ Բ. 178.
- Աղէքսանդրացի Ա. 19, 33,
26, 51, 68, 75, 88, 89,
99, 105, Բ. 119, 127,
130, 133, 139, 212, Գ.
231—233, 286, Դ. 315,
336, 352, Ե. 465, Է. 544,
584, 587, 589, 591, Վ.
Ս. 718.
- Աղէքսանդրիւս Ա. 9, 10,
12, 13, 19, 21, 25,
40, 59, 75, 76, 80, 82,
85, 90, 94, 105, Բ. 118,
126—129, 133, 135, 151,
152, 154, 155, 159, 162,
163, 166, 167, 176, 178,
195, 200, Գ. 212, 230,
231, 233, 235, 238, 238,
241, 250, 251, 286, Դ.
296, 315, 323, 324, 326,
327, 331, 334, 337, 341,
346, 349, 357, 358, 373,
394, 395, Ե. 405, 414,
416, 420, 434, 439—443,
462, 465, 466, 468, Զ.
488, 490, 492, 505, 515,
516, 518, 527, 550, Է.
578, 579, 588—596, 659,
588—596, 659, 663, 673,
Վ. Ս. 692.
- Աղէքսանդրոս, Աղէքսն. եպօ.
Ա. 9—11, 13—15, 24,
40, 41, 83, Բ. 126, 127,
187, 188.
- Աղէքսանդր, Աղէքսանդրոս,
Մակեդոնացի Ա. 39, Գ.
270, 284.
- Աղէքսանդր եպօ. Կ. Պաւլոս
Ա. 105—108 Բ. 121, 123.
- Աղէքսանդր Պեփղազոնացի, Բ.
187, 188.
- Աղէքսանդր եպօ. Կապպա-
դոկւոյ Է. 665, 667.
- Աղէքսանդրի վարք. Գ. 285.
- Աղէքսանդրոս Անտիք. եպօ.
Է. 584, 585, 666.
- Աղմանացի Ե. 408, 431.
- Աղմունադորոս Յաճիկ Է. 608.
- Ամարիոս իշխան Փռիւզւոյ Գ.
252.
- Ամբաստիս, Ամբաս եպօ. Գ.
380—382, Ե. 431, 432.
- Ամինիգիս Է. 614.
- Ամմոնիոս Երկայն Ջ. 517.
- Ամմոնիոս քերթոզ Դ. 346,
347, Ե. 442, 443, Զ.
513, 553.
- Ամմիոս, Ամմին ճգն. Դ. 328,
330—332, Է. 592, 594.
- Ամփուէ տես, Մոփսես
- Ամփոն Ա. 39.
- Անփիզաքիոս եպօ. Կիլիկիոյ,
Ե. 420.
- Այեաեոս, Աւետիոս, Այեա,
Բ. 176, 177, 180, 181,
211, Գ. 244, Դ. 303,
314, Ե. 474.
- Այեաիանուք Բ. 177.
- Անանոս, Անիանոս եպօ. Ան-
տիպոս Բ. 201.
- Անաստոս քաջամայ Է. 652,
653.
- Անաստոս Լոսմ. եպօ. Է.
584.
- Անաստասիա գուսար Թագա-
ւորի Դ. 308.

- Անաստասեա եկեղեցի Բ. 189, Ե. 412.
 Անաւորս Գ. 277.
 Անգիւրիա Անկիւրիա, Ան-
 կիւրոս Ա. 102, 104, Բ. 134, 146, 153, 159, 170, 196, 204, 209, Գ. 287, Ե. 421, Զ. 553, 561, Է. 629.
 Անգապաթիոս զաւրաժար Ե. 432, 436.
 Անգրագաթոս գիտնաւոր Զ. 494.
 Անգրեաս Գ. 285.
 Անթուսա մայր Յոհաննու Ե. 494.
 Անթեմիոս Տիւղ. և Եպարքոս Զ. 558, 566, 567.
 Անիկոս Լուսնայ եպս. Ե. 480.
 Անկիւրնի եպս. Վ. Ս. 693.
 Անիւրիան եպս. Ա. 101.
 Անձրանձու Գ. 278, 312, 337, 358, 363, 373, Ե. 407, 412, 418, Զ. 497, Է. 668
 Անտապահասան քաղաք Է. 667.
 Անտիոք Ա. 77 — 80, 92, Բ. 122—125, 127—129, 132, 133, 135, 136, 140 —142, 160, 167, 176, 180, 195, 197, 198, 199, 201, 202, 207—211, 214, Գ. 235, 237, 241—243, 261—263, 288, 290, Դ. 296—298, 300, 301, 316, 317, 319, 325, 349, 360, 361, 363, 364, 370, 386, 392, 395, Ե. 404—407, 416, 420, 422, 430, 434, 438, 439, 467, 469, 472, Զ. 490, 496, 526, 527, 528, 538, 554, Է. 576, 584, 589, 597, 608, 621, 645, 652, 659, 661, 663, 666, 667, 673, Վ. Ս. 694.
 Անտոն միայնակ, Անտոնիոս Ա. 68, Դ. 339, 356.
 Անտիոքացի Բ. 201, Գ. 201, 262, Ե. 422 460, Զ. 488, 494.
 Անտոնինոս եպս. Եղիսպոն-տոսի 651.
 Անտիոքոս Զ. 532, 533.
 Անտիոքոս Տիւղ. Է. 663, 670, 678.
 Անտինուս Գ. 284.
 Անտոնիոս ճգն. Դ. 331, 339, 357.
 Անփիկտոնք Գ. 284.
 Անփիղոքիոս եպս. Է. 420.
 Ապիս քահանայ Աղէքսանդրոյ Ա. 88.
 Ապողինաւիոս Զ. 538.
 Ապողինաւիս Եւապոզոսացի Գ. 237
 Ապողինաւիս քահանայ Ի Լա-ւոզիկիա Բ. 212—214, Գ. 237, 254—256, 258, 260.
 Ապոլոն Գ. 262, 284.
 Ապսիս քաղաք Է. 657.
 Ապսլա Գ. 259.
 Ապրեկոյ եկեղեցի Ի Վ. Պաւ-լիս Ա. 43.
 Ապրէթիան եպս. Ա. 101.
 Ապրիտիան Տիւղ. Բ. 175.
 Ապրտաստիս Ե. 478, 482.
 Ապետոս եպարք. Է. 596, 591, 593, 595, 596.
 Ապիոբնասոս զաւրաժար Է. 609, 672.
 Ապիմի, Արմի Բ. 170, 179 —182, 184, 192, 202, 203, 207, 211, Գ. 243, Դ. 300, 302.
 Ապիթուսիոս Բ. 169.
 Ասաւորա (Իսաւորա) Բ. 180,

Ատիս Ա. 15—17, Գ. 249,
 284, Ե. 468, Զ. 544,
 557, Է. 647, 667.
 Ատիս փոքր Ե. 459, 460.
 Ասկղեպիտոս, Ասկղեպ. Գաղտոս.
 Եպո. Բ. 134, 152, 153.
 Ասկղեպիտոս Գ. 283.
 Ասկղեպիտոս, Նաւատիանոս Ե-
 պիտ. Է. 627, 636, 637.
 Ատիզինուպաւլիս Է. 667.
 Ասորիք 15, 78, 92, 103, Բ.
 124, 154, 167, 176, 180,
 193, 195, 201, 208, 211,
 212, Գ. 235, 261, 288,
 Դ. 297, 298, 319, 360,
 361, Է. 406, 430, 434,
 438, 467, 469, 494, 495,
 Զ. 526, 532, 553, Է.
 597, 608.
 Ասորիտ զաւրաժար Բ. 129.
 Ասորի Բ. 142, 154, Դ. 220,
 Ե. 472, Զ. 532.
 Ասպանա Է. 667.
 Ասպառառ զաւրաժար Է. 629,
 630, 672.
 Ատանկինոս Գ. 318.
 Ատանախոս իմաստասեր Ա. 103,
 Բ. 201.
 Ատիս, Ատախ, Փոխիգ. Գ.
 283.
 Ատախկոս Եպո. Կ. 92, Զ.
 558, 563, Է. 567, 571,
 572, 593, 594, 601, 603,
 617, 632, 634—639, 644,
 668, 674, 675.
 Ատախկոս Տիւպ. Ե. 490.
 Ատատղոս Է. 585.
 Արարացի Ա. 16, 17.
 Արարիա Գ. 237, Ե. 430.
 Արայիլ-Պելարգոս Է. 671.
 Արամազդ Ե. 442.
 Արգատիտոս, Արկատ, Արկա-
 շիտոս, Գ. 386, Ե. 423,
 433, 434, 482, Զ. 488,
 489, Է. 500.
 563, 564, Է. 500.
 Արեգ քաղաք Փի.Ն. Ա. 52—5—
 Արիտոս Երեց Ա. 9—11, 13—
 15, 18, 23, 25—27, 40,
 75, 76, 80—83, 85, 86,
 99, 102—109, 113, Բ. 116,
 117, 121, 122, 146, 155,
 176, 182, 183, 185, 211,
 Գ. 238, Դ. 302, 304,
 390, Ե. 468.
 Արիտանոս Տիւպ. Զ. 555.
 Արիտանոս Բ. 177, Գ. 283,
 Ե. 474, Է. 577, 587, 621.
 Արիանոս, Արիանոսք, Ա. 13,
 26, 75, 76, Բ. 128, 138,
 Դ. 296, 311, 313, 316,
 317, 324, 327, 357, 358,
 362, 373, 389, 392, Ե.
 407, 414, 422, 423, 428,
 431, 434—435, 439, 452,
 473, Զ. 505, 523—526,
 540, 554, 576, 577, 600,
 601, 646, 647, 672.
 Արեւթի քաղ. Է. 635.
 Արեւ Է. 666.
 Արեւն, Արեւնիտոս, Եպո. Ա.
 92, 94—95, 98, 100, Բ.
 141, Դ. 332, 335.
 Արաբուրիտոս զաւրաժար Է.
 604—606, 609, 611, 629,
 644.
 Արաբրի Տիւպ. Է. 629, 644.
 Արապ կղզի Է. 666.
 Արանինոս Եպո. Պանփիլիոյ
 Ա. Ս. 700.
 Արքիշաւոս Եպո. Սասկարաց. Գ.
 73.
 Արքիշաւոս Տիւպ. Ա. 95.
 Արփաքար և Յովհաննէս Ա. 97 -
 Աւգառոս Բ. 201.
 Աւանիտոս Տիւպ. Ե. 403.
 Աւրելիանոս, Աւրելիանոս Զ.
 508, 514.

Ա. քաննար
 388.
 Եփեսոս
 Եփեսոսիտ
 461.

Արեւ
 Արեւ
 Արեւ
 Արեւ
 Արեւ

Ա. քանն, Ա. քաննու Ա. 36—
38, Բ. 187, 188.
Ա. րիգէն, տես Որիգէն.
Ա. քսէնարիս Բ. 182, Գ. 380,
388.
Ափայք մեհեան Ա. 54.
Ափառդիա տաճար Ա. 46, 54.
Ափրիկէ Բ. 157, 204, Ե.
461.

Աքայար Բ. 188.
Աքայեցի Ա. 16.
Աքիլլէս, Աքիդէս, եպս. Ա.
զէքսանդր Ա. 9, 12, 13.
Աքիդիաս եպս. Ե. 411.
Աքիւղոս շաեմարան արքունա-
կան Է. 67, 144.
Աքոդիոս Թեսաղոնիկոյ եպ. Ե.
416.

Բ.

Բարեւլացի Ա. 70.
Բարիդաս վկայ, Գ. 262.
Բակուր թագաւոր Վրաց և
այս կարգապետ ի Հոռովմ,
Ա. 67.
Բաղամ, Ե. 445.
Բանկոսիս (Բակուր) զաւրա-
վար, Ե. 481.
Բառառանէս, Բառքանիս, որ-
դի թգրին Պարսից, Է. 583,
607.
Բառաս արիսեան եպս. Ան.
տիւր. Է. 576, 577,
650.
Բառնարատ առաքեալ, Ե. 459,
469.
Բառնիանոս, Բառնիանոս,
Տիւղ Գ. 291, 293.
Բասիլիկոս արձակեալ ի ժող-
վոյն Սելեւկիոյ, Ն. 201.
Բասիլիոս, Բարսեղ, Բասիլ
եպս. Անկիւրիոյ, Ա. 104,
Բ. 153, 159, 170, 196,
204, Գ. 287.
Բասեղիւոս, Բարսեղ, Բասեղ,
Բասեղ եպս. Վեսարիոյ Վազ-
պատկիոյ, Գ. 311, 312,
343, 358, 360, 362—369,
373, 420, 422, Զ. 496.
Բասոս, Ե. 565, 566, Է. 662,
670.

Բարգուզիմէոս առաքեալ, Ա.
57.
Բաւտինոս Տիւղ. Ե. 433.
Բեդղայիմ, Բեթղեհէմ, Ա.
49 Է. 656.
Բեկար Հոռովմա եպս. Ե.
459, 460.
Բեռգիտիան ամրոց, Գ. 383.
Բեռիա քաղաք Ասորոց, Բ.
208, 203, Զ. 553.
Բերդաղացի, Բեակաղացի, Բ.
178, Գ. 234, 241.
Բէռաանիան Բեռաանիան բրն-
նակալ, Բ. 157, 166.
Բիկառ զաւրաղար Հոռովմ.
Գ. 395.
Բիտիանոս զաւրաղար Հոռ. Է.
609.
Բիւզանդ, Բիւզանդիան քղ. Ա.
38, 43, Գ. 208, Գ. 305.
Բիւզանդացի, Վ. Ա. 714,
716.
Բիւզանդիոյ գոգ որ կոչեն եղ-
ջիւր, Բ. 188.
Բիւզանդ, Մաքսիմոս Բիւզան-
դացի, Գ. 220.
Բիւզի քաղաք Թրակիոյ, Գ.
317.
Բիւթնիա, Ա. 8, 10, 15, 19,
36, Բ. 166, 180, 192,
Գ. 202, Գ. 293, 302, 307.

310, Ե. 455, Զ. 535, 544, Բանայփառիս Հոմ. Եզո. Է. 588, 606.
 Բիւթինն, Ա. 36.
 Բիւրիան, Բիւրիան քաղաք (Բերու), Ա. 80 Գ. 371, 372.
 Բիւսոն, Բահոն ներքին, Զ. 525, 548.
 Բիւրիոս Եզո. Փիղասեղիւոյ Արարիւոյ, Գ. 237.
 Բիւրիասցի, Ա. 10.
 Բոմբոս միայնակեաց, Գ. 333

586.
 Բոսպոն քաղ. Է. 635.
 Բուզաս Սիսեան կոչեցեալ, Ա. 70, 71.
 Բուրգունդիոնք աղք բարբարոսաց, Է. 648, 650.
 Բուրասնախոս, Է. 578.
 Բուեանիա, Բրիտիա, Բրիտեա, Ա. 2, Ե. 431, 461.
 Բահոսն, Զ. 553.
 Բահասս արիսեան, Ա. 38 (Քրիստոս).

—335.

Գ.

Գաղա քաղաք, Բ. 134.
 Գաղացի, Բ. 152, 153.
 Գալերիոս, Գալերիոս, Մաքսիմիանոս (Մաքսիմիանոս) Ա. 2, 3.
 Գաղատացի, Գ. 293, Ե. 458.
 Գաղատիա Փղբ, Ա. 102, Բ. 134, 143, 146, 204, 207, Գ. 290, Ե. 432, 456, 478, Զ. 553, 561.
 Գաղատիոս, որդի Աաղէսի, Գ. 366.
 Գաղիա (Գալիլիա), Գաղիա-տիա, Ա. 102, Բ. 115, 119, 128, 157, 172, 173, 175, 188, 203, Գ. 222, 223, 243, Գ. 313, Է. 408, 432, 460, 461, 480, Է. 648.
 Գաղիացի, Բ. 172.
 Գաղիոս, Գաղաս, Գաղիոն, Թագաւոր, Երբաւորդի Կոստանդիոսի, Բ. 167, 173—175, Գ. 218, 219, 221, 222, 227.
 Գաղլա, կին Թէոդոս Մեծի, Գ. 386.
 Գայիանոս զաւրաժար Զ. 504,

506—519.
 Գայոս արիսեան, Բ. 182.
 Գանգրա, քաղաք Պեփղագոնիոյ, Բ. 205, 206.
 Գամուս քաղաք Փաիւզիոյ, Է. 667.
 Գեոմինիոս արիսեան, Բ. 182.
 Գեոմիտիայ, Գեոմի քաղաք Եղիսպանասի, Գ. 311, Է. 651.
 Գերմանիկիա քաղաք, Բ. 143, 180, 201.
 Գերմանիկեցի, Է. 645.
 Գէորգ Կապադոկացի Եզո. Ա. Ղեքսանդրուոյ, Ե. 134, 135, 162—164, 195, 200, 212, 213, Գ. 231—233, Գ. 296—
 Գէորգ, Գիորգիոս, Գւորգ. Գիորգ Լաւորիկեցի, Ա. 78 Բ. 126—128, 180, 195 211—213.
 Գէորգիոս քահանայ արիսեան, Է. 576, 577.
 Գիանական, Գ. 342.
 Գնոստիկոն, Գ. 337.
 Գոմուոս զաւրաժար Հոսոս Գ. 301.

Գուգայ քաղաք Լիւզիոյ, Է. 666.
 Գորգիանոս կայսր, Ե. 480.
 Գործական, Գ. 342.
 Գուգ, Գուգ, Ա. 51 Բ. 203, Գ. 388, 389, Ե. 423, 473, 506, 507, 509, 511, 514.
 Գուստա, գուստր Յուստինիանոսի և Յասանա, Գ. 395.
 Գուստիանոս որդի Վաղէնտինիանոսի, Գ. 309, 310, 324, 383, 385, Ե. 401, 403, 405, 406, 408, 411, 415, 421, 432, 436.

Գորտաղացի, Զ. 532.
 Գրիգոր եպո. Աղէքսանդրոյ, Բ. 128—130, 133, Գ. 373.
 Գրիգոր Պոնապի, Գ. 370, 371, 373.
 Գրիգոր Նիսացի, եղբայր Բարսղի, Գ. 369, 373, Է. 420, 422.
 Գրիգոր Անձիանձու, Գ. 278, 280, Գ. 311, 312, 337, 342, 358, 360, 362, 363, Ե. 407, 412, 416, 418, Զ. 497, Է. 666.

Դ.

Դագաղիփոս, Դագաղայիփոս, Գ. 300, 309.
 Դակիրացի Լիկինիոս, Ա. 3.
 Դակիանդոս ՆուաՀանգիսա, Գ. 319.
 Դաղմատիա, Ա. 5, Է. 628.
 Դաղմատացի Կինսու, Ա. 92.
 Դաղմատիոս որդի Դաղմատեայ, Հաւրեղբաւորդի Կոստանդնայ, Ա. 156.
 Դաղմատիոս եղբայր Կոստ. Մեծի, Գ. 208.
 Դաղմատիոս եպո. Կիւզիկոնի, Է. 643.
 Դամասկինոս Նիկղաւոս, Է. 635.
 Դամասոս Հռովմա եպո. Գ. 379, 395, Ե. 3, 404, 327, 439, Զ. 488, 528, Է. 584.
 Դանիէլ մարգարէ, Գ. 267.
 Դասասդանա Գ. 290, Գ. 292.
 Դատիանոս Հիւզ. տես Յատիանոս, Բ. 193.
 Դաւիթ մարգարէ, Է. 626.
 Դափնիս Ապրղան, Գ. 262, 263.

Դեղիոս եպո. Նուատիանոսաց, Բ. 186, տես Ագեղիոս.
 Դիկիոս Դէկիոս կայսր, Ա. 29 Գ. 375, Ե. 449.
 Դրոկղեափանոս կայսր, Ա. 1, 2, 4, 5, 9, 11, 12, 247, 263, Վ. Ա. 718—721.
 Դիմոփիլոս, Դեմոփիլոս եպո. Կ. Պաւլոյ, Բ. 182, Գ. 316, Ե. 405, 413, 414.
 Դիոդոռոս եպո Յարսոնի, Ե. 420, Զ. 495, 496.
 Դիոկետարիայ Բ. 174.
 Դիոնէսիոս, Դիմոխիւ ապոստոլականիոս, Ա. 94, 98.
 Դիոնիւս, Դիւնիւս, աստուած Ռոդացեաց, Գ. 283, 284.
 Դիոնիսիոս Աղբատոյ եպո. Ե. 178.
 Դիոնիսիոսի եկեղեցի, Ե. 130.
 Դիոսկորոս միայնակեաց Երկայն կոչեցեալ, Զ. 517—521, 527—529, 531, 540, 541, 547, 551, Է. 593.
 Դի. դիմոս միայնակեաց Գ. 332, 345, 354, 357, 358.

Դիւնիւտիոս Ա. Ս. 706.
 Դոմնիկոս կին Վաղէսի Դ.
 366, Ե. 401.
 Դոմէտիանոս եպարքոս Բ. 174.
 Դոռոթէոս եպս. արիսեան
 Թիրակացի, Բ. 142.
 Դոռոթէոս արիսեան եպս.
 Անտիպրիոյ, Դ. 392, Ե.

405, 434, 372, 576, 666.
 Դոռոթիոս քահանայ, Բ. 201.
 Դռակնատիոս Ի Գողատուոյ փո-
 խեցաւ Ի Պեոզամոն, Բ.
 204, 207.
 Դռեպան աւան, ապա քաղաք,
 Ա. 45, 55.
 Դրովադայ, տես Տրովադայ,

Ե.

Եգիպտոս, Էգիպտոս, Ա. 10,
 12, 17, 23, 24, 51, 68,
 69, 76, 86, 92, 105, Բ.
 140, 154, 159, 165, Գ.
 250, 251, Դ. 324, 327.
 328, 336, 349, Ե. 420,
 461, Զ. 514, 517, 522.
 Եգիպտացի, Էգիպտացի, Ա.
 16, 89, 72, 88, Դ. 336,
 337, 340, 344, Ե. 430,
 444, 445, 465, Զ. 518.
 Եդէացի, Ա. 78.
 Եդեսիա քաղաք, Բ. 126.
 Եդեսիոս մանուկ մատուակ,
 Ա. 58—60.
 Եզեկիէղ մարգարէ, Է. 678.
 Եթիոպակա գիրք, Ե. 407.
 Եմովպիացի, Ա. 57.
 Եկիրողոս իմաստակ, Գ. 249,
 248, 249, 276.
 Եկիւտիոս Հիւպ. Դ. 383.
 Եղադիա, Ելլադիա, Բ. 162,
 Ե. 462, 467.
 Եղազացի, Էղազացի, Բ. 169,
 170, 184, Գ. 278.
 Եղազիոս, Էղազիոս եպս. Պ. Ն.
 տոսի Ե. 420, 442, 443.
 Եզևսիոս, Ելևսիոս Կիւզիկոնի
 եպս. Բ. 186, 190, 195,
 198, 199, 204, 209, 210,
 Գ. 243, 245, Դ. 300,
 302—304, Ե. 416, 417,

428.
 Եղիս մարգարէ Զ. 561.
 Եղիսագոս, տես Էլիրիս.
 Եղիսառոս, Տարնկուսոյ եպս.
 Ե. 466.
 Եղիսպանդոս Ելիսպոնդոս Բ.
 210, Դ. 300, 311, Ե. 416,
 467, 468, Է. 651, 652.
 Եղպիգիոս Սասազա-եաց Ե-
 պիս. Բ. 205.
 Եպիկոտոս Գ. 257.
 Եպիմինդոս Գ. 259.
 Եպիփան իմաստասէր Բ. 213.
 Եպիփան Կիպրացի, Էպիփա-
 նիոս Ե. 476, Զ. 529—
 531.
 Եռակդիտոս եպս. Եփեսոսի
 Զ. 533, 544.
 Եռապողսեցի Գ. 237.
 Եռաքս. Պեռաքս. մանկանցն
 դպրութեան վարդապետ Է.
 590, 591.
 Եսինիոս եպս. Եղմի. Բ. 212.
 Եոկիւղոս Մաքսիսիանոս Ա.
 23.
 Եոմոգէնիս Է. 588.
 Եոմուպոզիս, Էնոմուպոզիս
 Զ. 518, 519, 551.
 Եռազոս Ա. 17. տես Եգիպ-
 տոս.
 Երակդիա քաղաք Ա. 21, Զ.
 533.

- Երուսաղէմ Ա. 45, 46, 93,
 99, 103, Գ. 296, Ե. 414,
 467, Զ. 488, 496, Է.
 665, 684, 685, Վ. Ս. 692.
 Երուսաղէմ Նոր, Ա. 48, 49.
 Բ. 159, 194, 212.
 Երուսաղէմացի Ա. 47, Բ.
 124, 185, 200, 205, Գ.
 267, Ե. 404, 416, 439,
 Է. 665.
 Եւա եկեղեցի Գ. 237.
 Եւզբիոս արիսեան եպս.
 Միւսեղիմոյ Բ. 200.
 Եւզբիոս եպս. Կ. Պաւլոս Գ.
 316, 317.
 Եւզբիոս աշակերտ Մակարի-
 ոսի Աղէքսանդրացւոյ Իմաս-
 տասէր Գ. 240, Գ. 337,
 342, 346—348, Է. 599.
 Եւզբիոս եպս. Անտիոքիոյ Ե.
 438, Զ. 494.
 Եւզբիոս Հիւլպ. Ե. 416.
 Եւզբիոս ժայնակեաց Զ. 498.
 Եւզբինի քերթող Ե. 478—
 480, 482, Է. 585.
 Եւզեման Մեղեաննոս Ա. 88.
 Եւզեման քահանայ Ե. 451.
 Եւզակիա, Եւզբսիա Թագու-
 Տի կին Թեոդոսի Զ. 525,
 535, 543, 551, Է. 557,
 617, 684.
 Եւզբսիա զուարթ Թեոդո-
 սի Է. 684.
 Եւզբսիոս եպս. արիսութեան
 Կ. Պաւլոս Ե. 405.
 Եւզբսոպոզիս Է. 667.
 Եւզբսիոս եպս. Գերմանիկոյ
 Բ. 143, 180, 181, 195,
 200, 201, 203, 207, 208,
 Գ. 294, 297, 300, 303,
 304, 310—312, 314, 315
 —316, Է. 474.
 Եւզոյիոս արիսեան եպս. Ան-
 տիոքւոյ Ա. 80, 83, 99,
 Բ. 209, 211, 214, Գ. 235,
 241, 242, Գ. 296, 298,
 325, 349, 392, Ե. 405.
 Եւկիւտիոս Հիւլպ. Գ. 383.
 Եւզաղիոս եպս. Կեսարիոյ Կա-
 պասուկոյ Բ. 205.
 Եւզմացի Է. 659.
 Եւնոմիոս աշակերտ Այիսիոսի
 հրակազրաւ Բ. 177, 178,
 Գ. 303—305, 314, 362,
 Է. 428, 452, 453, 474,
 475, Զ. 560.
 Եւնոմիանոսի Ա. 13, Ե. 402,
 428, 475.
 Եւսիպիոս ողորբակ Գ. 260,
 Եւսիպոս Գ. 289.
 Եւսիպիա Ա. 15.
 Եւսիբիա ԹագուՏի կին Կոս-
 տանդի Գ. 222.
 Եւսիբիոս Պամփիլիա Ա. 1,
 14, 15, 18, 20—23, 26,
 29, 44, 52, 69, 77, 79,
 104, Բ. 120, 145, 147,
 148, 152, Գ. 282, Գ.
 373, Ե. 460, 461, Է. 655,
 665, Վ. Ս. 691.
 Եւսեբիոս եպս. Բրիտանացւոց և
 ապա Նիկիոմիդոյ Սեբիոս Ա.
 10, 11, 13, 18, 21, 22,
 23, 28, 39, 69, 74, 75,
 76, 80, 81, 86, 87, 89,
 91, 92, 97, 100, 104,
 106, 109, 110, Բ. 115,
 116, 118, 119, 123, 125,
 130, 131, 140, 146.
 Եւսեբիոս Միսինացի (Էմիսի-
 նացի) եպս. Աղէքսանդրիոյ
 Ա. 78, Բ. 126—128.
 Եւսեբիոս Բերքաղասաց եպս.
 Բ. 178, 234—236, 241, 242.
 Եւսեբիոս արապսեալ ի ժո-
 դովոյն Սելևկիոյ Բ. 201.
 Եւսեբիոս Ներքինի Բ. 117,
 Գ. 226—228.

Գիւնիւտիս Վ. Ս. 706.
 Գոմնիկոս կին Վաղէտի Դ.
 366, Ե. 401.
 Գոմէարիանոս եպարքոս Բ. 174.
 Գոռոթէոս եպս. արիսեան
 Բիրակացի, Բ. 142.
 Գոռոթէոս արիսեան եպս.
 Անտիգրիոյ, Դ. 392, Ե.

405, 434, 372, 576, 666.
 Գոռոթիոս քահանայ, Բ. 201.
 Գուկնարիոս ի Գաղատայ փո-
 խեցաւ ի Պետրոսին, Բ.
 204, 207.
 Գուէպան աւան, ապա քաղաք,
 Ա. 45, 55.
 Գրովագայ, տես Տրովագայ:

Ե.

Եգիպտոս, Էգիպտոս, Ա. 10,
 12, 17, 23, 24, 51, 68,
 69, 76, 86, 92, 105, Բ.
 140, 154, 159, 165, Գ.
 250, 251, Դ. 324, 327,
 328, 338, 349, Ե. 420,
 461, Զ. 514, 517, 522.
 Եգիպտացի, Էգիպտացի, Ա.
 16, 89, 72, 88, Դ. 336,
 337, 340, 344, Ե. 430,
 444, 445, 465, Զ. 516.
 Եգէացի, Ա. 78.
 Եգէտիա քաղաք, Բ. 126.
 Եգէտիոս մանուկ մատուակ,
 Ա. 58—60.
 Եգեկիէղ մարգարէ, Է. 678.
 Եթիոպակա գիրք, Ե. 467.
 Եմովպիացի, Ա. 57.
 Եկիրոզոս իմաստակ, Գ. 249,
 248, 249, 276.
 Եկրիարիոս Տիւպ. Դ. 383.
 Եղադիա, Ելլադիա, Բ. 162,
 Ե. 462, 467.
 Եղադացի, Էղադացի, Բ. 169,
 170, 184, Գ. 278.
 Եզագիոս, Էզագիոս եպս. Պ.Ն-
 տոսի Ե. 420, 442, 443.
 Եզևարիոս, Ելևարիոս Պիւզիկոնի
 եպս. Բ. 186, 190, 195,
 198, 199, 204, 209, 210,
 Գ. 243, 245, Դ. 300,
 302—304, Ե. 416, 417,

428.
 Եղիա մարգարէ Զ. 561.
 Եղիսազա, տես Էլիրիա.
 Եղիստառոս, Տաինկուսոյ եպս.
 Ե. 466.
 Եղիսպանդոս Ելիսպանդոս Բ.
 210, Դ. 300, 311, Ե. 416,
 467, 468, Է. 651, 652.
 Եղպիգիոս Սասազա-եաց Է-
 պիս. Բ. 205.
 Եպիկտոս Գ. 257.
 Եպիմինդոս Գ. 259.
 Եպիփան իմաստասէր Բ. 213.
 Եպիփան Պիպրացի, Էպիփա-
 նիոս Ե. 478, Զ. 529—
 531.
 Եռակղիտոս եպս. Եփեսոսի
 Զ. 533, 544.
 Եռապողսեցի Գ. 237.
 Եռաքս. Պետրոս. մանկանցն
 զպրոթեան վարդապետ Է.
 590, 591.
 Եսինիոս եպս. Եղմի. Բ. 212.
 Եսկիւղոս Մաքսիսիանոս Ա.
 23.
 Եսմոգէնիս Է. 588.
 Եսմուպոզիոս, Էսմուպոզիոս
 Զ. 518, 519, 551.
 Եռագոս Ա. 17. տես Եգիպ-
 տոս.
 Երակղիա քաղաք Ա. 21, Զ.
 533.

- Երուսաղէմ Ա. 45, 46, 93, 99, 103, Գ. 296, Ե. 414, 467, Զ. 488, 496, Է. 665, 684, 685, Վ. Ս. 692.
- Երուսաղէմ Նոր, Ա. 48, 49. Բ. 159, 194, 212.
- Երուսաղէմացի Ա. 47, Բ. 124, 185, 200, 205, Գ. 267, Ե. 404, 416, 439, Է. 665.
- Եւա եկեղեցի Գ. 237.
- Եւագրիոս արիսեան եպս. Միւսեղինոյ Բ. 200.
- Եւագրիոս եպս. Կ. Պաւլոս Գ. 316, 317.
- Եւագրիոս աշակերտ Մակարիոսի Աղէքսանդրացւոյ Իմաստասէր Գ. 240, Գ. 337, 342, 346—348, Է. 599.
- Եւագրիոս եպս. Անտիոքիոյ Ե. 438, Զ. 494.
- Եւագրիոս Տիւայ. Ե. 416.
- Եւագրիոս ժրայնակեաց Զ. 498.
- Եւգինիոս քերթող Ե. 478—480, 482, Է. 585.
- Եւղէման Մեղեախանոս Ա. 88.
- Եւղիմոն քահանայ Ե. 451.
- Եւզակիա, Եւզոքսիա Թագուհի կին Թէոդոսի Զ. 525, 535, 543, 551, Է. 557, 617, 684.
- Եւզոքսիա դուստր Թէոդոսի Է. 684.
- Եւզոքսիոս եպս. արիսուլթեան Կ. Պաւլոս Ե. 405.
- Եւզոքսուպոզիս Է. 667.
- Եւզոքսիոս եպս. Գերմանիկոյ Բ. 143, 180, 181, 195, 200, 201, 203, 207, 208, Գ. 294, 297, 300, 303, 304, 310—312, 314, 315—316, Է. 474.
- Եւզոյիոս արիսեան եպս. Անտիոքիոյ Ա. 80, 83, 99, Բ. 209, 211, 214, Գ. 235, 241, 242, Գ. 296, 298, 325, 349, 392, Ե. 405.
- Եւկիւաթոս Տիւայ. Գ. 383.
- Եւզաղիոս եպս. Կեսարիոյ Կապառուկոյ Բ. 205.
- Եւզմացի Է. 659.
- Եւնովիոս աշակերտ Ալիաթոսի Կրակազրաւ Բ. 177, 178, Գ. 303—305, 314, 362, Է. 428, 452, 453, 474, 475, Զ. 560.
- Եւնովիանոսի Ա. 13, Ե. 402, 428, 475.
- Եւսիպիոս Եւզոքսիոսի Գ. 260.
- Եւսիպոս Գ. 289.
- Եւսիպիա Ա. 15.
- Եւսիբիա Թագուհի կին Կոստանդի Գ. 222.
- Եւսիբիոս Պամփիլիա Ա. 1, 14, 15, 18, 20—23, 26, 29, 44, 52, 69, 77, 79, 104, Բ. 120, 145, 147, 148, 152, Գ. 282, Գ. 373, Ե. 460, 461, Է. 655, 665, Վ. Ս. 691.
- Եւսեբիոս եպս. Բրիտանացւոյ և ապա Նիկամիդիոյ Սեբրիոս Ա. 10, 11, 13, 18, 21, 22, 23, 28, 39, 69, 74, 75, 76, 80, 81, 86, 87, 89, 91, 92, 97, 100, 104, 106, 109, 110, Բ. 115, 116, 118, 119, 123, 125, 130, 131, 140, 146.
- Եւսեբիոս Միսինացի (Էմիսինացի) եպս. Աղէքսանդրիոյ Ա. 78, Բ. 126—128.
- Եւսեբիոս Բերգաղատոց եպս. Բ. 178, 234—236, 241, 242.
- Եւսեբիոս արապսեալ ի ժողովոյն Սելևկիոյ Բ. 201.
- Եւսեբիոս Ներքինի Բ. 117, Գ. 226—228.

Յւսերիս Տիւղ. Բ. 144, 193.	Յւսերիս սմն յՅւնամիանս- սաց Ե. 475.
Յւսերիս Երկայն միայնակեաց Ձ. 517.	Յւսուողիս Երբբինի Ձ. 492, 502—504.
Յւսերիս քողազարիս Ձ. 513.	Յւսուողիս քահանայ Ե. 475.
Յւսերիս Գ. 237.	Յւսիքիս Բ. 207.
Յւսամթէս Եսամթ եղս. Անտիոքոյ Ա. 77—80, Բ. 127, Ձ. 538.	Յփեսոս Ե. 473, Ձ. 533, 534, 544, 557, Է. 658, 659, 661, Վ. Ս. 692.
Յւսամթէս եղս. Կ. Պոլսոյ Գ. 317, Ե. 417.	Յփեսացի Գ. 219, 220, Ձ. 550.
Յւսամթէս եղս. Սերաստիոյ Հայոց Բ. 144, 205, 208, 210, Գ. 243, Դ. 312, 313.	Յփիմիա վկայուհի Ձ. 508.
Յւսամթէս Բ. 201.	Յփսոն եղս. Անտիոքոյ Ա. 80, Բ. 125, 127.
Յւսուղիս կին սմն Բ. 180.	Յփրայեցի Ե. 458, Է. 577, 627, 656.
Յւսիքիանոս եպարքոս Տիւղ. Ե. 493.	Յփրոս Է. 608.
Յւսիքիանոս, Յւսիքիւանոս, Յւսիքիս Ա. 35—38.	Յլքսինիս Պոնտոս Ա. 61, Գ. 312, Ձ. 559, Է. 634, 680.
	Յւփեսիս Տիւղ. Ե. 416.

Ձ.

Ձենն եղս. Եղմի. Ձ. 496.	Ձիղացի Գ. 287.
Ձես Գ. 284.	Ձմրուանիայ Ե. 460.
Ձեւքսիպոն բաղանիք Բ. 136.	Ձոսիմոս Է. 586.

Է.

Էդագացի Գ. 278.	Էնպիտոկղէս, Եսպեգոկղէս, Եմեծաքաղաք Բ. 127.
Էմեսենացի Ա. 78, Բ. 126— 128.	Եմպիտոկղէս իմաստասէր Ա. 69—72.
	Էպրիփան աես Եպրիփան Ձ. 536.

Թ.

Թողասիս եպարքոս, սպս եղս. Է. 686.	Թերա (վերին), Թերադիա, Թերիա Ա. 10, 18, 30, 69, Գ. 234, Ե. 465.
Թաղիա գիրք Ա. 25.	Թերեցի Ա. 16.
Թամասիա Է. 594.	

- Թեմեսոս իմաստասեր Գ.** 289.
 290, Դ. 387.
Թեսաղոնիկե, Թեսաղոնիկեա,
 Ա. 8, Բ. 137, Ե. 410, 416,
 433, 434, 467, Ե. 632,
 638, 673.
Թեսաղոնիկեցի Ե. 410.
Թեսաղիա Ե. 466, 468, Է.
 585.
Թեսաղեցի Է. 585.
Թեղնիս, Թեւրիւնիս եպս.
 Կիկիրոյ Ա. 18, 22, 23, 28,
 39, 74, 87, 92, 98, 100,
 Բ. 116, 131.
Թեղիմոս Ջ. 537, 538.
Թեղորոս (Թէսար) քահանայ
ձեկննաս Սոկրատայ Բ. 116,
 Ջ. 486, Է. 689.
Թեղոս, Թեղոսիս Մեծ Ա.
 67, Դ. 386, Ե. 403, 408,
 411, 413—415, 423, 433,
 434, 436—438, 445—447,
 448, 453, 479, 480, 483,
 485, Ջ. 487, 489, 491,
 559, 564, Է. 631, 638,
 640, 643, 650.
Թեղոս Նոր, Թեղոսիս Ա.
 38, 67, Ե. 473, Ջ. 491,
 514, 535, 564, Է. 566,
 567, 570, 572, 574, 578,
 585, 588, 596, 603, 609,
 614, 617, 621—623, 626
 —628, 650, 672, 675,
 678, 681—684, 685, 690.
Թեղոսիս Փիղապեղգիիոյ Ե-
պիսկ. Բ. 200.
Թեղոս եպիս. Է. 569.
Թեղորոս արիոսեան Բ. 131.
Թեղոսոս Լաւորդիկիս եպս.
 Բ. 213.
Թեղորոս Է. 621.
Թեղոսի վաճառ Դ. 307.
Թեղորոս Տիւղ. Ջ. 504.
Թեղորոս աշակերտակից Յո-
- Հաննու Ջ.** 495.
Թեղորոս առաքեալի Մառե-
ուրիս Ա. 98, Բ. 131.
Թեղորոս մանուկ Անտիոքացի
Գ. 264, Է. 621.
Թեղորոս աղաչարտ Վա-
ղենտին Դ. 318.
Թեղորոս Մոփսուեսաւոյ եպս.
 Ջ. 495.
Թեղոսողա Դ. 323.
Թեղուլոս առաջնորդ Ի Թե-
րակ Բ. 160.
Թեուզուլոսնահասակ Գ. 252.
Թեուզուլոս եպս. Թեուէտա-
պոնի Բ. 200.
Թեուրիտոս, Թեուրիտոս քա-
հանայ Ե. 454, 472.
Թեոն իմաստասեր Է. 595.
Թեոփիէ Վ. Ս. 696.
Թեոպոմպոն Նաւաթիանոսայ
եպս. Է. 579.
Թէոս Բ. Է. 546.
Թէոսիրիս Ապոմիս եպս. Է.
 667.
Թէոփնաս, Թէոնաս Մառմա-
սիկի եպս. Ա. 22, 24.
Թէոգիմոս Սկիւթւոյ եպս. Ջ.
 537, 538.
Թէոփիլոս եպս. 203.
Թէոգորոս Վ. Ս. 706.
Թէոփիլոս Կաստարալոսայ եպս.
Գ. 287, Դ. 312.
Թէոփիլոս Աղէքսանդրիոյ եպս.
Դ. 346, Ե. 434, 439,
 440, 442, Ջ. 488, 491,
 492, 505, 515—521, 527
 —531, 536, 538, 543,
 544, 547, 549—551, 537,
 555, Է. 578, 593, 681.
Թեոփիլոսիս ոմն Ի Կապա-
դոկոս Ե. 474, 475.
Թեոփիլանոսի Ե. 475.
Թումա, Թոմմա առաքեալ
Ա. 58.

փրակ, Բաակիրայ, Բերակ, 513, 551, 553, Է. -
 Երակ Ա. 21, Բ. 132, 146, 688.
 149, 180, 184, Գ. 317, Բրակացի, Բերակացի Ա. 16,
 388, 391, 396, 397, Ե. Բ. 142, 149, Գ. 225, Դ.
 420, 434, 472, Զ. 512, 377.

Ի.

Իգնատիոս Անտիոքացի եպս. Իռիգորոս քահանայ Է. 439,
 Զ. 528. Զ. 491, 492, 505, 52,
 Իեռիոս Տիւզ. Է. 644. 528.
 Իեռոփիլոս Ցապրիզուպոզե Է. Իսիդոր Ա. 88.
 687. Իսահակ Գարսից թգ. Է. Իսահակ, Իսարոս գեա Դ.
 Իզամացի Ա. 17. 581—583, 602.
 Իզառիոս Պիկտորացեաց եպս. Իսառոս, Իսարոս 388, 480.
 Բ. 212, Գ. 243. Իսթրևոս, Իսթրևոս Մառե-
 Իզասացի Բ. 149, 403. Իւ- ապ Ա. 90, 91, 97, 98,
 Ղիւսացի 410, 585. Բ. 145.
 Իդիոն Է. 611, 632. Իսալացի Բ. 178.
 Իմեռ իմաստակ Դ. 360. Իսաղիա, Իսալիա Ա. 2, Բ.
 Իմրզոս օղն. Դ. 333. 134, 141, 143, 157, 175,
 Իննոկենտիոս Տոմա եպս. Է. 178, 178, 179, 183, 184,
 584, 586. 203, Գ. 234, 242, 243
 Իռակղիտոս Զ. 534, 549, 313, 384, 431, 433, 445
 550, 597. 461, 588, 682.
 Իոնիա Գ. 219. Իւղիւռիա, Իւղիւռիա, Իւղ
 Իռակղոս Գ. 283. սիւրա Բ. 118, 157,
 Իռիւնիոս քերթոզ Գ. 237— 242, Դ. 341, 433, 469
 239, 459. Իւղիւռացի, Իղուռացի Ե. 1
 Իսիդորոս Սպիւռիդիւնի Ա. 410, 585.
 34, 43, 123. Իւղիա Է. 686.
 Իսիդրեղեցի Ի Կ. Պաւղիս Իւպատ Տիւզ. Բ. 193.
 43, 106, Բ. 123, 139. Իւփսիզ քաղ. Ա. 98.

Լ.

Լակոնացի, Նիկոկլէս Գ. 219, 127, 160, 195, 21
 Լամիսակ, Ղափսակ Դ. 297, Զ. 553.
 299, 300, 302, Ե. 416, Լաւորիկեցի Ա. 78,
 Զ. 512. Ե. 420.
 Լաւորիկիա Ա. 78. Բ. 126, Լաւորիկիոս Ղաւրի

ընկերաս առաջնորդ զատացն
 Ասորոց, Բ. 193, 196, 197,
 201.
 Ղ.Է.Նճ. Եպս. Հոռոմա, Ե. 437,
 438.
 Ղ.Է.Նճ. Աթենացի իմաստա-
 սէր է. 617.
 Ղ.Է.Նճ. կոմս Բ. 193, 194,
 196, 197, 199, 201.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամյա Եկեղե-
 ցւոյ առաջնորդն է Բ. 180,
 176, 180.
 Լ.Է.Նճ. Երեսնամյա Տ. 200.
 Լ.Է.Նճ. Երեսնամյա Ղ.Է.Նճ. Երես-
 նամ, Երեսնամ իմաստակ
 Գ. 220, 261, 274, 276,
 282, 283, 285, Գ. 361,
 Զ. 494, 495.
 Լ.Է.Նճ. Ա. 54.
 Լ.Է.Նճ. Լ.Է.Նճ. Լ.Է.Նճ. Լ.Է.Նճ.
 Լ.Է.Նճ. Լ.Է.Նճ. Լ.Է.Նճ. Ա.
 10, 15, 17, 23, Բ. 154,
 157, 159, 165, Ե. 461.
 Ղ.Է.Նճ. Լ.Է.Նճ. Բ. 9, 10,
 16, Բ. 147, 169, Գ. 238,
 Դ. 390.

Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ, Հոռոմա, Բ.
 176, 183, 184, Դ. 296,
 312—314, 279, Ե. 404,
 405, 416.
 Լ.Է.Նճ. Երեսնամ, Լ.Է.Նճ. Երես-
 նամ Թագաւոր Գալիացի ազ-
 գաւ, Ա. 3, 5—7, 18, 80.
 Լ.Է.Նճ. Երեսնամ, Երեսնամ Բ. 200, Զ.
 55, Ե. 648, 666.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ, Լ.Է.Նճ. Երես-
 նամ Բ. 178, Գ. 234.
 Ղ.Է.Նճ. (Երեսնամ) Բ. 107,
 142, 144, 162, 166.
 Լ.Է.Նճ. Երեսնամ Բ. 142, 144.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ Բ. ՄԵԵ Ե. 460.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ Ազգայնականացի
 Բ. 134, 152, 153, 159.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ Եպս. Ա.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ Գ. 233, Դ.
 296, 326, 327, 349, 352,
 Զ. 394, 395, 405, 414.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ, Լ.Է.Նճ. Երես-
 նամ Գ. 234, 235,
 241, 242, Ե. 407.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ Գ. 242,
 Ե. 407.
 Ղ.Է.Նճ. Երեսնամ Տ. 309.

Կ.

Վաղացի Գ. 234.
 Վաղարշապատ Եպս. Վաղարշապատ
 Ա. 88.
 Վաղարշապատ քահանայ է. 633,
 638.
 Վաղարշապատ քերթողարար պատ-
 միչ Վաղարշապատ վարուց Գ.
 271.
 Վաղարշապատ Ե. 445.
 Վաղարշապատ, Վաղարշապատ,
 Վաղարշապատ Ա. 17, 103,
 Բ. 134, 159, 163, 205,
 264, Դ. 312, 363, Ե.

467, 468, 474, Զ. 496,
 Ե. 665, 666.
 Վաղարշապատ Դ. 343, Ե.
 420.
 Վաղար, Վաղար Ե. 405, Ե.
 648.
 Վաղար Երեսնամ Թագաւորի
 Դ. 308.
 Վաղար Երեսնամ Ե. 475,
 Զ. 495.
 Վաղար Ե. 73.
 Վաղար Գ. 287, Դ.
 312.

Վարդիբ ճով է. 627.
Վեղեամբնոս եպս. Հռոմա է.

586, 673.
Վենզիոս եղբայր Մաքնենտի
Բ. 173.

Վեապիոս Տիւպ. Բ. 193.
Վեաափոս եկեղեցի Աղեք-
սանդրույ է. 596.

Վեաարիայ Պաղեստինայ Ա.
23, Բ. 190, 195, 205, Գ.
281, Դ. 312, 363, Ե.
420, 467, 468, Զ. 496,

է. 625, 686.
Վեաարիա Ա. 52, 79, 372.
Վեաարացի Ա. 10, 26, Դ.
356, է. 685.

Վեաարիոս Տիւպ. Բ. 193, Ե.
490, է. 596.

Վերապիա Դ. 293.
Վերդիկան, Վրայիկան Բ. 186,
190, 195, 198, 304, Գ.
245, Դ. 300, 302-304,
Ե. 416, 428, 474, է. 651,

664, 674.
Վրդիկանացի, Վրդիկանացի, Գ.
284, Դ. 302, 304, Ե.
643, 651.

Վրնառան անուն անդույ է.
596.

Վրնիոն, Իկոնիոն Ե. 420.
Վրլիկիս, Վրլիկիս Ա. 3, 54,
Բ. 143, 160, 214, Գ.
217, Դ. 312, Ե. 461,

469, Զ. 495, է. 666.
Վրլիկեցի, Վրլիկեցի Ա. 16,
Բ. 142, 193, Գ. 261, 290,
Դ. 312, 314.

Վրնիտիոս Տիւպ. Ե. 434.
Վրլարոս, Վրլարոս Ա. 18, 33,
Ե. 430, 467, Զ. 529,
530, 536, 542.

Վրլարացի Ա. 35, Ե. 476,
534, 544.

Վրլոնիոս եպս. Քաղկեդոնի
Ն. 544, 551, 556, ... 600

Վրլոնիա Ա. 17.
Վրլոնոս, Վրլոնի, Վրլոնիոս
Երուսաղէմի եպս. Բ. 185,
194, 200, 205, 212, Գ.
267, Դ. 296, Ե. 404,
416, 439.

Վրլոնի, Վրլոնիոս Աղեքան-
Տիւպ. եպս. է. 578, 579,
590-596, 650, 661, 663,
- 673, 678, 679.

Վրլոնոս, Վրլոնոս Տիւպիոս Ե.
Վրլոն. Ա. 78, 72, Բ. 127.
Վրլուդոս Գ. 220.

Վրլոնեա եպս. Գ. 237.
Վրլուքոս Տիւպ. Դ. 308, Ե.
433.

Վրլոնիա Գ. 284.
Վրլոնիոս Հռոմա եպս. Բ.
173.

Վրլոնիոս Վրնիոն Ա. 71.
Վրլոնոս, Վրլոնոս Քաղաք
Ա. 14, Բ. 145, Գ. 238.

Վրլոնոն, Վրլոնոն Բ. 159,
Ե. 421.

Վրլոնացի Ե. 458.
Վրլոն Քաղաք Զ. 559, Ե.
680.

Վրլոնիոս եպս. Գ. 375, 376.
Վրլոնիոս որդի Վրլոնիոս Ա.
112, 113, Բ. 120, 132,
134, 157-159, Գ. 217,
219, 223-226, 231, 245,
272, 276, 286, Դ. 308,
385, է. 631, 635.

Վրլոնոն, որդի Վրլոնոն Մեծի
Ա. 112, Բ. 190, 132, 134.

Վրլոնիոս, Քաղաք Վրլոնի
Վրլոնի, Ա. 5, 55, 80, 81.

Վրլոնիոս Քաղաք Ի Վրլոն-
իոս Զ. 529.

Վրլոնիոս Քաղաք Վրլոնի
Գ. 222, 228.

Վրլոնիոսիոս Քաղաք Ի Վրլոն-
իոս Գ. 222, 228.

Վրլոնիոսիոս Քաղաք Ի Վրլոն-
իոս Գ. 222, 228.

զեռան Ա. 55.
 Պատանդի գեճուհ. Ա. 48,
 109, 110.
 Պատանդիանու Վասանդիքա-
 ղաք Ա. 43, 44, 49, 100,
 101, Զ. 528.
 Վասանդիանիւ բաղնիք Դ.
 306.
 Վասանդիա նորն Վասանդի-
 անու Ա. 111, 114, Բ. 117,
 119, 120, 124, 182, 149,
 161, 156, 156, 166, 167,
 171—175, 189, 197, 253,
 214, 215, Գ. 224—226,
 Դ. 288, 400, Է. 672.
 Վասանդ, Վասան, Վասան-
 դիւս Տայր, Վասանդիանոսի
 Ա. 2, 4, Վ. Ա. 768—712,
 719, 720.
 Վասանդիւն, Վասանդիանու
 Մեծ, Ա. 1—8, 16, 17,
 30, 35, 36, 39, 44, 49,
 52, 57, 67, 68, 74, 80,
 94, 100, 104, 111—114,
 115, 116, 125, 144, 191,
 Գ. 218, 238, 248, 249,
 Դ. 318, Ե. 453, 461, Զ.
 488, Է. 566, 689, Վ. Ա.
 708, 710, 712—714, 715,
 —721, 730.
 Վասանդին եղբայր Վասանդնի
 Մեծի, Գ. 318.

Վասանդիննւպաղիս Ա. 36,
 48, 63, 62, 102, 104,
 106, 106, 110, 112, 116,
 Բ. 121, 127, 131, 182,
 133, 134, 153, 156, 159,
 160, 162, 168, 188, 189,
 196, 201—203, 207—209,
 211, 219, Գ. 217—220,
 225, 245, 248, 290, Դ.
 284, 294—298, 300, 303
 —305, 307, 308, 309,
 314, 316, 319, 337, 364,
 370, 376, 392, 395—397,
 Ա. 401, 405, 407—409,
 411, 413—415, 418, 419,
 423, 430, 434, 435, 437,
 442, 448, 453, 467, 468,
 474, 475, 480, 483, Զ.
 488, 490, 492, 493, 497,
 505, 509, 522, 537, 528,
 533—534, 536, 544, 548,
 550, 555, 557, 563, Է.
 568, 570, 571, 576, 582,
 585, 587, 588, 593, 594,
 606, 610, 611, 622, 623,
 632, 635, 638, 639, 644,
 651, 663, 668, 675, 680.
 Կորնթոս Ա. 141, Է. 666.
 Կորնթացի Գ. 329.
 Կրեացի Ա. 17, Գ. 259.
 Կրեացիք , ,
 Կուկիսան Բ. 159.

2.

Լամբարձման լեռն Ա. 49.
 Լայ, Լալք Ա. 56, 57, Բ.
 194, 205, Ե. 420, 422,
 Զ. 489, 555, 558, Է.
 604, 607.
 Լեղինէ Թագուհի Ա. 45,
 112, Է. 656, Վ. Ա. 709
 —712.

Լեղինէի քաղաք Լեղինուպո-
 ղիս Ա. 41, 45, 112, Ե.
 455, Է. 667.
 Լեռակլէոս քճի, Բ. 204.
 Լեռակղ Բ. 212, Զ. 551.
 Լեռոզիա Զ. 552.
 Լիւպատիա դուստր Թէոնի,
 Է. 595.

Հեռանդին զարազար Բ. 132.
Հեռանուպոզին Զ. 551.
Հորհանուս աես Յորհանուս.
Հնդիկ Ա. 58—60.
Հովանուս Վ. Ս. 706.
Հոսում. Ա. 85, Գ. 220.
Հում, *Հասիմ,* Ա. 3, 5,
 48, 50, Բ. 125, 130, 134,
 140, 145, 151, 155, 157,
 171, 172, 175, 176, 180,
 181, 189, 184, Գ. 295,
 312, 327, 346, 375, 379,
 Դ. 395, Ե. 404, 417,
 437, 439, 445, 447, 448,
 456, 459—462, 465, 468,
 Զ. 488, 492, 493, 528,
 Է. 584, 585, 586, 668,
 673, Վ. Ս. 692, 700,
 708, 712, 720.
Հում ծոր Ե. 419.
Հապիմյանի Ա. 3, 17, 25,
 35, 43, 51, 58, 59, 67,

113, Բ. 128, 132, 151,
 156, 160, 172, 174, 209,
 Գ. 222—225, 243, 249,
 257, 264, 266, 269, 271,
 274, 279, 280, Դ. 298,
 304, 306, 313, 362, 383,
 388, 390, 391, 393, 395,
 Ե. 402, 404, 423, 431,
 434, 437, 439, 445, 446,
 460, 461, 480, Զ. 488,
 489, 508, 507, 509—514,
 Է. 579, 580, 589, 585—
 587, 602—616, 649, 656,
 677, 678, Վ. Ս. 702,
 719, 725.
Հրեասան Ա. 17.
Հրեա Ա. 17, 47, Գ. 265—
 267, Դ. 378, Ե. 454—
 460, 470, 471, Զ. 496,
 Է. 572, 573, 574, 589—
 601.

Ձ.

Չիթենի Է. 639.

Ղ.

Ցես Լ.

Ս.

Մազիարուս բռնակալ Բ. 157,
 164, 171—173, Գ. 223.
Մազնուս Կիւեսար Բ. 174,
 201, Դ. 326, 344.
Մակար Երուս. եպիս. Ա. 49,
 Բ. 124.
Մակարիոս քահանայ Աղեք-
սանդրիոյ Ա. 88, 90, 91,

94, 97, 98, 124, Ե. 454.
Մակարիոս Աղեքսանդրիացի,
 Դ. 336, 352.
Մակարիոս Եզրպատցի Դ. 336,
 340, 352.
Մակեդոնացի Ա. 16, 21, 39,
 141, 270, 284, Դ. 300,
 312, 314, 592, 600, 601.

- Մակեդոնիա Բ. 137, Գ. 296, 297, 433, 467.
- Մակեդոն սարկ. Մակեդոնիս եպո. Կ. Պաւղոս Ա. 98. Բ. 122, 123, 131, 133, 135 —139, 153, 160, 162, 188, 192, 194, 196, 204, 207, 209, 210, 300, 309, Ե. 421, 422, 452, 566, 570.
- Մակեդոնիոսք Ա. 13, Բ. 210, Գ. 243, 244, 287, 405, 415, 416, 428, 468, 475, Է. 569, 651, 672.
- Մակեդոնիոս նահատակ Գ. 252.
- Մամբրէի կաղնի Ա. 52.
- Մանրէոս, Մանրի Ա. 69, 71, 72.
- Մանրեցիք Ա. 74, Բ. 164, Ե. 402, Զ. 527, 528, Է. 656.
- Մանտինոն Բ. 140.
- Մառաթանիոս Բ. 186, 210.
- Մառէոփոս Ա. 141.
- Մարիամայ կղզի Գ. 341.
- Մառիանոս Տիւղ. Է. 627.
- Մառիս ասորի Բ. 142, 147.
- Մառիսոն, Մառիս եպո. Բաղկեդոնի Բիթիւնոյ 18, 19, 22, 84, 98, 100, Բ. 131, 142, 202, Գ. 246.
- Մառիտա Ա. 145.
- Մառիանայ զատակերտ Զ. 548.
- Մառիաէս, Մառիատիս Ա. 90, 97, 98, Բ. 141, 145.
- Մառուփոս Զ. 544, 556, 579—583.
- Մառմառիկա Ա. 22.
- Մառմառիկեցի Ա. 24.
- Մառաոնիոս ներքինի Գ. 219.
- Մառթէոս ասորեալ Ա. 57.
- Մարինոս արիսեան եպո. Ե. 434, 472, 473.
- Մարկեղոս եպո. անկեսայ, Ա. 102—104, Բ. 134, 143, 146, 148, 152, 153, 159, 204.
- Մարիամ Աստուածածին Է. 652, 662, 666.
- Մարկիանոս քահանայ նաւասեան Գ. 308, Է. 685, 684.
- Մարկիանոս Ամփոսակու Ե. 416, 454, 455, 489.
- Մարկեղիոս Տիւղ. Ա. 125.
- Մարկոս իմաստասեր Գ. 177.
- Մարկոս Առիթաւսիոս Բ. 169.
- Մարաւրոս Մոփսուեսաիոյ եպիս. Ա. 143, Է. 594.
- Մաւրա Թագուհի Յաճկոց Գ. 393, 395, Ե. 401.
- Մաքսիմիոս որդի Մաքսիմիանոսի եպիսկոպոս Ա. 3, 6.
- Մաքսիմիանոս Գաղերուս Ա. 2.
- Մաքսիմիանոս Եպիսկոպոս Ա. 2, 3, 67, 124, Ա. Ա. 709, 717—722.
- Մաքսիմոս բռնակալ Ա. 67, Ե. 430, 432, 434, 436, 437, 479, Զ. 492.
- Մաքսիմոս Երուս. եպո. Բ. 124, 154, 159, 185.
- Մաքսիմոս իմաստասեր Նիկիոզիմոյ Գ. 220, 270, Ե. 454.
- Մաքսիմոս Մաքսիմիանոս Նիկիոյ եպո. Գ. 278, 379.
- Մաքսիմոս աշակերտակից Յովհաննու Ե. 496.
- Մաքսիմոս Է. 611.
- Մաքսիմոս Մաքսիմիանոս եպո. Կ. Պօլսի Է. 664, 670, 672—674.
- Մեգիողանոն Բ. 178, Գ. 380, 382, Ե. 431, 434, 484.
- Մելէսէոս Անտիոքայ եպո.

Մելիտոս, Մելիտոս. եպս.
Սեբաստիոյ, Բ. 205, 208,
209, 211, Գ. 363, 370,
405—407, 416, 421, 422,
668.
Միայնական Գ. 337.
Մեղեանո Գ. 235, 241, 242,
296, 298.
Մեղեանանոց, Մեղեանանոց
Ա. 12, 88, 92, 98, Զ.
497, 528.
Մեղեանոս Գ. 277, 288.
Մեղեանիան քաղաք Ե. 420.
Մեղեանիանոս, Մեղեանիանոս, Մե
ղեանոս Ա. 13, 24, 25,
98.
Մեղիսոն Է. 648.
Մենանտիոս Գ. 240.
Մեոարունդոս Տիւզ. Ե. 423.
Մեոպիոս, Մեոպիոս իմաս
տասէր Տիրացի Ա. 57.
Մեոացի Ա. 4.
Մեման Եփեսոսի եպս. Է.
661.
Միթոոոս, Միթանոն Գ. 230
232. Ե. 440.
Միթոոսիոս Զ. 538, 539.
Միջագետս Ա. 16, 17, 72,
73, Բ. 126, 274, 320,
544, 556, 579, 605, 607,
611.

Միսենացի տես Էմիսենացի
Մեղաթանաես եպս. Վ. Ս.
695.
Մետոփան Ա. 105.
Միառողջութան իմաստասէր Ա.
57.
Միււոս Գ. 252.
Միւսիոս վերին Ա. 88.
Միւսանայ բերդի Գաղիայ Բ.
172, 183.
Միւսիղէն Բ. 200.
Միքսին քաղաք Գ. 274, Է.
605, 609.
Մծուրնացիք Է. 607.
Մոգիստոս եպարքոս Գ. 318.
Մոնարս Տիւզ. Է. 598.
Մոնտան Ա. 77, Է. 656.
Մանտոսելէկոս Բ. 172.
Մովսէս մարգարէ Ա. 54,
103, Գ. 255, 335, 344,
459, 462, 465, 471, 561,
627, 676.
Մովսէս Յաճիկ Գ. 393—395.
Մուէացի Գ. 344.
Մուլփիա կամուրջ Ա. 5.
Մուսոս Ա. 88.
Մուսա (Մինսիայ) Է. 667.
Մուփսն ջրբուղի Բ. 214.
Մոփսուեստիայ Ա. 143, Ե.
495.

Ռ.

Ռակոր տեան եղբայր Վ. Ա.
702.
Ռիչատակաց գիրք Ռրոգենի
Գ. 356.
Ռիւնոսոս Գ. 284.
Ռորիա, Ռորեան կայսր 248,
273, 283, 285, Գ. 293,
295, 298, 309, 317.
Ռոհան, Ռովան, Ռովհանէս

Ռակերերան, Զ. 440, 492,
494, 496—498, 500, 503
505, 511, 522, 524, 528
—536, 540—554, 556,
557, 559, 562, 563, Է.
683, 641, 680—682.
Ռովհանէս առաքեալ Է. 655.
Ռովհանէս Երուս. եպս. Ե.
439, Զ. 488, 491.

Յովհաննէս Բուրազի Է. 627,
 628, 696, 677.
 Յովհաննէս Անտոնոս եպո.
 Է. 659—663, 678.
 Յովհաննէս Գալապի եպո. Է.
 666.
 Յովհաննէս որ. Է. Արթուր Ա. 97.
 Յովնան Մարգարէ Զ. Ս. 736.
 Յովսէպոս Ե. 461.
 Յուրնադիոս Եղոմաշի եպո.
 Է. 659.
 Յուրա Ե. 469.
 Յուլիոս Կեսար Գ. 228.
 Յուլիանոս, Յուլիոս Լաոմա
 եպո. Բ. 125, 130, 131,
 134, 135, 140, 141, 145,
 151, 176.

Յուլիանոս, Յագրեանոս Կոյսր
 Բ. 175, 189, 192, 214,
 Գ. 217—229, 230, 232,
 245, 246, 249, 258, 260,
 262, 272—278, 280, 282,
 286, 290, Գ. 294, 295,
 Ե. 406, 459, Է. 620,
 641.
 Յուսարթոս: Յուսարթեանն Կրն
 Վաղենաբնիկոնոսի Գ. 384,
 385, Ե. 431.
 Յուլիանոս Տրեպ. Ա. 38.
 Յուսաա զուսար, Յուսան Գ.
 385.
 Յուսաաա Յուսանա Տայր Գ.
 384, 385.

Ն.

Նախդրիա Գ. 301.
 Նանձրանձաղի աես Անձրան-
 ձու.
 Նարիհոս Կելեոացի Ի Լեւո-
 նիազայ Բ. 127, 142, 160,
 203, Է. 665.
 Նառոէոս զարազար Գարոից,
 Է. 604, 605.
 Նուսարանոս քահանայ Լաո-
 մա Գ. 376, 377, Է. 636.
 Նուսարանոսը Ա. 28, 35, Բ.
 187—190, Գ. 307, 308,
 374, 377, 378, Ե. 425,
 428, 437, 448, 449, 452,
 454, 467, 468, 557, 559,
 561, 574, 578, 579, 584,
 586, 588, 589, 598, 600,
 601, 634, 635, 636, 647,
 671, 672.
 Նեփարիոս, Նեփաա, Ե.
 418, 420, 424—427, 436,
 450, 451, 473, Զ. 488,
 490, 506.

Նեոանիա Բ. 160.
 Նեսար, Նեսարիոս Է. 645,
 650—664.
 Նեոյիփեսարիա Գ. 371.
 Նեոնսիլէկիա Բ. 205.
 Նեպարիանոս, Նիպարանոս
 քեռորդի Կոստանդի Բ. 157.
 Նիգարիանոս Տրեպ. Բ. 158,
 168.
 Նիկիա Ա. 15, 18, 19, 21,
 36, 42, 75—80, 94, 105
 —108, 111, Բ. 118, 122,
 128, 144, 146, 147, 173,
 176, 182, 184, 195, 198,
 202, 203, 209, Գ. 238,
 281, Դ. 293, 294, 307,
 310, 313, 378, Ե. 405,
 408, 411, 413, 415, 418,
 419, 468, Է. 589, 635,
 638.
 Նիկիացի Ա. 87, Բ. 117, Է.
 633.
 Նիկիլէո Լակոնացի Գ. 219.

Նիզոս Ա. 51.
 Նիւզոս քիւ Ք. 251.
 Նիկողոս Բամապիւնոս Է.
 635.
 Նիկովորիս Ա. 10, 11, 27,
 80, 89, 89, 91, Բ. 180,
 112, 192, 210. Ք. 220,
 221. Դ. 302, 311, 316—
 318, 378. Զ. 549.

Նիմիդացի Ա. 11—13, 16,
 28, 87, 106, 110, Բ. 116,
 119, 123, 192. Դ. 307.
 Նիկոպոլիս Է. 585, 667.
 Նինուէացի Ա. Ս. 734.
 Նիսորիս Դ. 329, 331. Զ.
 521, Է. 593.
 Նիւսիս Ե. 420.

Շ.

Շիդա, Ե. 469.

Շիրիմ, աես Սերմիպոլիս.

Ո.

Ոսո, Մեծ Ոսոիս, Բ. 165,
 Է. 662.
 Ողիմբրիոս Տիւպ. Ե. 403,
 484. Զ. 488.
 Ողիմպոս առաջնորդ ի Բիւրակ
 Բ. 160.
 Ողիմպոս եպոս. Զ. 538.
 Ողիւպոս, Ողիւմպոս չեառ Ա.
 36, 37.
 Ոնոռատիոս եպոս Կ. Բ. Գալլիսի
 Բ. 201.
 Ոպատաոս Տիւպ. Զ. 555.
 Ոպտիմոս, Ոպիմոս Անտիքիւս,
 եպոս. Ե. 420, Է. 607.
 Ոռոնտիոս քեա Դ. 298.
 Ոռիոս եպոս. Կոզրուբա Ա. 14.
 Բ. 145, 171, Դ. 238.
 Ոսկեն քաղաք Է. 635.
 Ոսոիւոս եպոս. Հայոց Ե. 420.
 Որիգէն, Որոգիւնէս, Աւրիգէն
 Բ. 148, 212, Դ. 237,
 238, 280. Դ. 356, 361, 371
 —373. Ե. 465. Զ. 520.

521, 529—531, 536—541,
 545, 550, Է. 577, 656,
 681.
 Ուղիփիղոս Կապոս եպոս. Բ.
 203. Դ. 389.
 Ունացանց, Ոննոսան Դ. 390.
 Ե. 489, Է. 649—650.
 Ուզտառիոս Թագաւոր Ունաց
 Է. 650.
 Ուռանիոս Տիւրոսի եպոս. Բ.
 195, 200.
 Ուռաւնոս եկեղեցական Դ.
 318.
 Ոռհա Բ. 126. Դ. 320.
 Ոռհայեցի Դ. 322.
 Ոռսակէոս ի Սինգետոնէս, ի
 վերին Միւսոյ Ա. 88, 98,
 100. Բ. 131, 155, 181—
 184. Զ. 556, 558, 560,
 561.
 Ոռսին սարկաւազ, Դ. 378,
 380.

2.

2որեքասաներորդք Ե. 462,
468, 557. Է. 648.

9.

Պաղոն աւան, Դ. 378. Ե.
455, 456.
Պակասիանիա Է. 569.
Պաղատարիս Աղէքսանդրոյ Ե-
պարքոս Դ. 326.
Պաղատարիս միայնակեաց Դ.
348.
Պաղատարիս Նիզինապոլսոյ Ե-
պիս. Է. 666.
Պաղատարիս արագաւազ Է. 610.
Պաղեստին Ա. 23, 55, 67.
Բ. 120, 154, 174, 195.
Գ. 275, 281, 282. Ե. 430.
Պաղեստինացի Ա. 16. Ա. Ս. 718.
Պամփիլիա Ա. 1, 15—18, 21,
23, 44, 69, 77, 79, 104.
Բ. 120, 147. Գ. 262. Զ.
538. Է. 568, 641, 644,
655, 665. Ա. Ս. 691, 700.
Պամփիլիոս գրող Գ. 237. Դ.
373.
Պանունիա Ա. 88.
Պանոնիացի Դ. 293.
Պասինիկոս եպոս. Ջիզայեաց
Գ. 287.
Պատիս Է. 666.
Պատասփիլոս Ա. 100. Բ. 126,
185, 194, 201, 207.
Պարթևք, Ա. 17, 56.
Պարմուժիս եպոս. Վերին Բե-
մայեղոյ Ա. 18.
Պարսիկք, Պարս, Ա. 16, 70
—73. Բ. 156, 157, 209.
Գ. 249, 260, 263, 264,
266, 268, 269, 270, 271,

272, 274, 285. Դ. 298.
Ե. 433. Է. 579, 583, 602
—616, 627, 646. Ա. Ս.
722.
Պաղիկարպոս Ջմիւռնոյ եպոս.
Ե. 460. Է. 677.
Պաղին Տիւզ. և Յուլանիոս,
Ա. 38. Փրկ. 325 Թ.
Պաղինոս Գաղիոյ Տրիբիտիս
եպոս. Բ. 178. Դ. 296. Ե.
298, 422, 430, 438, Զ.
498.
Պաւղոս առաքեալ Ե. 445,
462, 469. Ա. Ս. 696, 700,
726, 729.
Պաւղոս եպոս. Անկիւրացոյ Ե.
420.
Պաւղոս ընթերցող Զ. 545.
Պաւղոս Տիւրոսի եպոս Ա. 95.
Պաւղոս, քահանայ և ապա
եպոս. Պ. Պաւլոս, Բ. 122,
123, 131—137, 141, 142,
144, 145, 149, 150, 153,
159, 161.
Պաւղոս Նաւասարանոսաց եպոս.
Է. 566, 598, 599—601,
647, 670, 671, 682—683.
Պաւղոս Սամոսացի Բ. 147,
169. Է. 654, 656.
Պամուժիս եպոս. Վերին Բե-
րիոյ 29—32.
Պեգանոս միայնակեաց Դ. 335.
Պեղակիս Ղաւարիկոյ եպոս.
Ե. 420.
Պեղիտոս Տիւզ. Է. 598.

Պեղուսիս Բ. 155.
 Պենդապոզիս Ա. 23.
 Պիպլոս Գ. 283.
 Պեռզաման Բ. 205, 207.
 Պեռիգենիս եպս. Ի Պատրիս,
 Է. 666.
 Պետրոս Մարտիրոս Ա. 41.
 Պետրոս եպս. Աղէքսանդրոյ,
 Ա. 9, 12, 101.
 Պետրոս ընթերցող Է. 596.
 Պետրոս Պաւղոսի մատուռ Դ.
 348 462.
 Պետրոս երեցապետ Ջ. 526—
 528.
 Պետրոս եպս. Աղէքսանդրոյ,
 յաջորդ Աթանասի Դ. 324,
 326, 327, 369, 395, 396.
 Է. 405.
 Պետրոս առաքել. Ե. 462,
 Ջ. 526. Ա. Ս. 691, 700,
 706, 707, 726, 729.
 Պեփղագոնիա Բ. 187, 190,
 195, 197, 205, 206. Գ.
 244. Դ. 374.
 Պեփղագոնացի Բ. 190, 195,
 197, 207. Գ. 244, 287.
 Դ. 377.
 Պիթակ Ե. 442.
 Պիթիա Գ. 284.
 Պիկոնոն Դ. 384.
 Պիկտորացի Գ. 243.
 Պիլատոսի տաղտակ Ա. 47.
 Պինտոս Է. 585.
 Պինոս գետ Է. 585.
 Պիոս միայնակեաց Դ. 332.
 Պիոնիա Է. 585.
 Պրոնգիա Է. 667.
 Պրսիգոն Ե. 420. Է. 667. Ջ.
 553.
 Պիւթագորոս Ա. 69, 72. Գ.
 270.
 Պլաթիտիանա տան Թագաւո-
 ըն Ջ. 545.
 Պլակեաիա գոլսար Թէոդոսի,

Դ. 386. Է. 631, 632.
 Պլակեզիա կին Թէոդոսի Դ.
 386. Ե. 433.
 Պլակիտոն Բ. 180.
 Պլատոն Բ. 177. Գ. 255, 270,
 277. Է. 577.
 Պլիննաս զարապար Ե. 474.
 Պլուտինա, Պլուտինու քա-
 զաք. Է. 595, 667.
 Պլուտինոս Բ. 177.
 Պոլիմիմոն Գ. 289, 283.
 Պոլիմոս եպս. Անտիոքայ Գ.
 235, 241. Է. 405—407.
 Պամպուլուպոլիս Բ. 185, 197,
 205. Գ. 244, 287.
 Պանասոս Եւքրինոս Ա. 16, 17,
 61. Գ. 319. Ջ. 555, 559,
 Է. 634, 635, 680.
 Պանասոս Դ. 363, 371, 420.
 Պանացի Դ. 370.
 Պոպիւռիոս Ա. 27. Գ. 282,
 285. Է. 571, 584.
 Պոպիւռիանոս Ա. 27. Գ.
 276, 277, 280, 281.
 Պոքրինոս Տիւպ. Բ. 125.
 Պոքրոս, Պոքրինոս Տիւպ.
 Դ. 324. Ե. 431, 432,
 484. Ջ. 488, 558.
 Պոսեիոս իմաստակ Դ. 360.
 Պոսկոպ զարապար Է. 613.
 Պոսպոնիսոն Է. 666.
 Պոսկոպիոս բանակալ Դ. 298,
 300, 301. Դ. 397.
 Պոտոսգէն Սերգիկիոյ եպ. Բ.
 142.
 Պոսգոնոս Ե. 432.
 Պոսուր Բ. 166.
 Պոսակղ եպս. Գ. Պաւլսի Է.
 639, 643—645, 664, 665,
 673, 674, 680, 681, 685,
 686.
 Պրոկղ Տիւպ. Բ. 121.
 Պտղոմէոս եղբայրսէր. Է.
 620.

Պաղովմիատիա Ա. 22. Զ. 532, 533. | Պաղովմեցի (սեկստա) Ա. 24.

Պ.

Ռաւեննայ է. 630.	սաց է. 678.
Ռիբեռնարիոս եպո. Արջոյ է. 666.	Ռուստիկուզաս եպո. Դաւա- տիանոսայ ի Լուով՝ է. 586.
Ռենոս է. 648.	Ռուփինոս և Եւսեբիոս Տիւպ. Բ. 144.
Ռիգինոս Գ. 283.	Ռոփոս Թեաղոնիկոյ եպո. է. 673.
Ռազոս է. 634.	Ռուփինոս քահանայ Լուովմե- ցեցի պատմագիր Ա. 34, 41, 60 67. Բ. 115. Գ. 264. Դ. 350.
Ռոդոմիտիոս Տիւպ. Ե. 433.	
Ռոսմոսոք է. 679.	
Ռուբինոս եպարքոս Զ. 489.	
Ռուգաս Թագաւոր, քարաքո-	

Ս.

Սարբատիոս, Սամրատիոս, Ե. 454—457, 573—575, 634, 650.	Ջ. 508.
Սարէլ, Սարեղ Լիւբացի, Ա. 9, 17—79, 127, 147, 169, 193, 238. Դ. 390.	Սարապիս, Սրապիս, Սիսապիոն Սիսապիս, Ա. 51. Ե. 140, 141, 144.
Սազարիս գեա Գ. 378.	Սարգիոն է. 648.
Սալոն քաղ. Դաղմատիոյ Ա. 5.	Սարինոս, Սարինոս Մոսկիդ- նացւոյ եպո. Ա. 21, 26 Բ. 135, 141. Գ. 244, 288. Դ. 314, 327.
Սաղոնաս է. 628, 629.	Սարգիս Տիւպ. Բ. 158, 168.
Սաղոսիոս Գ. 272.	Սաւոնիա Բ. 193, 196.
Սաղուտիոս եպարքոս Գ. 263.	Սաւուուամացի, Ասամարացի, Ա. 51. Դ. 382. Վ. Ս. 709, 710, 713.
Սամարացի Ե. 102, 104. Բ. 147, 169. է. 654, 656.	Սերաստիա Լայոց Սևաստիա, Բ. 194, 205, 203, 207, 208, 210. Դ. 312, 359. է. 558, 666.
Սանգարոն Ե. 455.	Սերէոս աես Եւսեբիոս.
Սառաիկիա, Սիաէկիա, Սիւ- աիկիա Ա. 104. Բ. 144, 147, 149, 151, 152, 154, 158, 159. Գ. 242.	Սիկանդոս Տայր Յովհաննու, Ե. 494.
Սառաիկիա Գ. 234.	Սեղինաս Դաւայ եպո. Ե. 473.
Սառուամացի Դ. 313.	Սինաիաոն Ա. 88.
Սասաղացի 205.	
Սասանինոս Տիւպ. Ե. 425.	

Մեամբայօլիս Բ. 157.
 Սերապիոն Մուկացի Դ. 344.
 Սերապատ Վ. Ս. 721, 726.
 Սևեռոս կայսր Ա. 2, 3.
 Սևեռիանոս, Սևերոս, Ջ. 532.
 533—535, 547. Ջ. 538.
 555.
 Սեբաստիանոս Մանիքեցի, Բ.
 164.
 Սիտացի Է. 641.
 Սիտի քաղաք Է. 641.
 Սիկիրիս Դ. 379.
 Սիղբանոս բռնակալ Բ. 173.
 Գ. 287.
 Սիղբանոս, Պաղբնոս ասորի
 եպ. Բ. 195. Է. 667—
 670.
 Սիղբոսարոս Վ. Ս. 692, 694,
 696—698, 700, 702—706,
 708, 721, 726, 728, 729,
 731—737.
 Սիդիմորիս Է. 667.
 Սիսինիոս, Սիսին եպ. Ե.
 425—429, 490, 559—563,
 Է. 574, 575, 577, 578,
 587, 588, 639, 644, 645.
 Սիմաո Վ. Ս. 697.
 Սիմացի Ա. 89.
 Սիւկաս Բ. 188, 189.
 Սիւնմաքոս աւագ Սինկղիտոս
 ապուհապատ Ե. 437, 438,
 448.
 Սիւննաոն քաղ. Է. 569, 571.
 Սկզբնաբանութիւն Յովսեպոսի

Ե. 480.
 Սկզբանց գիրք Որիգէնի Դ.
 356.
 Սկիւթիա Դ. 331. Ջ. 537.
 Է. 683.
 Սկիւթացի Ա. 16, 69—71.
 Դ. 376.
 Սկիւթիապալիս Բ. 207 Ջ.
 534.
 Սոկրատ, Սոկրատիոս Գ. 247,
 258.
 Սողոմոն Գ. 250, 266. Ջ.
 651.
 Սոփիա, Սոփիս եկղ. Բ. 123,
 139, 207. Ջ. 552.
 Սոփոկղէս Գ. 240.
 Սոփոնիոս Գ. 243.
 Սոփոնիոս Պամփուպոլսի եպ.
 Բ. 195, 197, 198, 205,
 210. Գ. 244, 287.
 Սպանիա Ա. 62. Բ. 145. Դ.
 323. Ե. 403, 461.
 Սպանիացի Բ. 171. Դ. 346.
 Ստեղծքոն Տիւպ. Ջ. 514,
 558.
 Սպիտիցւոն, Սպիտիզոն, Սպրի-
 դան Տով. ապա եպիս. Ա.
 18, 29, 32.
 Ստագիրա Ե. 497.
 Ստեփաննոս Գ. 283.
 Ստիքիոս Դ. 338.
 Ստրաբոն Է. 635.
 Սւնիսակաոն Ջ. 497.

վ.

Վաղէս եպ. Միւռսիոյ, Ա.
 88, 98, 100. Բ. 131, 155,
 181—183.
 Վաղէս կայսր Գ. 248. Դ.
 294, 295, 297, 301, 308,
 310, 311, 315, 316, 319,

322, 348, 349, 357, 366,
 386, 388, 390, 392, 395,
 397. Ե. 401, 402, 406,
 454. Է. 635, 672.
 Վաղենիանոս կայսր, Գ. 221,
 248. Դ. 293, 294, 295,

297, 306, 309, 310, 316,	Վարք, Կոստանդի յԵւպրիսէ
379, 381, 383—385.	Ա. 1, 2, 14, 15. Բ. 147.
Վաղինարանոս երրորդ, որդի	Ե. 461. Է. 655.
Կոստանդիա է. 631, 632,	Վեցուրիայ քարոզի Դ. 369.
698—640, 650, 684.	Վերք. 56, 61, 64, 67.
Վաղէտիանոս կայսր, Դ. 377.	

Տ.

Տաճիկ Դ. 392, 393, 395,	Տրուկիոս լեառ Բ. 149.
Ե. 401. Է. 608, 609.	Տրտուն Գ. 269.
Տասրանոս Տիւպ. Ա. 114. Բ.	Տրեքերիա Ա. 78.
193. Ե. 448.	Տրտոս, Յիրոս Ա. 59, 60,
Տասրանոս նահատակ Գ. 252.	93—95, 99, 140, 195,
Տարսն Սիլիկիոյ, Ա. 3. Բ.	200, 225. Է. 666.
193, 195. Գ. 261, 287,	Տրւրացի Ա. 57. Գ. 275—277.
290. Դ. 312, 314. Զ.	Տրւրսն է. 666.
496. Է. 666. Վ. Ս. 704.	Տրքիանոս, Տրկիպնոս, սեռ
Տարսնացի. Ե. 420.	Եւաիքիանոս.
Տարկինոս եպարքոս Վ. Ս.	Տրապիզուպոզիտ է. 666.
695—698.	Տրիբես Ա. 102. Բ. 119,
Տաւոս Տիւպ. Բ. 211, 214.	178.
Գ. 217. Է. 645.	Տաիմիս Թունտոս քաղաք Սիպ-
Տզոխոս Զ. 546.	րոսի Ա. 33.
Տիբերիոս քաղաք Փոնդեայ,	Տաինկուսիա Ե. 466.
Է. 683, 684.	Տոպիրզոս իմաստասէր է. 589,
Տիմոթէոս եպս. Աղէքս. Դ.	641.
396. Ե. 405, 416, 420,	Տոիուպոզիտ Բ. 200.
433.	Տոիպիգրիզոս Զ. 507.
Տիմոթէոս քահանայ Արիո-	Տուզոս, Տոպիրզոս իմաստակ
սեան է. 576—578.	Զ. 513. Է. 566, 667.
Տիմոթէոս եպս. Անտիոքայ,	Տրովադա, է. 667—669.
Վ. Ս. 694, 696, 697.	

Փ.

Փաւստոս Տիւպ. Զ. 514.	136, 137. Ե. 421. Զ. 565.
Փիրոս Բ. 201.	Է. 566.
Փիդիզէոս, Բ. 201.	Փիլիպոս քահանայ է. 632—
Փիլիկասոս Վ. Ս. 706.	641, 643, 645, 663.
Փիլիպեցիք Զ. 553.	Փիլիպպուպաւլիս քաղաք ի
Փիլիպոս եպարքոս Տիւպ. Բ.	Թիրակ. Բ. 146, 149. Է.

667, 668.
Փիլիքոս սարկաւազ (Լասովձա) Բ. 183, 184.
Փիլիքոս և Յաւառոս Տիւպ. Է. 645.
Փիղաղեղփա Բ. 200. Գ. 237.
Փիւնիկացի Լ. 16, 53.
Փիւնիկիա Ե. 4, 30. Զ. 592. Է. 666.
Փղարիանոս, Փլարիանոս եպոս. Ե. 407, 422, 430, 438, 439, 488. Զ. 528. Է. 584.
Փղակիղոս, Փղակիղոս քահանայ Անտիոքի Բ. 125, 127.
Փղանոն կղզի Բ. 175.
Փղաթնաթոս Տիւպ. Բ. 211, 214. Գ. 217.
Փռանդոս, Փռաթնոս առաջ-

նորդի Գաղատիա Բ. 126, 142, 132, 168—170. Ե. 492. Է. 654, 656.
Փռաթնոս Գաղա. Զ. 514.
Փռիզան գետ Ե. 400.
Փսիաի գեանիս գուր Գ. 368, 389.
Փսիզա, Փուզա, Փսիզիա, Փրոսիզիա 378. Ե. 430, 455, 456, 468. Զ. 507, 569. Է. 667, 663, 684.
Փսիզացի Գ. 283, Գ. 319, Բ. 374, 376, 377. Ե. 473.
Փսոմէնոս մանուկ (Փսոմէնոսիոս, Փսոմոս, Փսոմոս եպոս. Կեսարայ) Ա. 58—60. Է. 685.
Փսաթիւսիոս առքի Ե. 472.
Փսամսթիա Ա. 89.

Ք.

Քաղկեդոն, Քաղկեդոն, Քաղկեդոն Ա. 22, 19, 87, 142, 202. Գ. 246. Դ. 305. Զ. 508, 535, 544, 545, 556, 594.
Քաղկեդոնացի Դ. 305.
Քեռետապոն Փսիզիոյ Բ. 200.
Քերրոն Է. 623.

Քեռոն կղզի Զ. 512.
Քոիզանթոս Է. 587, 589, 598.
Քուե. սոպոլիս քաղաք Բիւթանիոյ Ա. 8. Է. 685.
Քսենոնա Զ. 539.
Քսենոփոն Գ. 277. Է. 635.
Քսիսողոփոն քաղաք Է. 574.

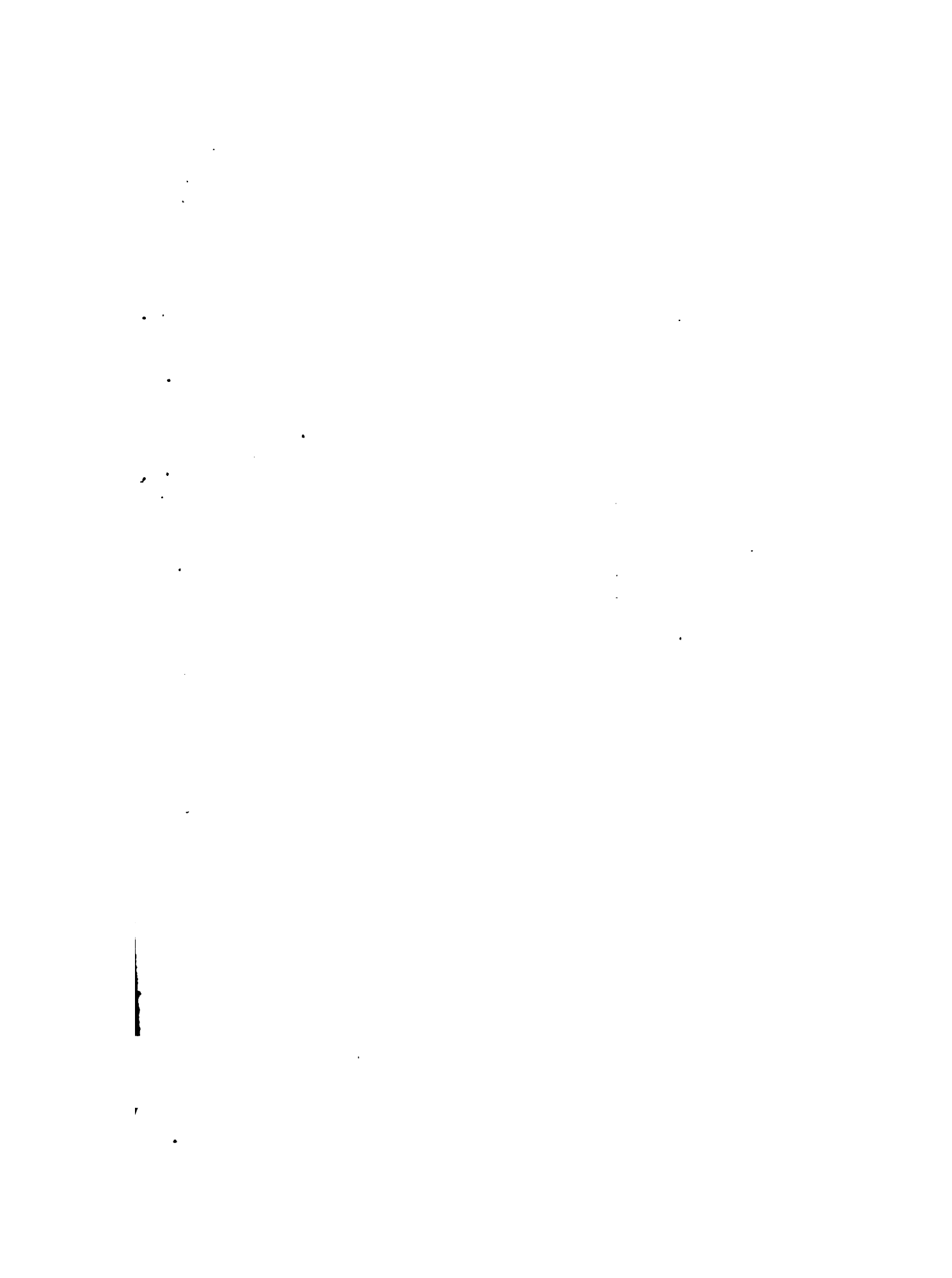
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՑԱՆԿ

- Արիաթար վ. Ս. 754, 755, 756.
Ագոյիչ վ. Ս. 754.
Անան վ. Ս. 754.
Առաջիկ վ. Ս. 776, 777.
Գողթղիաս վ. Ս. 754, 759.
Դոհիկ, Դուհիկ վ. Ս. 754, 765.
Զամբրիս վ. Ս. 754, 784, 790—796.
Թարս վ. Ս. 754, 781, 782.
Իսաբար վ. Ս. 753.
Իրինիոս վ. Ս. 790.
Կուսիկ վ. Ս. 754, 765, 766.
Հեղինե վ. Ս. 747, 748, 753, 797.
Յուբաղ վ. Ս. 754, 777, 779—781.
Յունաս, Յոզնաս վ. Ս. 754, 757.
Սիլէոն վ. Ս. 754, 784, 785, 789.
Վենոյիմ, Բենոյիմ վ. Ս. 754, 764, 770.

Վ Ր Ի Պ Ա Կ Ք

Երես	Տող	Անաւ	Ուղիղ
12	6	Մելեփոս	Մեղիփոս
15	15	ուստէք	ուստէք
16	4	Պաղեստինացիս	Պաղեստինացիս
21	4	ագեաս	ագէաս
•	9	ղՏաւան	ղՏաւան
•	13	Սւտերիոս	զՍւտերիոս
22	6	Քաղկեդոնի	Քաղկեդոնի
•	16	Թարգմանելով	Թարգմանելով
23	17	մի	ոք
24	26	ինչ մի	մի ինչ
28	4	Գիկիոսիւ	Դէկիոսիւ
31	11	զՆասեսցին	զՆասեսցեն
32	4	զասել	զասիլ
•	8	այս	ապա
•	14	Սպարիզոն	Սպիռիզոն
35	5	Պիւպրացւոյ	Պիւպրացւոց
37	4	երկայնկեացն	երկայնակեացն
•	6	ժամ	այժմ
•	16	բերեմ զներումն	բերէ մեզ ներումն
39	11	զբռիստոս	զՔրիստոս
41	11	խազոն	խազուն
42	11	որուն էր	որ ունէր
43	8	արկանի	արձանի
•	19	է այն	այն է
48	5	աւերելոյ	աւերեցելոյ
56	7	ասն	ասին
60	2	իւր	զիւր
64	4	փոփոխութեամբ	փոփոխմամբ
64	16	ուսանել	առանել
69	5	իմաստասիրի աւրէն	իմաստասիրիաւրէն
72	20	լինել	լինէր
73	2	յարդե	յարդիւ
•	29	զանց	շանց
74	3	Մանիքեցւոցն	Մանիքեցւոցն
•	7	ի	զի
81	8	բայց	բայց

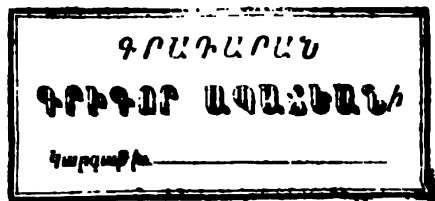
Եթե	Ցու	Ուսու	Ուղիղ
87	26	ԻԴ.	ԻԸ.
88	1	Յինդիդունայ	Յինդիդունայ
,	11	սուա լինել	սուա լինել զընդդէմ
91	1	Նիկոմիդա	ի Նիկոմիդա
95	5	ասեն	ասին
95	10	խռովիլ	խռովր
97	15	գատաւորին	գատաւորքն
112	2	քսաներորդումն	քսաներորդումն ամի
117	5	զարս	զայր
122	8	երկրկիւզած	երկիւզած
125	7	Մարկեղիոսի	Մարկեղիոսի
127	10	յՆւսէրիոսի	յՆւսէրիոսէ
128	3	Մեսացւոյ	Միսացւոյ
,	10	ժամ	և ժամ
143	13	զնախասութեանն	զնախասութեանն
144	14	տասներորդ	մետասներորդ
145	16	Պոսաոգէն	Պոսաոգէն
151	15	զչար	զզուր
162	7	Եւդիոոյ	եւ դիոոյ
163	11	առհասարակ	արք հասարակ
165	6	կորեցելոց	կրեցելոց
168	5	դիրարէր	զիրարէր
170	2	կարգեցաւ	փոխակարգեցաւ
171	16	հրաժէր	հրաժարէր
183	19	Նախն Ադիբեռիոս	Նախկին Ադիբեռիոս
184	7	ակաւմա	ակամա
200	26	զԹէդոոլ	զԹէոդոզ
203	7	քաղիկ այր	քանդի կայր
206	9	յարդարէր	յարդարէր
213	22	կարծես	կարծիս
215	4	քսան և երեք	տասն և երեք
221	3	վասն ինչ	վասն այլ ինչ
222	11	կարգեաց	կարգեաց
229	1	ուսումնասիրել	իմաստասիրել
,	7	և կալաւդին	և միշտ կալաւդին
230	1	Փիլիսոփոս	Փիլիսոփոս
234	2	Ղակիփեռ	Ղակիփեռ
,	5	Բեռկազաձեաց	Բեռկազացեաց
239	3	հանցեն	հանցին
242	6	ընդունել	ընդունիլ
247	11	հաղորդել	հաղորդիլ
255	14	իմաստմանս	իմաստմունս

Երես	Ցու	Անալ	Ուղիշ
257	2	Եպիկորոսն	Եպիկորոսն
,	11	ի վերայ	ի վերա ամենայն
262	1	Անտիոքացեացն	Անտիոքացեացն
,	16	Բարիդասա	Բարիդասա
: 73	14	խորշել	խորշել
275	14	ձգեցելոց	ձգեցելոց
276	21	ներածութիւն	ներածութիւն
,	4	ի յընտանից	ի յընտանի
277	24	Այլ այսուհետև	Այլ ես այսուհետև
279	4	անոյժ	անժոյժ
280	1	խառնակեցելոյ	խառնակեցելոց
,	2	Գազանատեսակք	Գազանատեսակք
284	4	Մակեդովնացեաց	Մակեդովնացեաց
287	4	կարծեցելոցն	կարծեցելոցն
288	3	յարտարար	յարտարար
,	12	ժողովրդականացն	ժողովականացն
297	7	Բիւթանւոյ	Բիւթանւոյ
296	13	Մակեդոնիա զանդւոյն	Մակեդոնի ազանդոյն
299	4	զխոսփութիւնն	խոսփութիւնն
310	9	շարժեալ	շարժ եղեալ
316	9	ելին	ելից
317	8	ալ	առ
,	22	զերծանիլ	զերծանել
318	2	արք	արքս
319	1	Դակիդիդոս	Դակիդիդոս
321	19	սպանանել	սպանանել
327	4	թուղթն	ղթուղթն
331	2	զի էր	էր զի
332	10	իւր	իւր
333	2	Իմիդոս	Իմիդոս
335	8	աւարսն	աւուրսն
337	1	Եգիպտացւոցն	Եգիպտացւոյն
338	5	Եւս Սաիքիոս	Եւս և Սաիքիոս
441	14	թէ	է
344	13	ցՏիւսիսային	ցՏիւսիսային
347	13	զորս	զորոց
356	11	Հակառակարանին	Հակառակարանին
370	6	Համանութենէն	Համանութենէն
378	19	ասացաք	ասացուք
381	11	ձեռնադրել	ձեռնադրիլ
401	9	զարս	զորս
437	4	նամակ	մանուկ

Երես	Տող	Սխալ	Ուղիշ
443	14	պատճառէին	պատշաճէին
445	1	Գրոցն	Գրոյն
461	9	պատեհ	պատեհ է
492	7	գոցացեալ	գողացեալ
504	12	Թշմանեաց	Թշնամանեաց
508	11	պատրաստի	պատրաստիք
512	17	կացեալ	կապեալ
513	7	բարբարոսութիւն	բարբարոսականութիւն
>	13	իքնատես	ինքնատես
514	7	չացեացս	չարեացս
>	11	կային	կային
515	9	յայսբան	յայս բան
515	13	յոլով	յոլովք
526	8	յառաքելոյն	յառաքելոցն
532	14	Թուել	Թուելով
535	5	ղՍեռապիտոի	ղՍեռապիտնի
536	9	Յետոյ բազում	Յետոյ ոչ բազում
>	12	գրոյն	գրենոյն
>	17	կողմանէն	կողմանէն
537	3	ընթանայր	ընթեանոյր
>	6	յեպեփանատոս- րագրէին	յեպեփանտ ստորագրէին
545	2	Համբարուք	Համբարուք
,	6	Պղակիտիանա	Պղակիտիանա
,	18	դինչ փոյթ	ոչ ինչ փոյթ
>	20	ընկեցին	ընկեցին
546	12	անկրելեալք	անկրելեալք
>	14	զրպարաել	զրպարաիլ
547	3	գովաւղքն	գոչաւղքն
548	3	վաճառու	վաճառու
,	9	Մասիանայ	Մարիանայ
549	4	իսկ հրաժարեալ	իսկ նորա հրաժարեալ
550	9	աստուտ	աստուտ
557	15	եղիցիս	եկեղեցիս
559	2	կողմանս	կոմանս
572	14	երախայացուցեալ	երախայացուցեալ զնա
576	13	ուզղէր իսկ	ուզղէր խրատ իսկ
577	12	արդարս	արդարքս
581	8	նենգութեան	նենգութիւն
>	9	ասէր	ասել
588	11	ստացեալ	արարեալ
590	4	հեռատանն	տեսարանն

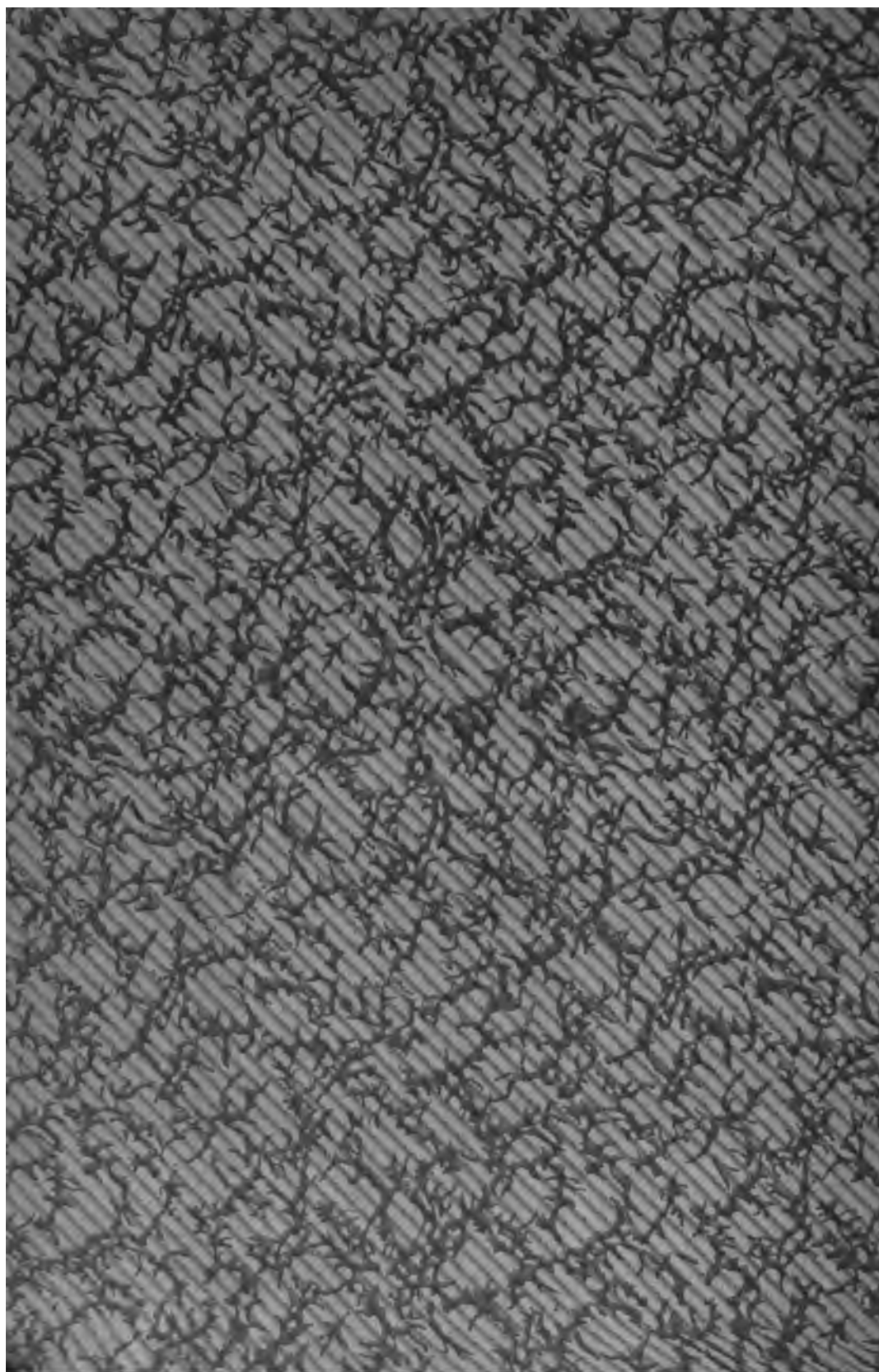
Երես	Տող	Սկիզբ	Ուղիղ
605	10	քաղաք ծայր	քաղաք Հայոց ծայր
612	1	վանն հասեալ	հասեալ վանն
626	3	յիւրեան	յիւրկեան
>	11	նմա	նորա
628	10	իւրջ	իւրոյն
630	14	ասէ յորդորելով	ասէ յատուէտ թէ թուի յոր- գորելով
640	2	ամէն հռչական	ամենահռչակ տանն
>	6	Սիսիանոս	Սիսինիոս
645	8	զպատճառ	զպատշաճ առ
650	4	Ուսպառիոս	Ուսպատիոս
651	14	գիմմանն	գիտմանն
>	17	այլ	այլք
652	1	բազումն	բազումք
>	11	Անաստիոս	Անաստասիոս
>	13	անհար է	անկար է
654	15	խրատել խորհիւր	խրատելի կարծիւր
660	8	նորայնոցն	նորայոյն
667	16	ճարասան որ	ճարասան էր որ
671	16	կողմանս	կողմունս
801		Ագրիանու- պաւլիկի	Ագրիանուպաւլսեցի
805		Թիւթինիա	Թիւթինիա
808		Եղադիոս	Եղադիոս Էղադիոս
		Էղադիոս	
808		Եղեւսիոս	Եղեւսիոս
>		Եղպիղիոս	Սասաղացեաց
>		Սասաղաանեաց	
>		Եպիկտոս	Եպիկտորոս
809		Եւզեման	Եւզեման
>		Եւզադիոս	Եւզադիոս
>		Եւզմացի	Եւզմացի
>		Եւսիպիդէս	Եւսիպիդէս
>		Եւսիպոս	Եւսիպոս
>		Եւսիբիա	Եւսեբիա
>		Եւսիբիոս	Եւսեբիոս
810		Եւսեբիոս Գո- ղոպիկոս	Գողոստիկոս
>		Եսաաթ	Եսաաթ
>		Եւփոսն	Եւփոսն
>		Եփրայեցի	Եփրայեցի
>		Էղազացի	Էղազացի

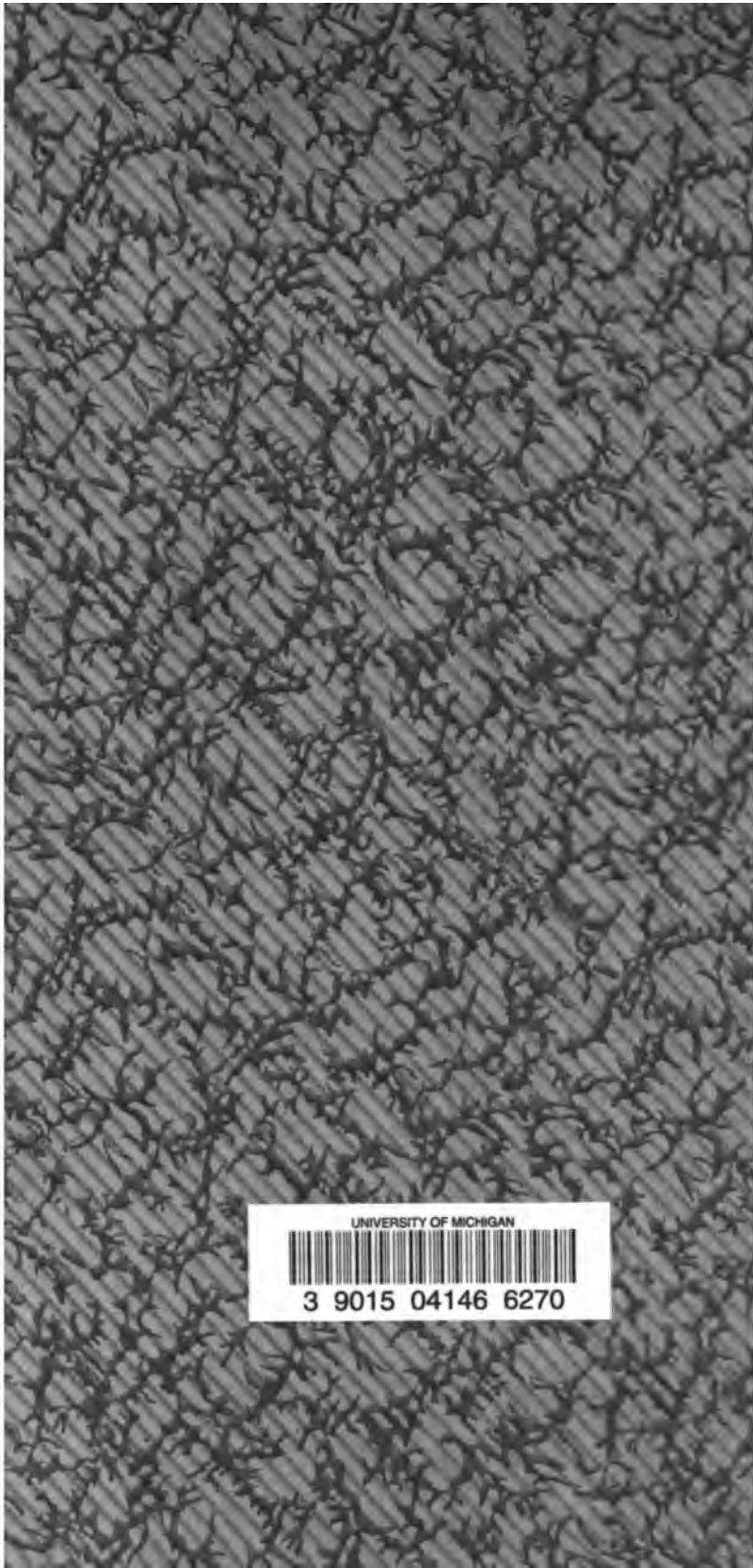
Երես	Սխալ	Ուղիշ
810	Էմեծաբազար	Էմեծա Բազար
»	Եսպեղոկղէս	Եմպեղոկղէս
811	Թէոսկէ	Թէոնիկէ
»	Թէոփոխանոսի	Թէոփոխանոսք
812	Իզաոխոս	Իզաոխոս
»	Իզասացի	Իզառացի
»	Իսիդոռոս	Իսիգոռոս
813	Ղուկիփիոխանոսի	Ղուկիփիոխանոսք
»	Վաստարաղատցի	Վաստարաղացի
814	Վիպիկոն	Վիւզիկոն
»	Վիւլիկիս	Վիւլիկիս
813	Միառողոռոն	Միառողոռոն
820	Ոռիոս	Ոսիոս
»	Ոսկեն քաղաք	Ոսկին քաղաք
»	Ունացազգ	Ունաց ազգ
»	Ուարանսոս	Ուարասոս
»	Ոռհա	Ուռհա
»	Ոռհայեցի	Ուռհայեցի
»	Ոռստակէս	Ուռստակէս
»	Ոռսին	Ուսին
821	Պեղակիոս	Պեղադիոս
»	Պեղիտոս	Պեղինտաոս
»	Պեղուսիոս	Պեղուսիոս
823	Սիռապիոն Սի- սապիս	Սեռապիոն Սեռապիս
824	Սիդրիսարոս	Սիդրեսարոս
»	Սպիո.իցւոն Սպը- րիդան	Սպիո.իդոն, Սպրիդոն
825	Վարք յԵւսրիոսէ	ՅԵւսերիոսէ
»	Վերք	Վիրք
»	Տռուզոս, Տը- ռովրզոս	Տռուզոս, Տռովիզոս
»	Փիզիզէոս	Փիզիզէոս
»	Փիլիկաոս	Փիլիկաոս

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice".

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 04146 6270

